

EL DIBUIX COM A MIRALL DEL SENTIR EMOCIONAL DELS MENORS

ANNA MARTÍNEZ ROIG

TREBALL FINAL DE GRAU, DIRIGIT PER CARMEN TIMONEDA GALLART

GRAU EN PEDAGOGIA

UNIVERSITAT DE GIRONA

CURS 2018-2019

EL DIBUIX COM A MIRALL DEL SENTIR EMOCIONAL DELS MENORS

Anna Martínez Roig

Carme Timoneda Gallart

Grau en Pedagogia

Curs 2018-2019

Agraïments

El present treball no hauria estat possible sense la col·laboració dels nens, nenes i tutors legals que han acceptat participar en el meu treball. Tanmateix, vull expressar el meu agraïment a la tutora del meu treball de final de grau, Carme Timoneda per ajudar-me i recolzar-me en tot moment.

ÍNDIX

RESUM DEL CONTINGUT	8
1. INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS	9
2. MARC TEÒRIC.....	11
3. METODOLOGIA	16
3.1 Selecció de casos	16
3.2 Tècniques de recollida d'informació i instruments	17
3.4 Procediment.....	20
4. RESULTATS	21
4.1 Resultats de la informació del centre de cada cas.....	21
4.2 Resultats dels dibuixos.....	23
4.3 Resultats de l'observació de cada cas durant l'aplicació dels dibuixos	39
5. ANÀLISI DELS RESULTATS	40
5.1. Anàlisi global	50
6. PROPOSTA EDUCATIVA.....	53
7. APORTACIONS A LA PEDAGOGIA	54
8. BIBLIOGRAFIA	55
9. ANNEXOS	57

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1. Dibuix illes cas 1	23
Figura 2. Dibuix família cas 1	24
Figura 3. Dibuix núvols cas 1	24
Figura 4. Dibuix camins cas 1	24
Figura 5. Dibuix illes cas 2	25
Figura 6. Dibuix família cas 2	25
Figura 7. Dibuix núvols cas 2	25
Figura 8. Dibuix camins cas 2	26
Figura 9. Dibuix illes cas 3	26
Figura 10. Dibuix família cas 3	27
Figura 11. Dibuix núvols cas 3	27
Figura 12. Dibuix camins cas 3	28
Figura 13. Dibuix illes cas 4	28
Figura 14. Dibuix família cas 4	28
Figura 15. Dibuix núvols cas 4	29
Figura 16. Dibuix camins cas 4	29
Figura 17. Dibuix illes cas 5	29
Figura 18. Dibuix família cas 5	30
Figura 19. Dibuix núvols cas 5	30
Figura 20. Dibuix camins cas 5	30
Figura 21. Dibuix illes cas 6	31
Figura 22. Dibuix família cas 6	31
Figura 23. Dibuix núvols cas 6	32
Figura 24. Dibuix camins cas 6	32
Figura 25. Dibuix illes cas 7	32
Figura 26. Dibuix família cas 7	33
Figura 27. Dibuix núvols cas 7	33
Figura 28. Dibuix camins cas 7	33
Figura 29. Dibuix cases cas 8	34
Figura 30. Dibuix família cas 8	34
Figura 31. Dibuix núvols cas 8	35
Figura 32. Dibuix camins cas 8	35

Figura 33. Dibuix illes cas 9	35
Figura 34. Dibuix família cas 9	36
Figura 35. Dibuix núvols cas 9	36
Figura 36. Dibuix camins cas 9	36
Figura 37. Dibuix illes cas de referència	37
Figura 38. Dibuix família cas de referència	37
Figura 39. Dibuix núvols cas de referència	38
Figura 40. Dibuix camins cas de referència	38

ÍNDIX DE TAULES

Taula 1: Informació personal de cada cas	21
Taula 2: Observació de cada cas durant l'aplicació dels dibuixos.....	39

RESUM DEL CONTINGUT

Resum

El present treball tracta d'un estudi de deu casos en el qual es pretén copsar les relacions del menor en tots els àmbits possibles (especialment i essencialment el familiar), mitjançant l'ús de quatre tècniques projectives: el test projectiu, (dibuix de la família) i tres metàfores vinculades al dibuix (illes, núvols i camins). Aquesta investigació constata que el dibuix és un mètode molt útil per ajudar als professionals de l'educació a conèixer i intentar resoldre els problemes emocionals dels menors.

Per tant, l'objectiu global del treball és demostrar que el dibuix és una eina útil, fiable i valuosa en l'exploració emocional dels nens.

Paraules clau: relacions familiars, sentir emocional, tècniques projectives i metàfora.

Abstract

This project is about a study of 10 different cases and it tries to explain the relationship between the child and all the possible areas (especial and basically family environment). Four projective techniques have been used in this project: projective test (family drawing) and three different metaphors associated to the drawing (islands, clouds and paths). This investigation tries to confirm that the drawing is a useful method to help to the education professionals to know and try to resolve the emotional problems of children.

Therefore, the main objective of this study is to demonstrate that the drawing is a useful, reliable and valuable analytic tool for the emotional exploration of children.

Key words: family relationships, emotional feelings, projective techniques and metaphor.

1. INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS

En el transcurs del segon semestre de tercer de pedagogia vaig realitzar les pràctiques a un centre psicopedagògic, que atén a les demandes de les famílies, persones i escoles que necessiten un suport, sigui per problemes d'aprenentatge, emocionals i/o familiars. En aquest centre, vaig aprendre una gran diversitat de recursos, un dels quals va ser la tècnica del dibuix. Em va cridar molt l'atenció que una de les tècniques per l'exploració del diagnòstic del nen fos aquesta, fet que mostrava ser de gran validesa per obtenir una informació més àmplia. En aquest moment em vaig plantejar realitzar el meu treball final de carrera aprofundint en aquest tema, ja que vaig poder copsar com el dibuix aportava una gran quantitat d'informació que provenia totalment de l'estat emocional del nen.

A l'hora de realitzar el meu treball tenia clar que volia obtenir una informació que provingués del món emocional. És per aquest motiu que el present treball pretén endinsar-se en el dibuix com a tècnica projectiva, centrant-se concretament amb la vessant emocional. M'interessava estudiar les relacions familiars i analitzant el que pot transmetre un dibuix, vaig tenir la certesa que era una tècnica prou vàlida per diagnosticar com el nen sent les relacions, i no com ell les descriu verbalment. A més, el dibuix esdevé una expressió lliure que prové totalment del món intern del subjecte.

Com a mètode per obtenir informació de com el nen sent i/o viu les relacions s'utilitzaran les quatre tècniques projectives següents: illes, família, núvols i camins.

El primer objectiu del treball consisteix en copsar a través dels quatre dibuixos, esmentats anteriorment, com el nen sent i viu les relacions familiars i del seu entorn. El dibuix de la família parteix de la teoria de la psicoanàlisi del model freudià, que mostra com a través de les tècniques projectives es pot detectar l'estat emocional del nen. Pel que fa al dibuix de les illes, núvols i camins en aquests es dona un missatge que sembla que sigui com un regal embolicat (Timoneda, 2017). És a dir, l'educador exposa al nen una situació que posteriorment haurà de representar en un dibuix, el qual reflectirà la seva realitat.

Seguidament, el segon objectiu tractarà d'esbrinar si s'estableix coincidència entre la informació emocional extreta dels dibuixos i la realitat familiar. Per obtenir aquestes

dades es recorrerà a la informació personal de cada cas que m'han proporcionat les professionals del centre.

Per acabar, el tercer i últim objectiu serà fer una comparació de tots els dibuixos dels casos seleccionats que acudeixen al centre psicopedagògic amb un cas aliè al del centre esmentat, per així poder identificar si s'estableixen semblances i/o diferències amb la resta dels casos. Aquest cas l'he denominat com a cas de referència, que es tracta d'una nena amb la qual he aconseguit establir un vincle afectiu i de treball, gràcies a les classes de repàs que l'hi realitzo.

Cal esmentar que he decidit que utilitzaré la paraula nen per referir-me als dos gèneres per tal que la redacció al llarg del treball sigui més amena.

2. MARC TEÒRIC

Des de l'antiguitat el dibuix ha estat un llenguatge universal i una forma de comunicació i expressió (Maestre, 2010). Pel pensador Dewey, l'art té una relació directa amb com el pensament s'organitza a partir de les qualitats dels objectes (Sáinz, 2003). És a dir, abans que siguem capaços d'assignar paraules, les persones ja percebem uns trets en els objectes i automàticament ja anem realitzant associacions segons les similituds d'aquests. D'altra banda, el psicòleg Vigotsky afirma que el dibuix està estretament relacionat amb el llenguatge verbal, ja que el nen va complementant els seus dibuixos amb explicacions verbals.

L'ésser humà des de que neix té la necessitat d'expressar-se i comunicar-se, però a vegades hi ha persones que se senten incapaces de comunicar-se, sigui perquè el seu desenvolupament maduratiu no el permet fer o bé perquè no saben com fer-ho. És per aquest motiu que el dibuix pren una gran rellevància, ja que permet que les persones es puguin expressar lliurement. Segons Brittain i Lowenfeld (1972), a través de l'art els nens poden fomentar la seva creativitat sense ser totalment conscients del valor estètic dels seus treballs.

Antigament, el dibuix era percebut com un element d'expressió cognitiu i emocional, però avui dia gairebé es percep com un element el quan ens proporciona informació exclusivament emocional. Sáinz (2003) afirma que el dibuix és una de les expressions més gratificants, ja que pel nen és una eina per representar la seva realitat més propera. Per tant, el dibuix per als nens és una activitat espontània i lliure; a més ens proporciona informació que prové directament de les emocions que senten els nens. (Cherney, Seiwert, Dickey, i Flichtbeil, 2006)

La primera psicoteràpia amb intenció de tenir una coherència científica va ser la psicoanàlisi de Freud (1856-1939), entesa com un mètode que parteix de l'inconscient per tractar les malalties mentals i el sorgiment de conflictes interns que provoquen malestar (Guzman, 2006). Així doncs, Freud per tal d'analitzar les experiències emocionals explora l'inconscient a partir dels somnis i la manera en que fan emergir el conflicte intern. Per poder descobrir la part inconscient de la persona Freud desenvolupa la teoria de la personalitat, la qual identifica que s'estableixen tres estadis en l'individu: l'allò (pulsions i desitjos), el jo (social) i el superjò (valors i normes socials)

interioritzades). Per tant, a través de les tècniques projectives es pot establir el canvi d'estadi (insocient-consicent).

Freud va ser el primer a utilitzar el terme “projecció”. Va ser a la seva obra anomenada Neurastènia i neurosis d'angoixa (1894-1895) on va afirmar que la projecció és un procés que consisteix a atribuir als propis impulsos, sentiments o afectes cap a les altres persones com a mecanisme de defensa (Vives, 1994). La projecció de les percepcions internes a l'exterior és un mecanisme primitiu que influeix a les nostres percepcions sensorials, de tal manera que participa a expressar les nostres emocions, desitjos i fantasies.

A la primera dècada del segle XX van aparèixer els testos projectius els quals són una tècnica que es basen en la concepció de l'individu com un tot amb la finalitat de conèixer la personalitat individual. Aquesta tècnica té una gran influència amb la psicoanàlisi, ja que s'efectua un estudi funcional de la personalitat amb l'objectiu d'analitzar el món intern de la persona. Els testos projectius més coneguts i que s'utilitzen actualment són el test de la persona humana, el test de la casa, el test de l'arbre, i el test de la família.

La família és un pilar fonamental a la vida dels menors, ja que és el context on s'estableixen les primeres relacions, coneixements, i per tant és de gran rellevància pel benestar de l'infant. Tant és així, que es pot afirmar que la família és molt important pel desenvolupament dels menors, i és considerada com el context per excel·lència durant els primers anys de vida de les persones (Muñoz, 2005).

Segons el diccionari de la Real Acadèmia Espanyola (2019), la família és el “grupo de personas emparentadas entre sí que viven juntas”. Ara bé, al llarg de la història els models de família han anat canviant i fet que determina la impossibilitat que existeixi una única definició, ja que vivim en una societat diversa, multicultural i amb canvis constants (Valdivieso, 2015). D'aquesta manera, avui dia quan parlem de família no ens ve a la ment un únic model anomenat tradicional, sinó que hi ha una gran varietat de models.

És de gran importància la família i les relacions familiars que hi estableix el menor per al seu benestar i maduració emocional. Tal com assenyala Valdivieso (2015) la família és el primer context on es desenvolupa l'acció socialitzadora dels nens durant els

primers anys de vida a través de la comunicació, interacció i afecte que es produeix entre els membres. Per tant, és essencial que els menors estableixin relacions afectives amb la seva família, ja que és el primer pilar sobre el qual es desenvolupa l'infant tant emocionalment com socialment.

En quant als testos projectius, el present treball s'ha basat en el test de la família, ja que el dibuix de la família és una de les millors tècniques d'informació per explorar les relacions familiars en el nen. A més, ens dóna una profunda informació sobre els possibles problemes afectius en les relacions que provenen totalment del món emocional del nen. (Widlöcher, 1978)

Fent referència als testos familiars, hi ha diverses obres de diferents autors que han desenvolupat l'estudi de la família per conèixer les relacions afectives. Autors com Henry Aubin, Louis Corman, Karen Machover o Daniel Wildöcher han centrat els seus estudis en aquesta àrea (Hammer, 1982). El treball de Corman és especialment interessant per a entendre el món afectiu del nen. La proposta que s'ha de fer al nen, segons Corman (1967), és que ha de dibuixar la seva família que ell imagini. Si el nen no entén la proposta, se li podria afegir a l'explicació que dibuixes les persones d'una família que ell vulgui que surtin en el seu dibuix. Encara que el nen dibuixa una família imaginària, en un alt percentatge els nens representen la seva família real.

Així doncs, l'estudi de l'inconscient és una font d'informació per poder conèixer el món interior de les persones. A més a més, els nens no tenen la pressió ni la necessitat d'utilitzar un llenguatge manipulat, ja que el dibuix els permet expressar-se lliurement sense sentir-se avaluats.

La neurobiologia confirma que el cervell humà té dos processaments bàsics els quals actuen conjuntament, aquests són el processament de les dades informatives (cognitiu) i el processament del sentir emocional (el que un individu sent d'allò que ha pensat). Al llarg de les nostres vides anem processant a la nostra memòria, de manera més inconscient, un recull de dades i de sentir emocional. Així i tot, el procés emocional té més prioritat que el cognitiu, ja que el conjunt de sensacions que sentim davant una situació de perill o quan ens sentim insegurs fa que es posin ràpidament en acció conductes defensives per tal de protegir-nos (Pérez i Timoneda, 2015). Les conductes i/o comportaments de tota persona es manifesten amb el llenguatge verbal, però la part gestual/corporal és molt important, ja que aquesta última prové totalment de les

emocions. La Teoria del Processament Cerebral de les Emocions estableix que les emocions són processades mentalment, per això quan es produeixen emocions negatives les conductes de defensa s'activen de manera automàtica i inconscient per tal de protegir-nos i defensar-nos. (Timoneda, 2006)

Segons Timoneda (2015) s'ha identificat que la metàfora és un recurs molt potent per a la comunicació interpersonal. Es tracta d'una comunicació indirecta verbal i no verbal, on el terapeuta exposa al nen una història la qual ajuda al nen a imaginar-se una imatge i, per tant, permet li permet crear un símil entre la història i la seva realitat. (Pérez i Timoneda, 2015)

Tal com constata la neurociència, les imatges són una gran eina per comunicar-nos a nivell emocional perquè tota imatge comporta una càrrega emocional que és inherent a la persona. L'ús de la metàfora implica sempre la creació d'una imatge mental que està totalment construïda per la persona. Així doncs, aquestes tenen un gran potencial emocional, ja que s'activen estructures emocionals durant la seva percepció. (Timoneda, 2015)

Per a Pinker (2005, citat per Pérez i Timoneda, 2015), les metàfores s'elaboren a partir d'elements concrets els quals responen a l'expressió de conceptes abstractes. Per tant, la metàfora busca comprendre aspectes complexos amb termes més simples, concrets i tangibles, els quals estan sempre relacionats amb experiències vitals.

Per dur a terme aquesta tècnica, el nen ha d'interioritzar el missatge i sentir-se identificat en ell. Les metàfores impliquen la creació d'una imatge mental que serà construïda completament per la persona que l'escolta, però cada persona es realitza la seva imatge en funció de com la sent. A més, quan expliquem una metàfora convidem a que la persona s'endinsi a la història que li expliquem fent que se la faci seva (Timoneda, 2017). Per això, cal que l'educador sigui capaç de transmetre el missatge i acompanyar-lo amb una comunicació empàtica tant verbal com gestual per tal de donar llibertat a què el nen realitzi el seu dibuix sense sentir-se atacat. Per tant, en aquest sentit cal dir que l'ús de la metàfora vinculada al dibuix és altament valorat en els processos d'exploració individual del nen.

Tanmateix, les metàfores són d'un gran ús per tots els professionals de l'educació, ja que els alumnes entren en el seu món interior, ho plasmen en el dibuix i ho expliquen,

sigui verbalment o per escrit, permetent així conèixer part dels seus mons interiors (Timoneda, 2017). És per aquest motiu que és tan important treballar la part emocional dels alumnes, ja que si ells mateixos no senten tranquil·litat emocional segurament ens trobarem amb nens de baix rendiment i amb conductes defensives.

En definitiva, les tècniques projectives com són el dibuix i la metàfora vinculada al dibuix, fomenten la imaginació i la creativitat, fent que l'alumne se senti actiu i alhora ajuden a identificar possibles problemes o conflictes. La imaginació i la creativitat són fonamentals per l'educació perquè quan tenim pensaments creatius es desenvolupa l'habilitat de qüestionar, observar l'entorn de manera crítica i analítica, entre d'altres. (Bueno, 2017)

Després d'exposar breument la fonamentació de l'ús del dibuix i la metàfora com a recursos per a l'avaluació del sentir emocional de les persones, havent constatat que la família i les relacions que el menor hi estableix són fonamentals per a la seva maduració i per al seu benestar emocional, es passarà al tercer apartat d'aquest treball, que consisteix en la recerca que s'ha portat a terme amb l'objectiu de realitzar una constatació pràctica del que s'acaba d'exposar.

3. METODOLOGIA

El present treball s'emmarca dins del paradigma interpretatiu utilitzant la metodologia d'estudi de casos. El motiu de realitzar un estudi de casos és perquè aquest mètode parteix d'una investigació descriptiva, exhaustiva i profunda d'un cas, tractant així de descobrir i identificar les possibles problemàtiques de cada cas. (Tojar, 2006)

Per tal de recollir la informació necessària per dur a terme el meu treball de camp, sempre he tingut present que els dibuixos reflecteixen el món emocional, tant de manera conscient com inconscient dels menors. (Kendrick i Mckay, 2004)

3.1 Selecció de casos

Per dur a terme el treball he seleccionat 10 casos, 9 d'aquests són nens i nenes que actualment estan cursant primària i que acudeixen al centre psicopedagògic, on l'any passat vaig estar realitzant les pràctiques. Les edats dels casos són entre 5 i 10 anys, les quals 6 d'aquests són nens i els altres 4 nenes.

En el centre actualment hi treballen cinc professionals de l'educació (pedagogues, psicòlogues, psicomotricistes i logopedes). Primer de tot, he contactat amb les professionals del centre per acudir a la reunió setmanal i explicar en què consistia el meu treball de camp, on en tot moment han estat d'acord amb el meu treball. Abans d'aplicar les tècniques projectives als nens, he redactat un document de consentiment perquè els seus tutors legals n'estiguessin informats i tinguessin la potestat d'acceptar o rebutjar que els seus fills participessin en el meu treball de camp. Finalment i afortunadament, tots, sense excepció han acceptat la meva proposta.

D'altra banda, el cas de referència anteriorment esmentat, l'he seleccionat per tal d'identificar si s'estableixen semblances i/o diferències entre els nens que acudeixen al centre psicopedagògic i pateixen dificultats d'aprenentatge i/o problemes emocionals. La nena és una alumna sense cap problema escolar, i a més a més té un nivell alt de benestar.

3.2 Tècniques de recollida d'informació i instruments

Per tal de recollir la informació del meu treball de camp he utilitzat les tècniques i instruments següents:

3.3.1 Anamnesi i registre d'informació sobre cada cas del centre psicopedagògic

En primer lloc, he recollit la informació del centre psicopedagògic sobre les entrevistes que han realitzat les professionals als familiars dels casos que han participat en el meu treball de camp. Les entrevistes recullen la informació sobre les característiques i actituds personals de cada cas, la convivència familiar i també aspectes escolars. Respecte al cas de referència he dut a terme una entrevista amb la mare, seguint el mateix guió de les entrevistes del centre.

3.3.2 Dibuixos projectius

Seguidament, pel que fa a les tècniques projectives he utilitzat: el dibuix de les illes, el de la família, dels núvols i dels camins. He seleccionat aquestes tècniques, ja que són les que ens aproximen més a la vessant emocional de les relacions, especialment a les familiars dels menors.

Tots els dibuixos s'han realitzat en un foli en blanc d'una mida de DNA-4. En tots els dibuixos s'ha enregistrat el que el nen explicava del seu dibuix.

A l'hora de realitzar els dibuixos, es poden donar pistes, però sempre una positiva i una altra negativa, mai poden ser totes positives o totes negatives per tal de no condicionar mai la resposta. Per tant, es pot acompanyar en els dibuixos però mai dirigir. No es pot manar mai la pressa i se'ls ha de deixar sempre esplaïar-se explicant els que ells vulguin sobre els seus dibuixos. Cal dir que l'explicació de com he realitzat els dibuixos és una orientació, però hi poden haver variacions en les preguntes segons com siguin els dibuixos.

- **Dibuix de les illes**

Dir que és com si cada un de nosaltres fos una illa que està en un mar o oceà (és el foli que els mostrem en blanc). Demanar que dibuixin la seva illa, on seria del paper com si fos el mar o oceà? Esperar que la dibuixin on vulguin. Acceptar el que hagin dibuixat i dir quines altres illes hi hauria en el "seu mar" i en el "seu oceà". Es poden donar pistes com ara: altres persones... però no dir pare, mare o família per no condicionar gens. Anar deixant que dibuixi les illes que va anomenant. Una vegada dibuixades totes en el paper, se li demana com és cada illa, què hi veuen..., etc. Després se li diu si les illes es comuniquen i com; es pot proposar de vaixells que van i venen quan i com són..., o ponts que s'han construït i com són aquests ponts, de quin material... qui passa pel pont si és sempre ell que va a l'altra illa o són els altres que va a la seva... si hi ha obstacles als ponts. Si han dit amb vaixells, com és el mar o oceà si està enfadat i hi ha onades sempre, a vegades, mai... si diu a vegades podem preguntar quan..., etc. Si no sap massa què dir, es pot donar diferents pistes com ara: mar tranquil, mar amb onades... o illa amb desert o illa amb arbres.

- **Dibuix de la família**

Segons Corman (1967) es basa en una tècnica lliure on el nen dibuixarà una família. No se li diu que dibuixi la seva família sinó la família que ell s'imagini. Quan hagi acabat s'avaluarà el seu treball i es convidarà que parli sobre la família dibuixada. S'anotarà acuradament les seves respostes, ja que són essencials per la interpretació del dibuix. Les preguntes que he realitzat han estat les següents:

1. Qui són?
2. Quants anys tenen?
3. Que fan?
4. Qui és el que està més content? Per què?
5. Qui és el que està més trist? Per què?
6. Qui és el que es porta més be? Per què?
7. Qui és el que es porta més malament? Per què?
8. Qui t'agrada més? Per què?
9. Qui t'agradaria ser? Per què?
10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?

11. Vols pintar aquesta família?

Crotti i Magni (2009) esmenten que és molt important observar com realitza el dibuix el nen, així doncs, es poden tenir en compte aspectes com:

- El temps dedicat a dibuixar cada un dels personatges
- La situació al full de paper
- El cuidat amb els detalls
- La proximitat o llunyania dels personatges
- El primer que ha dibuixat i l'últim
- L'omissió d'algun personatge de la seva família real
- El possible afegiment de personatges imaginaris o d'animals
- La semblança dels personatges entre ells
- Les actituds dels diversos personatges
- L'expressió dels rostres
- Les proporcions respectives dels diversos personatges
- Les seves vestimentes
- La qualitat del traç (fort o insegur)

- **Dibuix dels núvols**

El dibuix dels núvols és molt similar a la de les illes, per aquest motiu he seguit les mateixes indicacions. Primerament, se li diu al nen que s'imagini que aquest foli és el seu cel. Demanar que en aquest cel hi dibuixi el seu núvol. Esperar fins que el dibuixi i un cop dibuixat demanar-li quins altres núvols hi hauria en el seu cel. Dir-li que vagi anomenant els núvols que va dibuixant, i un cop els ha dibuixat tots se li pregunta si aquests núvols es comuniquen i com. Si no tenen clar que dir se'ls pot proposar que es comuniquin amb avions, fils, ocells... També se li pot dir que et digui com és la comunicació entre els núvols; si és fàcil o difícil.

- **Dibuix dels camins**

Dir al nen que s'imagini que cada membre de la seva família viu en una casa petita, per exemple jo visc amb el meu pare i la meva mare doncs en el meu poble hi haurà tres cases, i per tant, la família acaba sent com un poblet amb tantes casetes com membres té la família. Ara bé, sempre els camins són entre dues casetes, els camins mai són de tres,

sempre són de dos. Per tant, els camins sempre uneixen només a dues casetes. Però, no tots els camins són iguals, hi ha camins que poden ser de terra, camins ben asfaltats, camins de pedres, de troncs, llisos, amb gespa, camins difícils o fàcils de passar. Un cop feta aquesta explicació els hi he dibuixat a cada nen les casetes dels seus familiars en un foli i llavors ells em feien els camins. El fet que hagi sigut jo que els hi hagi dibuixat les casetes i no ells, és perquè la primera vegada que ho vaig intentar amb alguns d'ells em dibuixaven les cases juntes i algunes molt grans i llavors no tenien espai per poder realitzar els camins.

3.3.3 Observació de l'actitud de cada cas durant l'aplicació dels dibuixos

L'observació de l'educador durant l'aplicació dels dibuixos és imprescindible, ja que ens permet detectar conductes emocionals del nen. És per aquest motiu, que he realitzat una taula, que es troba a l'apartat de resultats, on recull les observacions de les actituds de cada cas.

3.4 Procediment

La part pràctica del treball es va dur a terme durant l'última setmana de febrer i la darrera setmana de març. Pel que fa a la durada dels dibuixos sempre he respectat el temps necessari que considerava cada nen. En cap moment he posat un límit de temps, però aproximadament cada dibuix ha durat uns 15 minuts.

Abans de començar a passar els dibuixos, estava una estona parlant amb ells, preguntant-los com estaven, a quina escola anaven i si em volien explicar alguna cosa, també els hi deia si els hi agradava dibuixar. Cal esmentar que en tot moment els hi vaig dir que no avaluava el dibuix i que per mi tots eren bonics, i quan els hi deia això la majoria es tranquil·litzaven. Les sessions del centre són de 45 min per a cada cas, així doncs, a cada cas l'he vist dues vegades. A la primera trobada realitzava primerament la metàfora de les illes i seguidament el dibuix de la família i a la segona sessió realitzava la metàfora dels núvols i la dels camins. Normalment a la sessió hi havia la professional

que treballa amb cada cas, menys a dos nens que vaig estar sola perquè la professional estava treballant amb un altre cas.

Pel que fa a la recollida de la informació personal de cada cas del centre, les professionals em van deixar accedir al servidor de l'ordinador on tenen tota la informació dels casos. Allà vaig seleccionar la informació de cada cas que em semblava més necessària per realitzar el meu treball de camp.

Un cop exposada la metodologia emparada del treball es passarà al quart apartat que consisteix en exposar els resultats obtinguts de les tres tècniques de recollida d'informació.

4. RESULTATS

En aquest apartat s'exposen els resultats obtinguts a través de les tres tècniques emparades.

4.1 Resultats de la informació del centre de cada cas

Per tal de presentar la informació més visual he considerat oportú realitzar una taula on mostra breument els resultats recollits de l'anamnesi sobre cada cas. A l'annex núm. 1 s'hi troba una altra taula amb una informació més extensa de cada cas.

Taula 1: Informació personal de cada cas

CASOS	EDAT	SEXE	CARACTERÍSTIQUES DEL NEN/A	BREU HISTÒRIA FAMILIAR
Cas 1	5	nen	Falta de confiança. És força nerviós, competitiu i s'agafa les coses molt a pit.	Amb el pare molt bona relació, amb la mare també però ella es posa més nerviosa. Pare i mare no discuteixen.
Cas 2	10	nena	És molt insegura i quan no entén una cosa ja es desmotiva. Quan se li diu alguna cosa només fa cas a la germana gran.	La germana gran és qui s'ocupa de les germanes petites; és com una segona mare per elles. Juga molt amb la seva germana petita.

CASOS	EDAT	SEXE	CARACTERÍSTIQUES DEL NEN/A	BREU HISTÒRIA FAMILIAR
Cas 3	10	nen	És mostra apàtic, sent molta culpabilitat per la separació dels pares. Ell se sent "tonto" i diu que no sap res, té l'autoestima molt baixa. Últimament es mostra molt rebel i contesta malament. És molt impulsiu i competitiu.	Els pares se solen discutir sovint entre ells. El nen se sent culpable de tots els problemes familiars. A vegades amb la germana gran es barallen perquè ella és adolescent i solen xocar.
Cas 4	7	nen	A casa és molt nerviós, però a l'escola es mostra més tranquil. Li costa entendre les coses, normalment li has de repetir dues o tres vegades.	La relació no és gaire bona, el pare a vegades per renyar els fills els pica. El pare va a la seva i és la mare qui s'ha d'encarregar dels fills. Amb la germana hi ha bona relació, tot i que a vegades es barallen i sempre guanya ell.
Cas 5	9	nen	Té varies inseguretats, sempre espera tenir dels altres perquè ell ho dóna tot. Sent força gelosia per la seva germana. Té una falta d'atenció, sobretot per la mare.	Hi ha bona relació, però en nen a vegades se sent desplaçat. Els pares treballen moltes hores i estan poques hores amb els nens. Això els provoca nervis i crits on a vegades parlen de coses davant dels nens.
Cas 6	7	nen	És protector dels seus amics i una mica despectiu amb els que no són els seus amics. És molt nerviós.	Bona relació a casa, però a vegades el pare i la mare no van a una perquè el pare és molt radical. El nen té un vincle molt fort amb la mare.
Cas 7	10	nen	És força nerviós i és dispersa molt.	La mare no interactua gaire amb els seus fills, i això fa que el nen no tingui de referent a la seva mare. El pare és qui s'ocupa dels fills. Amb el germà gran es barallen i aquest li pega.
Cas 8	10	nena	És una nena molt respectuosa que sempre fa cas de tot el que li diuen. Té problemes per socialitzar-se, ja que li costa molt comunicar-se, a més és una nena molt insegura.	La relació a casa és molt bona, té molt bon comportament amb tots. Amb la mare té molt bona relació, millor que amb el pare. El pare no té gaire paciència amb els seus fills.
Cas 9	8	nena	És molt insegura i necessita sempre l'aprovació de l'adult. Li costa assolir els continguts.	Hi ha bona relació amb el pare i la mare i germans, però molt més amb la germana.
Cas de referència	10	nena	És una nena molt responsable, dedica molt de temps a les tasques escolars perquè li surtin bé. Es preocupa molt pels qui estima.	Pare i mare es barallen sovint. Té un vincle molt fort amb la mare i el germà més gran. Amb l'altre germà solen xocar sovint perquè ell sempre vol destacar per sobre d'ella. Fa molt de cas a la mare i el germà és gran i no tant en el pare.

Taula núm. 1: Quadre resum de la informació personal dels casos.

4.2 Resultats dels dibuixos

A continuació presentaré els dibuixos corresponents a cada cas. En primer lloc, es realitza un resum del contingut que s'ha observat a cada dibuix i al costat s'hi troba una còpia reduïda d'aquest. La descripció dels dibuixos i els comentaris personals de cada cas durant l'aplicació d'aquests es troben a l'annex 2. Pel que fa als dibuixos elaborats pels casos es troba a l'annex 3.

CAS 1

- Dibuix de les illes

En el dibuix hi apareixen sis illes les quals estan molt juntes entre elles, tot i que la seva es troba una mica més desplaçada. Aquest el va iniciar a partir de la seva illa que està a la dreta de tot, tot seguit va posar l'illa del seu cosí, la del pare, la de l'oncle, la de la mare i per últim la de la tia. Totes elles es comuniquen amb onades, i per tant, tenen el mateix element d'enllaç que les

Figura 1. Dibuix illes cas 1

uneixen, a més, a totes hi ha dibuixat palmeres. És l'únic cas que ha afegit elements del mar, com animals i un vaixell. Aquest fet pot ser degut a l'edat, ja que té cinc anys i és el cas que té menys edat i aquesta edat hi ha molt present el món de fantasia. No s'observen elements negatius en el dibuix que representin barreres d'incomunicació amb els membres familiars.

- **Dibuix de la família**

Hi apareixen tots els membres familiars i tots ells tenen les dimensions semblants. Tots els membres de la família estan dibuixats amb els braços oberts i es donen la mà.

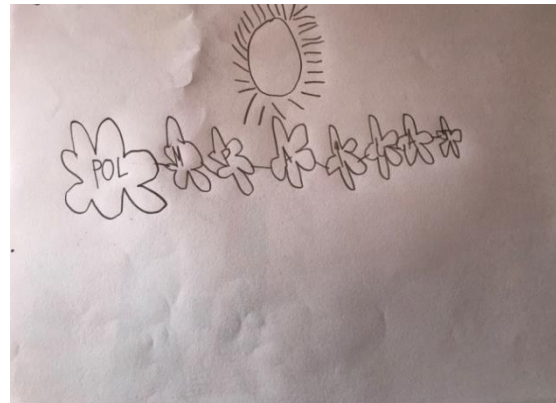
Figura 2. Dibuix família cas 1

- **Dibuix dels núvols**

Dibuixa els núvols a partir del seu que està situat a l'esquerre i és el més gran de tots. Inclou tots els membres familiars i a més a més als seus oncles i avis. Tots els núvols tenen un enllaç de connexió entre ells que fa que es comuniquin entre tots ells.

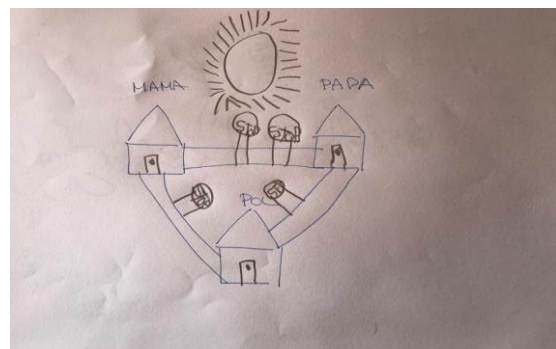
Figura 3. Dibuix núvols cas 1

- **Dibuix dels camins**

Tot i que el fet de dibuixar faroles amb "l'stop" pot assenyalar que són camins difícils de passar ell esmenta que hi ha "l'stop" perquè els cotxes puguin parar-se i puguin anar a les cases sense cap problema. Els tres camins que s'estableixen són directes i propers.

Figura 4. Dibuix camins cas 1

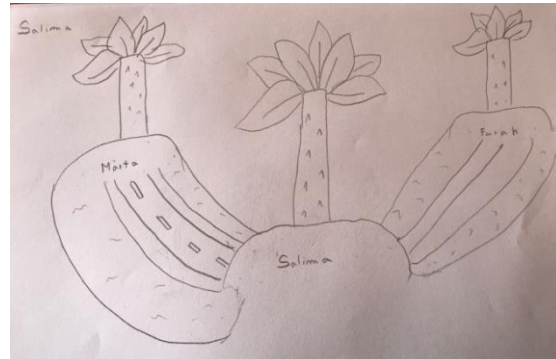
CAS 2

- Dibuix de les illes

En primer lloc dibuixa la seva illa al mig del foli, al costat esquerre a la professora i a la dreta la germana petita. La seva professora és la qui té el camí més ample, esmentant que l'ha dibuixat perquè l'ensenyava. Les tres illes tenen la mateixa palmera, tot i que la seva la té més grossa.

Totes les illes tenen camins d'unió establint comunicacions entre elles.

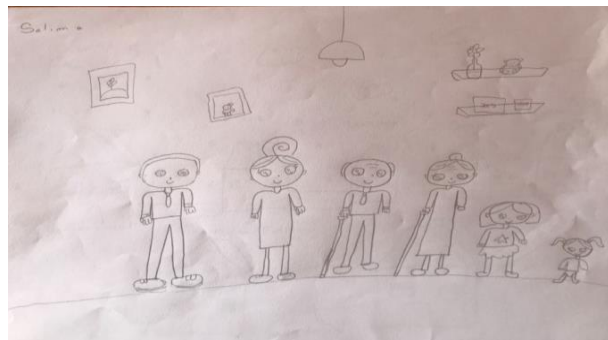
Figura 5. Dibuix illes cas 2

- Dibuix de la família

No hi apareixen tots els membres familiars, ja que nega als tres germans més grans que té, només ha dibuixat a la germana petita. D'altra banda, ha inclòs en el dibuix els seus dos avis. El pare és el que es troba més desplaçat del grup familiar.

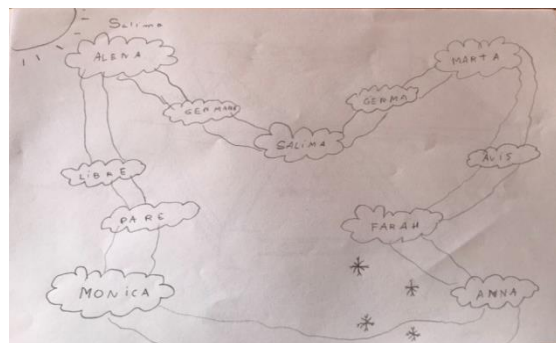
Figura 6. Dibuix família cas 2

- Dibuix dels núvols

En el dibuix hi ha onze núvols, hi surten tots els membres però obvia la mare. Els núvols més grans són els de les professores. En el dibuix dona molta importància a les relacions escolars, ja que primer de tot es dibuixa el seu núvol però seguidament ja dibuixa els de les seves

Figura 7. Dibuix núvols cas 2

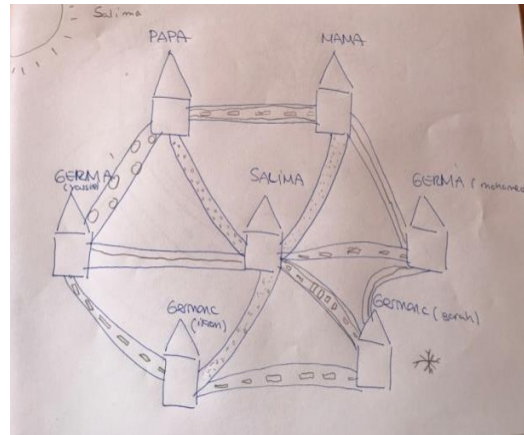

professores i finalment als dels membres familiars. Tots es comuniquen amb cordes fines.

- **Dibuix dels camins**

Tots els camins es mostren sense entrebancs, tot i que el del pare i la mare és un camí que hi ha una carretera, fet que mostra que has d'anar amb compte perquè pot ser difícil de travessar. El camí més planer és el seu amb el de la seva germana Farah, ja que mostra les ratlles d'un pas de vianants per tal que les dues puguin travessar sense cap problema.

Figura 8. Dibuix camins cas 2

CAS 3

- **Dibuix de les illes**

En el dibuix s'hi identifiquen quatre illes. Primer de tot dibuixa la seva illa que es troba cap a l'esquerra del foli, una illa amb set espais diferents que reflecteixen els espais de la seva vida. A continuació hi ha dibuixat la de la germana, pare i mare. Totes elles es comuniquen amb camins amb entrades i sortides.

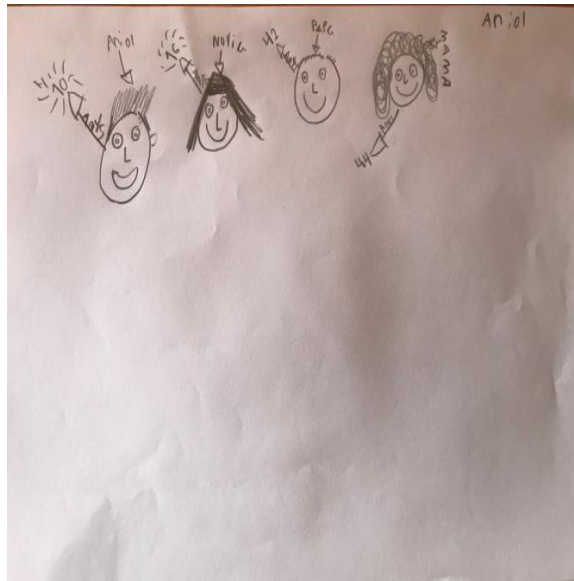
Figura 9. Dibuix illes cas 3

- Dibuix de la família

Apareixen tots els membres de la família, per tant, no nega a cap membre. Ell és el que es dibuixa primer i es posa la cara més contenta, mentre que els altres tenen un somriure i prou. En el dibuix es pot contemplar que hi ha una certa separació entre els personatges. Tanmateix cal dir que no dibuixa els cossos de la família perquè em va demanar si només podia dibuixar les cares perquè no sabia dibuixar bé i els cossos li quedarien fatal.

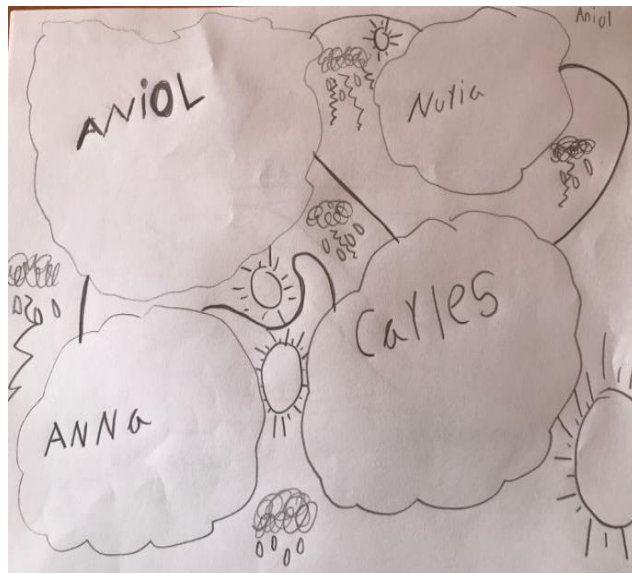
Figura 10. Dibuix família cas 3

- Dibuix dels núvols

Dibuixa tots els núvols dels membres familiars. Tot i que hi ha comunicació entre tots els núvols els camins són difícils entre ells. Per exemple en el dibuix es pot observar com el camí del pare i la mare està fet amb una línia corba mostrant així que és la relació amb més dificultats. A part acompanya el temps de cada núvol mostrant les complicacions que hi ha en les relacions familiars.

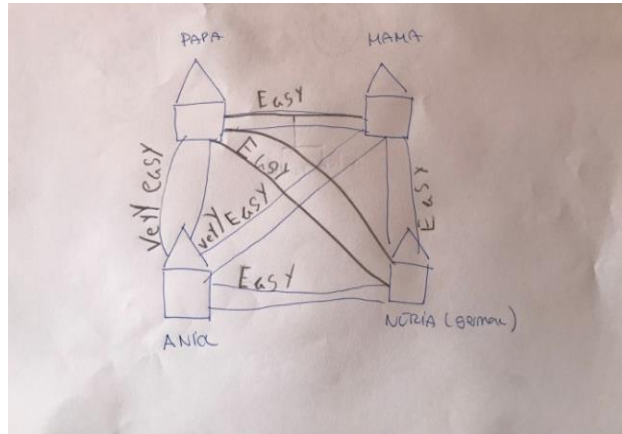
Figura 11. Dibuix núvols cas 3

- Dibuix dels camins

Es pot contemplar que el camí més fàcil és el seu amb el del pare i la mare. Els altres camins es pot observar en el dibuix que no hi ha obstacles, tot i que a vegades hi ha complicacions i es tornen difícils de passar.

Figura 12. Dibuix camins cas 3

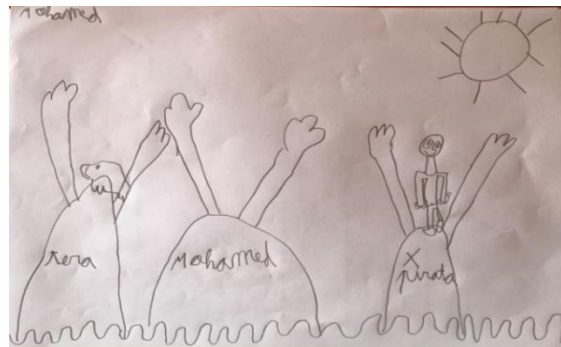

CAS 4

- Dibuix de les illes

A l'hora de dibuixar les illes no han tingut en compte la seva família, sinó que ha dibuixat a un pirata i a un gos. Tanmateix, a les illes no s'estableix cap comunicació entre elles.

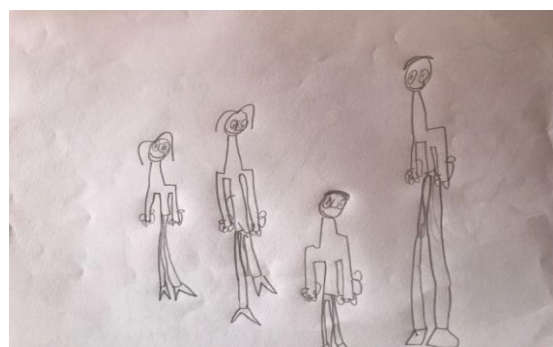
Figura 13. Dibuix illes cas 4

- Dibuix de la família

Hi apareixen tots els membres familiars. El pare el dibuixa molt més alt que la resta de la família. Totes les figures dels membres familiars apareixen amb un traç rígid.

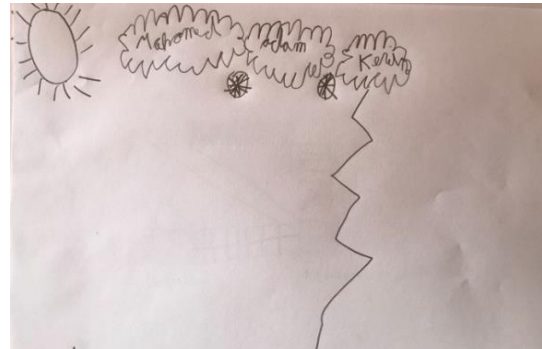
Figura 14. Dibuix família cas 4

- **Dibuix dels núvols**

En el dibuix hi apareixen tres núvols; el seu i dos amics de l'escola. Li va costar molt realitzar-lo, per aquest motiu jo li anava proposant idees tenint en compte de no dir en cap moment a qui havia de dibuixar.

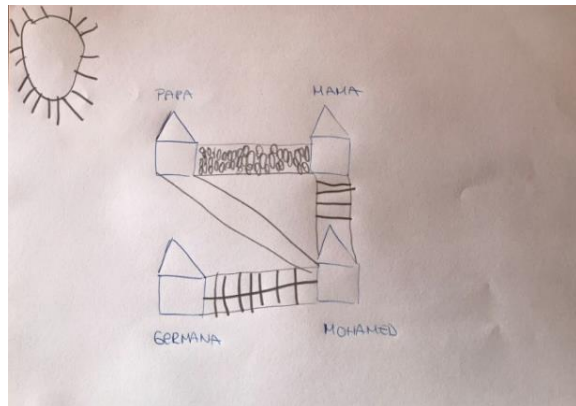
Figura 15. Dibuix núvols cas 4

- **Dibuix dels camins**

En el dibuix es pot observar com el camí d'ell amb el seu pare no hi ha res dibuixat perquè esmenta que és un camí fet de vidre. El camí d'ell amb el de la germana és un camí sense obstacles igual que amb el de la mare.

Figura 16. Dibuix camins cas 4

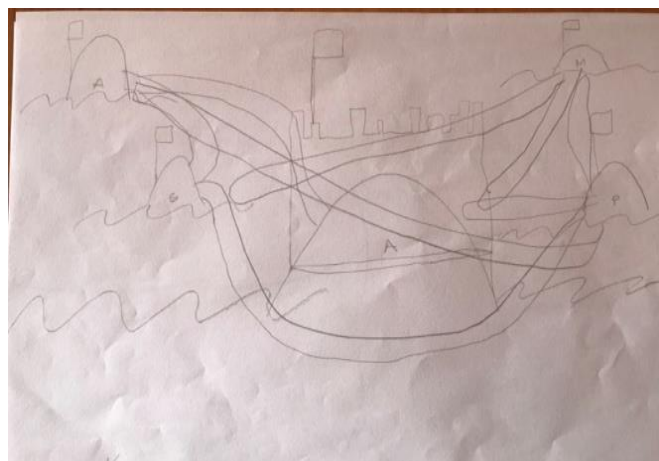

CAS 5

- **Dibuix de les illes**

Dibuixa a cinc illes on apareixen tots els membres familiars i a un amic, primer comença realitzant la seva, després la del seu pare, mare, germana i per últim la d'un amic. La seva illa és la més gran i té un castell que l'envolta i a més a més hi dibuixa una muralla per protegir-se. Totes les illes es comuniquen

Figura 17. Dibuix illes cas 5

entre elles, tot i que podem veure que la de la mare és la més petita i la que està més lluny.

- **Dibuix de la família**

Primer de tot dibuixa a la casa, esmentant que és casa seva. En el dibuix apareixen tots els membres familiars. Ell i la seva germana estan per sota dels seus pares amb els braços oberts. La mare i el pare estan força separats l'un de l'altre i el traç d'aquests és molt rígid.

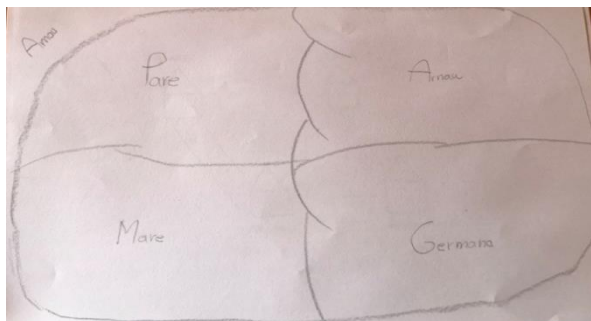
Figura 18. Dibuix família cas 5

- **Dibuix dels núvols**

Realitza un núvol conjunt amb tots els seus membres familiars, esmentant que tots ells poden travessar pel núvol sense dificultats.

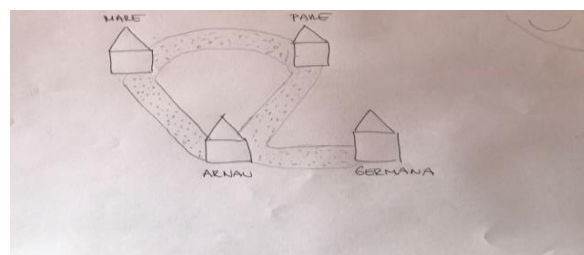
Figura 19. Dibuix núvols cas 5

- **Dibuix dels camins**

Va decidir fer els camins junts entre les cases. Estan fets del mateix material i tots ells són paral·lels. Un cop dibuixades les cases, fa un sol per il·luminar-les a totes.

Figura 20. Dibuix camins cas 5

CAS 6

- Dibuix de les illes

Dibuixa tres illes; la seva al mig on és la més gran amb una palmera gegant tot seguit dibuixa la de la seva mare i per últim la de la seva germana, obviant l'illa del seu pare. L'illa de la seva mare és la més petita i amb un camí una mica més llarg. Totes illes tenen elements d'enllaç que es comuniquen entre elles.

Figura 21. Dibuix illes cas 6

- Dibuix de la família

No nega a cap membre familiar, tots ells estan molt junts i estan dibuixats amb uns braços llargs i oberts. Primer de tot dibuixa a la mare, després el pare, seguidament a ell i per últim a la seva germana. A la mare i el pare els ha dibuixat amb peus a ell i a la seva germana sense.

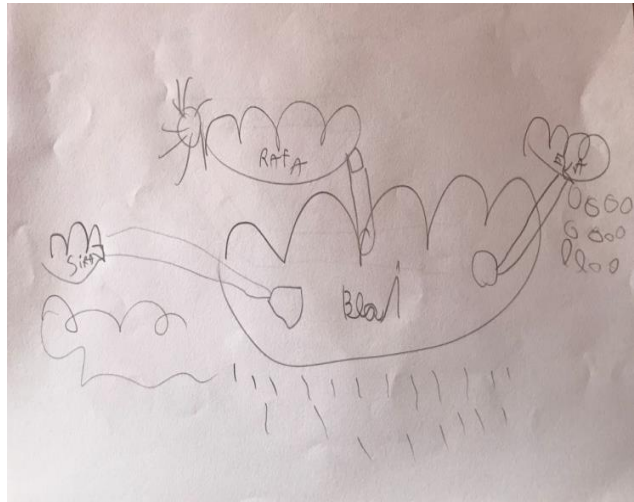
Figura 22. Dibuix família cas 6

- **Dibuix dels núvols**

Figura 23. Dibuix núvols cas 6

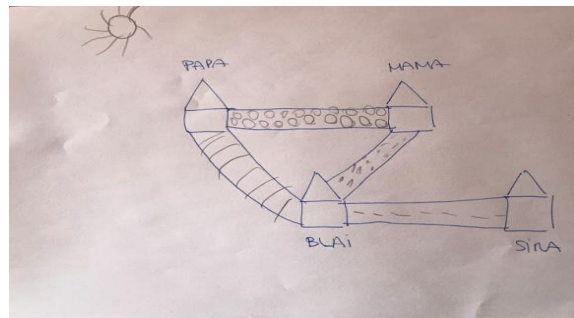
En el dibuix dels núvols elaborat pel cas 6 hi apareixen els quatre núvols dels seus membres familiars, i tots ells es comuniquen de la mateixa manera sense cap mena d'obstacle que dificulti la comunicació entre ells. Pel que fa al temps sí que podem veure com que utilitza diferents efectes meteorològics, sense significats rellevants.

- **Dibuix dels camins**

Figura 24. Dibuix camins cas 6

Els camins estan fets cada un d'ells de diferent material però no hi ha cap obstacle que dificulti passar-hi. En cap dels camins hi apareixen elements negatius, a més a més, hi dibuixa un sol.

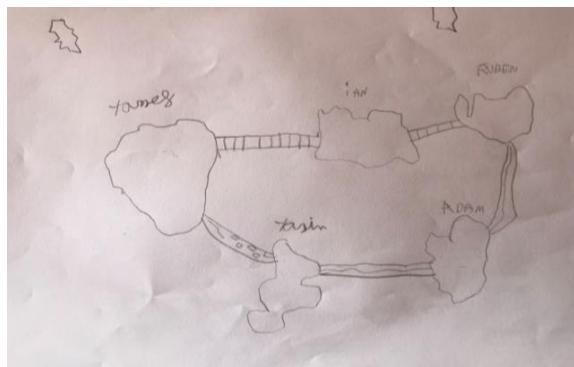

CAS 7

- **Dibuix de les illes**

Figura 25. Dibuix illes cas 7

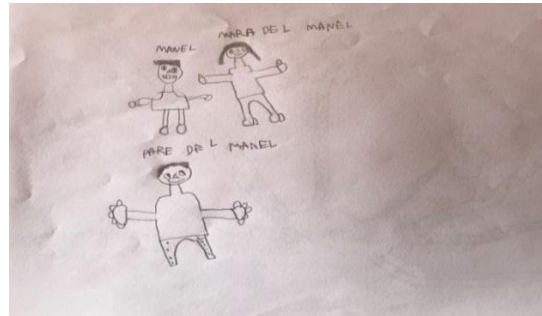
Quan li vaig dir per fer el dibuix de les illes la primera pregunta que em va fer va ser si hi podia posar amics. Hi apareixen cinc illes, entre aquestes només dibuixa al seu germà gran de membre familiar i les altres són amics, totes elles es comuniquen però hi ha entrebancs.

- **Dibuix de la família**

Demana si pot dibuixar una família que no fos la seva i li respon que faci la família que ell vulgui. És l'únic cas que no ha dibuixat a la seva família, sinó que ha projectat la d'un amic.

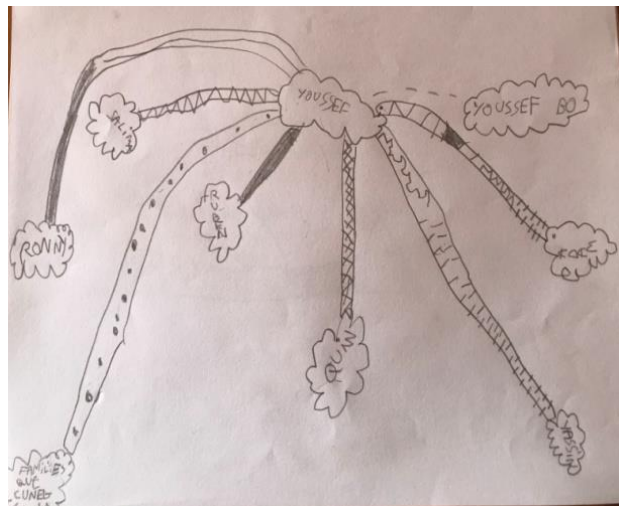
Figura 26. Dibuix família cas 7

- **Dibuix dels núvols**

En el dibuix apareixen nou núvols. Respecte els membres familiars únicament s'hi troben els seus dos germans, els altres núvols són amics, la professora del centre psicopedagògic i un núvol de famílies que coneix. Es comuniquen, però hi ha entrebancs. En l'explicació del dibuix mostra com normalment sempre és ell qui posa molt més de la seva part en les relacions.

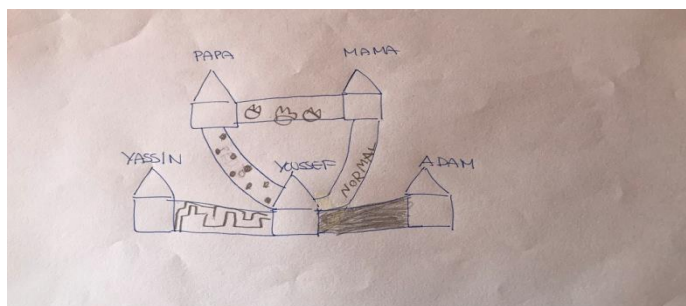
Figura 27. Dibuix núvols cas 7

- **Dibuix dels camins**

El camí del pare i la mare hi ha dibuixat foc. Es pot veure com el camí de la mare és l'únic que no hi ha dibuixat res hi ha posat la paraula "normal". Pel que fa als camins dels seus germans tots ells són planers sense cap tipus d'obstacles.

Figura 28. Dibuix camins cas 7

CAS 8

- Dibuix de les cases

No sap que són les illes i fa el dibuix de les cases seguint les mateixes directrius que el dibuix de les illes. Tot i que li vaig explicar el que volia dir amb l'ajuda de la professional del centre no ho entenia i no vaig voler ensenyar-li una imatge per tal de no condicionar-la gens en el dibuix. En el dibuix hi apareixen totes les cases de tots

Figura 29. Dibuix cases cas 8

els membres familiars. Tots els camins de les cases són fàcils de passar.

- Dibuix de la família

No projecta a tots els membres familiars, negant-se així a ella mateixa i als seus germans. A l'hora de realitzar el dibuix va esborrar diversos cops i els va tornar a fer. Les dimensions dels personatges són petites i presenten força separació entre uns i altres.

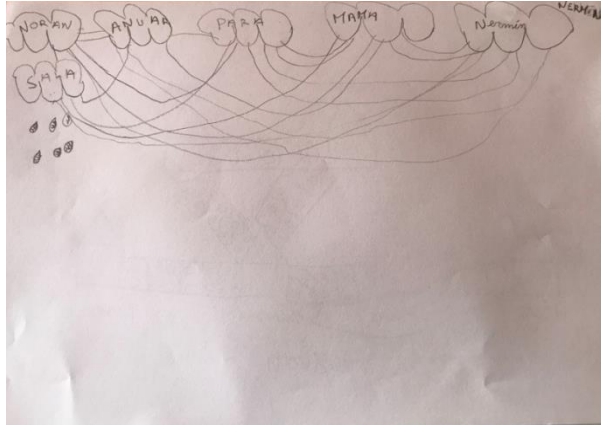
Figura 30. Dibuix família cas 8

- **Dibuix dels núvols**

En el dibuix hi apareixen els sis núvols dels seus membres familiars. Tots ells es comuniquen de la mateixa manera i no hi ha cap mena d'obstacles per anar-hi. Li costa entendre concepte fàcil/difícil. El dibuix el realitza a dalt de tot amb dimensions petites, ocupant així tan sols un quart de foli.

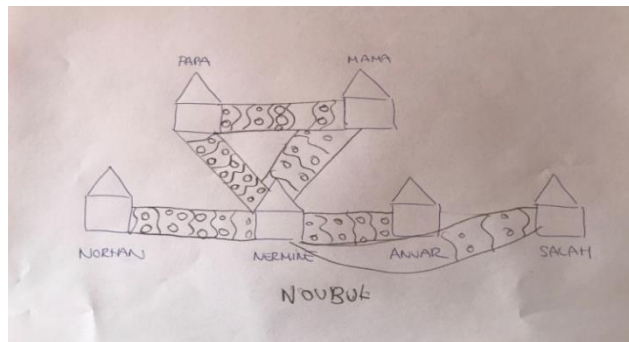
Figura 31. Dibuix núvols cas 8

- **Dibuix dels camins**

Tots els camins estan fets del mateix material on no hi ha cap dificultat de pas. Quan anava fent el dibuix em deia que tots eren iguals i que tots eren fàcils i per això ho feia tot igual.

Figura 32. Dibuix camins cas 8

CAS 9

- **Dibuix de les illes**

En el dibuix hi apareixen les sis illes de tots els seus membres familiars. La seva és la més gran i al costat hi ha les seves dues germanes. El pare i mare són els que estan més lluny. Totes les illes tenen unes palmeres dibuixades sobre d'elles i totes elles tenen elements que fan que es comuniquen entre elles, tot i que la de la Dúnia és la més gran.

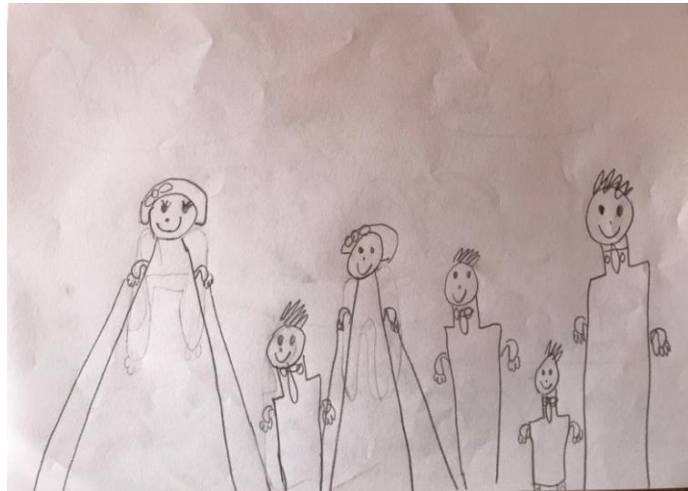
Figura 33. Dibuix illes cas 9

- **Dibuix de la família**

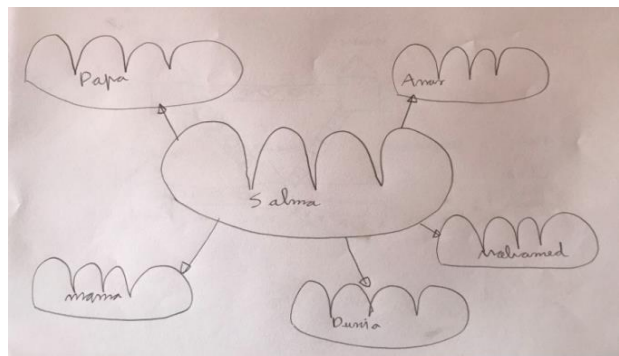
Figura 34. Dibuix família cas 9

El primer personatge que fa que és la germana Dúnia, un cop dibuixat el cos l'esborra i el torna a fer. La Dúnia és la figura familiar amb les dimensions més grans. Tot seguit realitza el segon personatge que és el seu germà i l'esborra i torna a fer el mateix amb el tercer personatge que és ella. Els següents tres personatges els dibuixa sense esborrar, on torna a fer el seu germà i a continuació realitza un altre germà i finalment al seu pare. Ha projectat a tots els membres menys a la seva mare

En el dibuix realitza els sis núvols dels seus membres familiars. Podem veure que el seu és el més gran de tots i que tot seguit dibuixa a tots els altres núvols dels seus membres familiars. Tots ells es comuniquen i no hi ha cap obstacle per anar als núvols dels uns i altres.

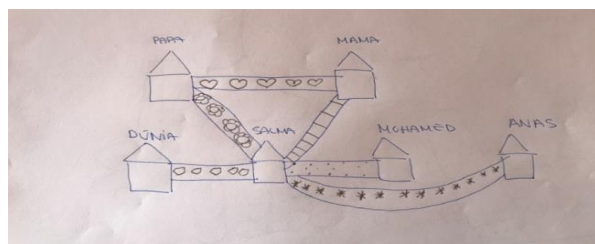
Figura 35. Dibuix núvols cas 9

- **Dibuix dels camins**

Tots els camins són fàcils però el més fàcil és el d'ella amb la seva germana Dúnia fet de diamant. El camí del pare i mare és de cors fet que mostra amor.

Figura 36. Dibuix camins cas 9

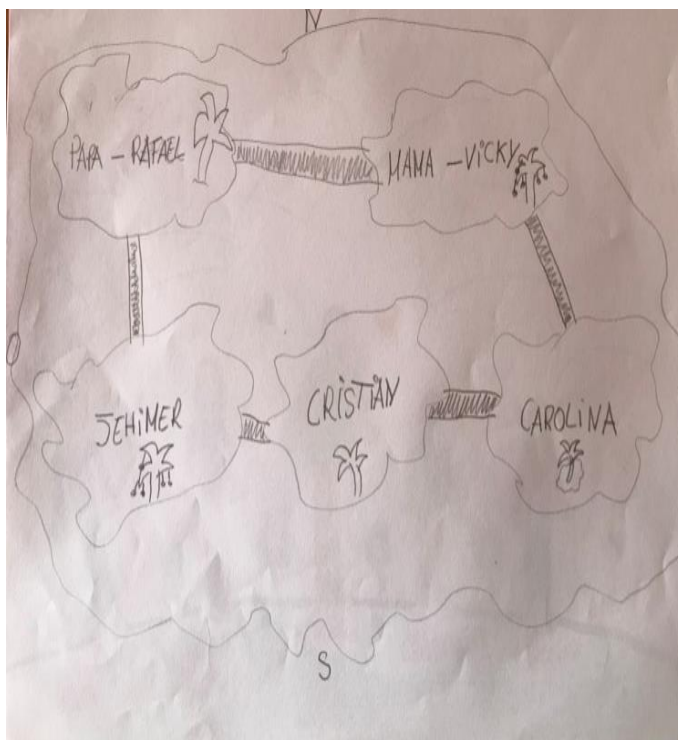

CAS DE REFERÈNCIA

- Dibuix de les illes

Projecta tots els membres amb qui viu a casa seva, mostrant a cada illa com sent ella les relacions. A l'illa del seu germà gran i de la seva mare hi ha dibuixat una palmera amb molts de cocos. En canvi, a la del seu pare i el seu altre germà simplement hi ha realitzat una palmera sense res més. Totes les illes es comuniquen, tot i que a l'illa seva amb la del seu germà Cristian hi ha entrebancs.

Figura 37. Dibuix illes cas de referència

- Dibuix de la família

Dibuixa a tots els membres familiars, tot i que el germà gran és el que té les dimensions més grans. Entre el pare i la mare s'hi estableix una certa distància. A més, en el dibuix hi ha cors on els col·loca prop de la mare, el germà gran i mostrant el gran afecte que sent per aquests dos membres familiars. Tanmateix, es pot observar com té una certa cura pels detalls i un interès per l'aparença.

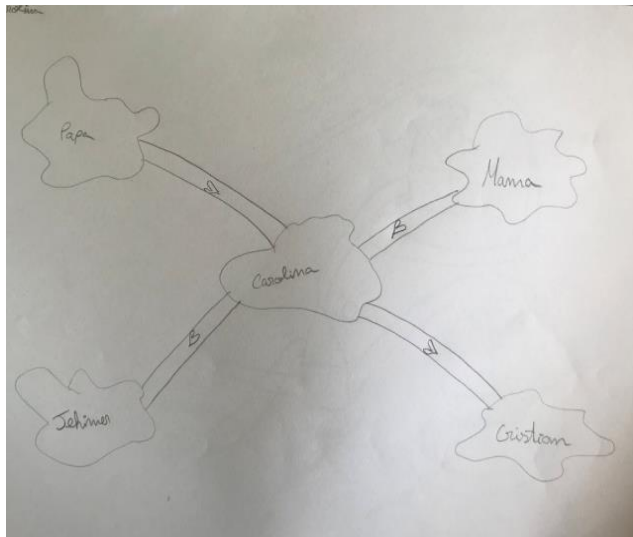
Figura 38. Dibuix família cas de referència

- Dibuix dels núvols

Es pot contemplar com situa al seu núvol al mig dels altres i a partir d'aquí dibuixa els altres membres. Entre tots ells hi ha lligams de comunicació, tot i que hi ha obstacles entre el núvol seu amb el del seu i el seu amb el del seu germà, ja que esmenta que és difícil d'anar-hi.

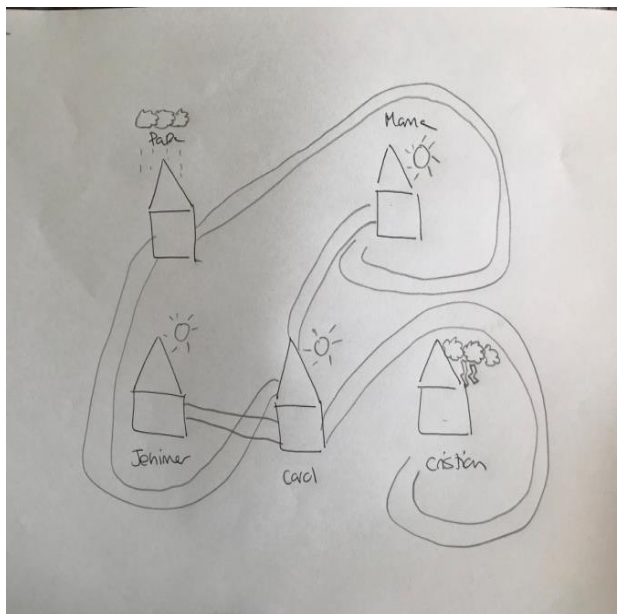
Figura 39. Dibuix núvols cas de referència

- Dibuix dels camins

Mostra molt de vincle amb la mare i el germà Jehimer. Es pot contemplar com els camins més directes són els que van cap al seu germà gran i la seva mare. Per contra, el camí seu cap al seu germà mitjà i el seu pare estan corbats, fet que mostra no ser camins planers sinó que costa d'arribar-hi. A més a més, a sobre de cada casa hi dibuixa els efectes meteorològics on a la seva casa, a la de la seva mare i a la del germà gran hi dibuixa uns sols, mentre que a la del pare i del germà mitjà hi dibuixa tempesta.

Figura 40. Dibuix camins cas de referència

4.3 Resultats de l'observació de cada cas durant l'aplicació dels dibuixos

La següent taula mostra els resultats obtinguts de l'observació que vaig realitzar de cada cas mentre duïen a terme els dibuixos.

Taula 2: Observació de cada cas durant l'aplicació dels dibuixos

CASOS	ACTITUD
Cas 1	Mostrava una predisposició però alhora un cert nerviosisme, ja que s'havia d'anar aixecant de la cadira. En el moment que li vaig dir de fer els dibuixos va començar a fer-ho sense cap mena de dubte, anava molt ràpid dibuixant i mentre dibuixava m'anava explicant el seu dibuix. En tot moment va adoptar una actitud molt positiva en realitzar els dibuixos.
Cas 2	La seva manera d'asseure a la cadira i agafar el llapis ja mostrava inseguretat. A més al principi tenia un to de veu molt fluix, fins que va agafar més confiança. Quan li vaig dir de fer els dibuixos em va dir que a ella li agradava molt dibuixar, però que li costava. Tota l'estona m'anava preguntant si estava bé. A més a més, s'hi va estar molta estona per dibuixar i mostrava molta inseguretat en fer el dibuix.
Cas 3	Quan se li va encomanar de fer els dibuixos es va mostrar una mica mandrós, però es va acabar animant i semblava estar content del que havia realitzat. Mentre dibuixava m'anava dient que no li sortiria bé perquè en realitat no sabia fer res.
Cas 4	Abans no va a començar a fer els dibuixos s'hi va estar molta estona. Mentre els anava fent m'explicava altres coses de la seva vida (el que havia fet a l'escola, el cap de setmana, etc.).
Cas 5	Es va mostrar molt disposat en fer els dibuixos, tot i que em va dir que ell no sabia dibuixar però tenia ganes de fer-ho. M'anava dient que volia que li quedessin molt bé perquè era un treball per mi.
Cas 6	A l'hora de fer els dibuixos em va demanar si podria estar aixecat per fer-los, ja que a ell no li agradava estar assegut a la cadira perquè s'avorria. Mentre feia els dibuixos els anava explicant i també en algun moment m'explicava altres fets de la seva vida com que li agrada molt jugar a futbol.
Cas 7	En el moment que li vaig dir de fer els dibuixos em va dir que això segur que era per estudiar alguna cosa d'ell. En tots els dibuixos em va demanar si podia posar-hi amics. A més a més, mentre dibuixava m'anava explicant els seus dibuixos.
Cas 8	A tots els dibuixos es va mostrar sense massa disposició, deia que ella no sabia dibuixar. Quan feia els dibuixos se la veia molt concentrada i no donava cap mena d'explicació. Quan va acabar de fer-los tots em va dir que s'ho havia passat molt bé.
Cas 9	En el moment que li vaig demanar de fer els dibuixos es va mostrar molt disposada i amb una actitud molt participativa i mentre feia els dibuixos m'anava explicant tot el que anava dibuixant.
Cas de referència	Es va posar molt contenta quan li vaig demanar de fer els dibuixos. En tot moment va adoptar una actitud molt participativa i il·lusionadora. A l'hora de dibuixar sempre em donava explicacions dels seus dibuixos, fins i tot s'avançava a les meves preguntes.

Taula núm.2: Quadre resum de les observacions durant l'aplicació dels dibuixos.

Després d'exposar els resultats obtinguts a partir de les tres tècniques emparades es passarà al cinquè apartat que consisteix a exposar les anàlisis dels resultats obtinguts.

5. ANÀLISI DELS RESULTATS

En aquest apartat es recull l'anàlisi dels resultats obtinguts a partir dels dibuixos i de la informació personal de tots els casos estudiats. Per tal de poder realitzar l'anàlisi de resultats de manera entenedora, em centraré a comentar els resultats en funció dels objectius plantejats per a aquest estudi de casos.

Tractaré d'abordar el primer i segon objectiu que correspon en copsar a través dels dibuixos com viu i sent les relacions el menor i alhora esbrinar si s'estableix coincidència entre la informació emocional extreta dels dibuixos i la realitat familiar. Ho faré, primer, cas per cas, per després passar a realitzar-ne una anàlisi global aprofundida. Tanmateix, adjuntaré alguns dels comentaris personals de cada cas durant l'aplicació dels dibuixos que es poden trobar a l'annex núm. 2.

- CAS 1

Es pot veure com el dibuix reflecteix el seu ben estar familiar on totes les relacions són bones. A casa, tant amb la mare com amb el pare té bona relació, tot i que amb el pare hi té més connexió perquè ell és més tranquil, en canvi la mare es posa força nerviosa. Així i tot, la relació d'ambdós és bona i la relació de pare i mare també. En totes les seves projeccions mostra que sent i viu unes bones relacions familiars, tant amb les persones amb qui viu (pare/mare) com amb altres membres familiars que són els seus oncles. A més, en el dibuix de la família (*Figura 2*) tots els membres estan amb els braços oberts i es donen la mà, fet que ens mostra el bon vincle familiar. (Crotti i Magni, 2009)

Tots els seus dibuixos tenen nexes fluids de comunicació entre els membres indicant que no té cap malestar emocional familiar. Aquest fet es pot exemplificar amb el dibuix dels núvols (*Figura 3*).

“Aquests núvols van de dos amb dos perquè van d'excursió tots m'agraden molt. En Pol va amb el núvol del papa amb una ratlleta que és fàcil d'anar-hi, la mama amb el papa també va amb una ratlleta que és molt fàcil, el papa amb l'avi també va amb una ratlleta i tots els núvols van amb ratlletes perquè és molt fàcil d'anar-hi. Tots m'agraden però el de la mama al papa i el meu amb el del papa són els que més”. (Cas 1)

Pel que fa a la seva personalitat és un nen força nerviós i competitiu però també té molta falta de confiança tant per ell mateix com pels altres. Tanmateix, tant com l'explicació i els seus dibuixos reflecteixen el nerviosisme i impulsivitat que té. Els seus dibuixos donen tota la prioritat a les relacions afectives familiars, deixant de banda el seu entorn social i escolar.

- CAS 2

La germana gran és qui s'ocupa d'ella i la seva altra germana realitza les tasques que hauria de fer la seva mare, per tant, ha adoptat el rol d'aquest membre. Pel que fa a la germana petita, hi té un vincle molt fort, ja que és amb qui comparteix els espais lúdics. Aquest fet es mostra en les seves projeccions, en tots ells inclou la seva germana petita, doncs, és amb l'única qui comparteix moments de jocs.

En el dibuix de les illes de la família (*Figura 5*) només inclou a la germana petita, per tant, es pot deduir que és amb qui estableix una relació familiar més propera.

“L'illa de la Farah és molt fàcil de passar-hi i no hi ha res que faci difícil el camí”.
(Cas 2)

En totes les tècniques projectives es pot observar la falta de vincle amb la mare i el pare. La mare, no la inclou ni en el dibuix de les illes ni el dels núvols. D'altra banda, en el dibuix de la família (*Figura 6*) el pare és el que es troba més desplaçat del grup familiar. Aquest fet ens pot mostrar que pateix dificultats amb la relació familiar del seu pare (Sáinz, 2003). El fet de ser una nena molt insegura la fa portar sempre a dependre d'algun adult per saber si el que fa és correcte, fet que s'observa totalment en els dibuixos de les illes i núvols, ja que en tots ells ha dibuixat una o més professores.

“(…) dibuixo l'illa de la professora perquè amb ella aprenc molt i també la de la germana Farah perquè així puc jugar una mica(…) l'illa de la Marta es comunica amb una carretera que hi ha barrera i torres és fàcil de passar però a vegades has d'anar amb cura per no caure”. (Cas 2)

Els dibuixos els ha elaborat amb molta cura i utilitza un traç suau. És una nena que li costa molt entendre els conceptes escolars i ràpidament es desmotiva. Aquest fet també es veu reflectit en els dibuixos, ja que dóna prioritat a les relacions amb les seves professores.

- CAS 3

El nen se sent totalment culpable per la separació dels seus pares. La informació que donen les il·lustracions mostren un gran malestar emocional que ve determinat per problemes familiars greus. En el dibuix de les illes (*Figura 9*) es pot contemplar com l'illa de la mare sembla com si volgués abraçar a la família i protegir-la, fet que ens pot transmetre que la mare pateix molt els conflictes familiars.

“La que està més trista d'aquesta família és la mare perquè hi ha conflictes a la família”. (Cas 3)

En totes les projeccions reflecteix que la relació més complicada és la del pare-mare.

“Aquestes illes es comuniquen per camins fets de metalls i tots els camins tenen entrades i sortides perquè poder en algun moment es poden trencar però després es tornen a fer (...) el mar està ple de cors i és tranquil però quan es complica es posa nerviós, sobretot quan es barallen la mare amb el pare i també el germà amb la mare”. (Cas 3)

“El camí del pare a la mare és el camí més difícil de tots i està fet de pedra perquè costa de tornar-hi a passar, perquè encara que no tinguin una bona relació, s'han de portar bé. És un camí que encara que els dos van i venen hi va més la meva mare”. (Cas 3)

En el dibuix de la família (*Figura 10*) es dibuixa primer a ell, mostrant un put d'egocentrisme, a més també assenyala la necessitat de ser estimat (Crotti i Magni, 2009). Així doncs, manifesta que hi ha una independència envers la família. Altrament, en el dibuix de la família es pot contemplar que hi ha una certa separació entre els personatges mostrant la falta de vincles familiars.

El mal estar que té en el seu entorn familiar es trasllada a l'escola, fent que adopti actituds rebels i amb desmotivació. Pel que fa a la seva personalitat també cal destacar que els dibuixos reflecteixen la seva falta de seguretat i autoestima. En alguns d'ells esborrava el dibuix i el tornava a fer, dient-me que no sabia com fer-los.

- CAS 4

Totes les projeccions mostren que no té bones relacions familiars, aquest fet ens indica que pot viure i sentir un malestar familiar. Tant en el dibuix de les illes (*Figura 13*) com en el dels núvols (*Figura 15*) obvia tots els membres familiars. A més, en el dibuix de les illes s'observa un punt d'immaduresa perquè quan li pregunto de qui són les illes no sap què dir i la seva explicació és força incoherent.

"(...) a l'illa del mig hi visc jo, a la de la dreta un senyor que es diu Martí i a la de l'esquerra un gos". (Cas 4)

És un nen que a l'hora d'anar a dormir té molta por, això és un indicador que hi ha alguna cosa dins seu que no el deixa estar bé. No sap com expressar el seu malestar familiar, a part, la mare és l'única que s'ocupa dels fills mentre que el pare no s'encarrega de res, i a més a l'hora de fer-los entendre que el seu comportament és inadequat no utilitza una forma adequada. En el dibuix de la família (*Figura 14*) es pot observar que hi ha una certa distància entre ell i el seu pare, fet que mostra la dificultat en la relació (Sáinz, 2003). Altrament, el pare el dibuixa molt més alt que la resta de la família fet que indica que és una figura dominant i a la que s'ha d'obeir sense discutir. A més a més, tots els membres de la família apareixen amb un traç rígid, indicant que hi ha un escàs intercanvi afectiu entre els membres. En el dibuix dels camins (*Figura 16*), es pot tornar a observar que hi ha complicacions amb la relació del seu pare:

"Aquest camí està fet de vidre, és una mica difícil perquè es pot trencar el vidre, és els dos que anem a les cases". (Cas 4)

En definitiva, és un nen que els seus dibuixos reflecteixen clarament que està patint un gran malestar familiar, sobretot amb el seu pare.

- CAS 5

La relació familiar és bona amb tots els membres, tot i que sent força gelosia per la seva germana perquè la seva mare està molt pendent d'ella. En el dibuix de les illes (*Figura 17*) es veu reflectida la falta de seguretat i autoestima que té, ja que dibuixa la seva illa amb un castell, mostrant així la necessitat de sentir-se protegit.

En el dibuix de la família (*Figura 18*), ha projectat els pares per sobre d'ell i de la seva germana, indicant que el nen sent els seus pares molt superiors envers ells dos.

Tanmateix, la mare i el pare estan força separats l'un de l'altre i el traç d'aquests és molt rígid, això ens mostraria que hi pot mancar intercanvi afectiu en la relació de mare-pare. (Crotti i Magni, 2009)

En les projeccions es pot veure clarament que és un nen que necessita que hi hagi molta unió amb tots els membres, ja que ell sent que alguns cops queda desplaçat perquè donen molta atenció a la seva germana. Aquest fet, doncs, es veu reflectit en els dibuixos, per exemple en els núvols (*Figura 19*) i les cases (*Figura 20*) realitza els camins junts sense cap separació.

“Els núvols estan tots junts i poden travessar sense cap problema, cap tros és difícil i tots són iguals, totes les parts m'agraden molt” (...) *“Els camins estan tots sempre junts i aquests camins no se separen”.* (Cas 5)

A més, en el dibuix de les cases realitza un sol amb un somriure fet que significa la bona relació familiar o bé el desig d'aquesta (Sáinz, 2003). En aquest cas, es tractaria del desig de què tots els membres siguin feliços i estiguin units.

“Sempre fa sol perquè així pot il·luminar totes les cases”. (Cas 5)

Cal esmentar que en el dibuix de la família és l'únic cas que ha realitzat una casa, fet que torna a mostrar la necessitat d'unió entre tots els membres familiars.

És un nen que passa molt de temps amb la cangur i el que es veu en les seves projeccions és que necessita sentir més caliu familiar, a més a més, en tots els seus dibuixos prioritza únicament les relacions familiars.

- CAS 6

Hi ha una bona relació familiar i aquest fet es veu reflectit en els dibuixos.

“No hi ha ningú trist perquè no és una família que plora”. (Cas 6)

Té un vincle molt fort amb la mare i les projeccions ho demostren, ja que es veu com sempre la té molt present. En el dibuix de les illes (*Figura 21*) i els núvols (*Figura 23*) realitza a la mare al seu costat, fet que mostra aquest vincle tan fort que tenen. Tanmateix, en el dibuix de la família (*Figura 22*) primer de tot la realitza a ella, fet que mostra com és la persona de més referència. Projecta a tots els membres de la família molt junts, amb els braços llargs i oberts indicant l'afectivitat entre tots els membres.

Pel que fa a la seva germana i a ell es pot observar com ha obviat dibuixar els peus, fet que mostra una falta de seguretat que potser deguda a l'edat. (Crotti i Magni, 2009)

En totes les seves projeccions sempre prioritza les relacions familiars obviant les altres (socials/escolars) indicant l'afectivitat que sent en aquestes. Pel que fa a la seva personalitat, he pogut observar que és un nen molt nerviós i aquest fet també s'ha vist en la realització dels seus dibuixos. Els feia molt de pressa i sempre havia d'estar dret. Per tant, en totes les projeccions d'aquest cas es mostra el benestar familiar.

- CAS 7

La relació familiar és molt complicada, no hi ha bons vincles familiars. Aquest fet es veu reflectit totalment en els dibuixos, en tots ells de membres familiars només inclou amics i un germà.

Tant en el dibuix de les illes (*Figura 25*) i el de la família (*Figura 26*) demana si pot posar amics, aquest fet també mostra que aquest nen està vivint i sentint un mot mal estar familiar, fet que vol evitar posar els membres familiars. Tanmateix, al no voler projectar els membres familiars, especialment el pare i a la mare, ens està indicant que hi ha conflictes familiars importants. (Crotti i Magni, 2009; Hammer, 1982)

"(...) hi puc posar amics? Totes les illes tenen camins però són de diferent material (...) és un mar amb molta turmenta". (Cas 7)

En el dibuix dels camins (*Figura 28*) es pot observar com en el camí d'ell cap a la mare és l'únic que no hi ha dibuixat res, hi ha posat la paraula "normal". Aquest fet ens mostra com hi ha un problema familiar i falta de vincle per part de la mare.

"El meu camí amb el del papa està fet de pedra i és bastant difícil, i els dos podem anar-hi. El meu camí amb el de la mama és el camí més difícil, està fet de fusta i jo hi vaig més. El camí del papa a la mama: hi ha una mica de foc, perquè es pot passar intentant apagar-lo, és difícil perquè moltes vegades han de portar l'extintor per poder passar. El camí amb el meu germà Yassin està fet de diamants i és súper fàcil i divertit de passar-hi perquè els dos van i venen sense problemes. El meu camí amb el de l'Adam està fet de coixins i és facilíssim de passar-hi, però sempre sóc jo que vaig cap a l'Adam". (Cas 7)

Per tant, en els dibuixos s'observa com per ell són prioritàries les relacions socials deixant de banda les familiars, concretament la del seu pare i la seva mare. A més a més, es pot percebre clarament que se sent angoixat i pateix per la relació que té amb els seus pares. La mare està absent i no interactua amb els fills, ja que està passant per una depressió. Aquest fet ho indica en tots els dibuixos perquè no la projecta en cap d'ells. Cal esmentar, que és un nen que des del centre psicopedagògic s'intueix que pateix maltractes tant físics com psicològics per part de la seva mare i el pare, fet que es reflecteix clarament en les projeccions, ja que obvia totalment aquests membres.

- CAS 8

La relació familiar és bona, té molt bon vincle amb la seva mare. Aquest fet es veu reflectit en els dibuixos, en tots ells la realitza al seu costat o bé és el primer membra que il·lustra. En les projeccions prioritza les relacions familiars, indicant així que sent i viu un benestar familiar.

“Els que es porten més bé són el meu pare i la mare perquè quan van amb els amics es porten bé i la meva mare i el meu pare no criden mai”. (Cas 8)

Cal dir que és una nena molt insegura, amb una gran falta de confiança i autoestima, fet que es veu reflectit en les projeccions. Tal com es mostra en el dibuix de la família (*Figura 30*) l'esborra diversos cops i el torna a fer, indicant la falta de seguretat i confiança amb ella mateixa. Tanmateix, no es dibuixa dins del grup familiar mostrant així una autoestima molt baixa. Intueixo que pot tenir la sensació d'estar exclosa de la seva família per diverses raons, com per exemple per sentir-se inferior a la resta dels membres familiars (Crotti i Magni, 2009). Les dimensions dels personatges són petites i presenten força separació entre uns i altres, determinant així un sentiment de desvalorització i de temor cap a l'exterior amb una certa timidesa i inseguretats. (Crotti i Magni, 2009; Hammer, 1982)

A més, el dibuix dels núvols (*Figura 31*) el realitza a dalt de tot amb dimensions petites, ocupant així tan sols un quart de foli. Aquest fet ens torna a mostrar que és una nena molt insegura amb ella mateixa i amb molta falta d'autoestima. En la projecció dels camins es pot contemplar altrament les inseguretats que té, ja que tots ells estan fets del mateix material. En aquest sentit també indica que és una nena amb poca creativitat, que

segurament ve determinada per la inseguretad i baixa autoestima que presenta. Així i tot, en els dibuixos no s'observa que estigui patint cap malestar en les relacions familiars.

Cal destacar que és una nena amb un diagnòstic de discapacitat intel·lectual lleu i a l'hora de fer els dibuixos li costava entendre les consignes.

- CAS 9

Hi ha una bona relació familiar amb tots els membres, tot i que té molta admiració per la seva germana Dúnia i vol que aquesta sempre estigui per ella, fet que es veu totalment reflectit en els seus dibuixos. A tall d'exemple en el dibuix dels camins (*Figura 36*) es pot mostrar el gran afecte en la relació familiar que sent per la seva germana.

“El camí meu amb la Dúnia és el camí més fàcil de tots i està fet de diamants i és fàcil de passar-hi perquè és curt”. (Cas 9)

Altrament, tal com reflecteix el dibuix de les illes (*Figura 33*) es pot contemplar la bona relació entre els germans, ja que tots ells els realitza a prop d'ella. Però es pot observar com la palmera de l'illa de la Dúnia és la més gran, mostrant així l'admiració que sent per ella. Tanmateix, en el dibuix de la família (*Figura 34*) il·lustra la seva germana Dúnia en primer lloc i és el personatge amb les dimensions més grans, fet que ens pot indicar que és un membre pel qual sent una gran estima i de gran referència per ella (Crotti i Magni, 2009). Al no dibuixar a la mare podria ser senyal d'una expressió de possible desvalorització en la seva relació (Hammer, 1982). Ara bé, en aquest cas no es pot afirmar que sigui així, ja que ella mateixa esmenta que no l'ha dibuixat perquè no tenia suficient espai. Per tant, ha sigut conscient que no hi apareix, i per altra banda en tots els altres dibuixos projecta a la mare.

Totes les projeccions mostren que té bones relacions familiars amb tots els membres, ja que en tots ells hi dibuixa nexes afectius de comunicació.

“La meva illa té forma d'arbre i també hi ha sorra, la de l'Anas és de diamants, la de la Dúnia de cors, la de la mama de plantes, la del papa de ratlles i per últim la d'en Mohamed de gos (...) el mar és tranquil a totes les illes”. (Cas 9)

En tots els dibuixos prioritza les relacions familiars, fet que també demostra que no sent ni viu cap tipus de malestar en aquestes.

- CAS de referència

Té molt bon vincle amb la mare i el germà gran, en canvi, amb el pare i el germà mitjà hi ha alguna complicació en la relació familiar, fet que es veu clarament en tots els dibuixos. Per exemple en el dibuix dels núvols (*Figura 39*) esmenta clarament aquest fet:

“El núvol meu amb el d’en Cristian es comunica amb un pont fet de marbre, és una mica difícil passar-hi, del meu a en Cristian no és gaire difícil de passar-hi, però d’en Cristian en el meu si, i normalment sempre sóc jo que vaig al seu. Tots els núvols estan fets amb ponts, però de diferents materials i hi ha que són més fàcils o difícils passar. El meu núvol amb el d’en Jehimer és de fusta i és molt fàcil de passar-hi, els dos anem als núvols. El meu núvol amb el del papa està fet de plàstic i és una mica difícil de passar-hi, del meu cap al papa no és gaire difícil, però del papa cap en el meu si que és difícil i costa una mica a vegades. El meu núvol amb el de la mama està fet de ferro i és molt i molt fàcil i les dues anem als núvols (...) A vegades fa sol, a vegades fa tempesta, depèn. Normalment al meu núvol, al d’en Jehimer i el de la meva mare fa sol, però al núvol del meu pare i el meu germà fa més tempesta”. (Cas de referència)

En el dibuix de les illes (*Figura 37*) s’observa com a l’illa del seu germà gran i de la seva mare hi ha dibuixat una palmera amb molts de cocos, indicant el bon vincle amb aquests dos membres de la família. Per contra, a l’illa del seu pare i el seu altre germà només hi ha realitzat una palmera sense cocos.

“(...)a l’illa del pare hi ha només una palmera, a la de la mama una palmera amb molts de cocos, a la meva una mini illa amb una palmera dins, a la d’en Cristian una palmera i a la d’en Jehimer una palmera amb molts de cocos (...)tots són de doble direcció menys el meu i el d’en Cristian perquè sempre sóc jo que vaig a la seva illa perquè ell mai es preocupa per mi. (Cas de referència)

Altrament, en el dibuix de la família (*Figura 38*) es veu clarament que el membre amb el qual hi ha més afecte és el seu germà gran, qui realitza al mig del foli i té les dimensions més grans respecte als altres membres. Entre el pare i la mare s’hi estableix una certa distància, fet que indicaria problemes familiars entre aquests dos membres. (Crotti i Magni, 2009)

Tot i aquesta complicació familiar entre el germà i el pare té un benestar emocional amb ella mateixa que es veu reflectit en els seus dibuixos. A més és conscient d'aquest problema i en parla sense dificultats, inclús molts cops ho diu al seu germà perquè intenti entendre-la i puguin junts trobar una solució. Tanmateix, els dibuixos mostren que és una nena molt conscient de la complicació que té amb la relació del seu pare i germà. Així i tot ella mateixa ho gestiona fet que no li provoca cap malestar emocional, per tant, és una nena que sap molt bé com afrontar i gestionar les seves emocions.

En segon lloc, tractaré de realitzar una breu comparació dels dibuixos que han realitzat els nou casos amb el cas de referència. Així doncs, abordaré el tercer objectiu que correspon en fer una comparació de tots els dibuixos dels casos que acudeixen al centre psicopedagògic amb el cas de referència per identificar si hi ha semblances i/o diferències.

Com es pot veure en tots els dibuixos, o bé hi ha una immaduresa o bé mostren el seu malestar en les relacions familiars. També considero important a destacar que tots els casos excepte el de referència tenen algun tipus de dificultat d'aprenentatge, ja sigui degut a problemes cognitius i/o emocionals. En contra, el cas de referència es pot veure com que no té cap mena d'immaduresa, tot i que amb el germà mitjà i el pare la relació és més complexa, ella no sent cap tipus de malestar que li produeixi un patiment emocional. Per tant, és l'únic cas que parteix d'un benestar emocional fet que es reflecteix en el seu estat d'ànim, i a més a més a l'escola és una alumna amb bones conductes.

El cas 3 és el que té més semblança en l'elaboració dels dibuixos amb el cas de referència. A més a més, són els únics que en totes les projeccions han inclòs sempre el seu nucli familiar. En canvi, tots els altres casos han introduït altres persones, siguin altres membres familiars, amistats o professors tant de l'escola com del centre. A part, he pogut observar com són els casos amb més consciència de la situació familiar en què viuen, ja que durant l'explicació dels dibuixos en tot moment han expressat com senten i viuen les relacions familiars. Així i tot, aquests dos casos tenen una gran diferència i és que el cas 3 està vivint i sentint un malestar emocional molt gran en les seves relacions familiars, fet que es veu totalment repercutit a l'escola.

A continuació, s'exposarà una anàlisi global dels deu casos, tenint present els tres objectius del treball. Per tal que la redacció sigui més fluida, he adjuntat els casos en funció de les seves similituds.

5.1. Anàlisi global

En primer lloc, considero de gran rellevància exposar les observacions que vaig realitzar de les actituds dels casos durant l'aplicació dels dibuixos.

El cas de referència juntament amb l'1, 5, 7, 9 des d'un inici van mostrar molt disposats i participatius en fer els dibuixos, tot i que el cas 1 necessitava anar-se aixecant de la cadira, manifestant així un cert nerviosisme. M'agradaria fer referència al comentari del cas 7, ja que em va cridar l'atenció quan va esmentar que els dibuixos eren per estudiar algun aspecte de la seva vida.

El cas 6 també es mostrava molt nerviós, ja que abans que realitzés els seus dibuixos em va demanar de no estar assegut, així i tot va mostrar una actitud molt participativa. Els casos 2, 3, 4 i 8 quan els hi vaig encomanar que realitzessin els dibuixos no semblaven estar gaire motivats, ja que mostraven inseguretats. A més a més, el cas 2, 3 i 8 exposaven que els hi cotava dibuixar, però quan van acabar els dibuixos em va semblar que estaven satisfets de les seves realitzacions.

En segon lloc, he pogut comprovar que la utilització de les quatre tècniques utilitzades i la informació personal dels casos ha estat molt positiva, ja que m'ha permès aproximar-me a la realitat de com senten i viuen les relacions familiars els diversos menors.

Respecte al cas de referència i els casos 1, 6, 8 i 9, he pogut copsar com no pateixen cap malestar familiar, en tots els dibuixos a part de no negar a cap membre familiar els nexes d'unió són forts i sense complicacions ni entrebancs. A més a més, tots aquests casos prioritzen les relacions familiars, manifestant així lligams afectius amb els membres de la família. Així i tot, el cas 6, 8 i el de referència es pot contemplar com mostren tenir una forta vinculació afectiva amb la figura materna, tots ells dibuixen la figura de la mare, en primer lloc o molt a prop d'ells. En canvi el cas 1, tot i tenir molt bon vincle amb la seva família, tant nuclear com extensa, mostra tenir més vincle amb el seu pare. En el dibuix de la família és el que realitza primer, indicant que és la

persona amb la qual el nen el contempla com un referent i alhora s'identifica amb ell (Crotti i Magni, 2009). D'altra banda, el cas 9 es pot contemplar que tot i que sent i viu una bona relació familiar, la seva germana gran és la persona amb la qual té un vincle més fort. En tots els dibuixos és el personatge amb les dimensions més grans.

En canvi, els casos 2,3,4,5 i 7 es pot observar com les projeccions reflecteixen que pateixen, de manera més o menys negativa, algun tipus de malestar en les relacions familiars, sigui perquè obvien membres familiars o bé perquè els nexes d'unió entre els familiars són complicats. Tanmateix, he pogut identificar els efectes negatius en l'àmbit escolar que es dona en els casos que pateixen malestar familiar, ja que tots ells tenen algun problema d'aprenentatge. En aquest sentit, m'agradaria ressaltar el cas 7. En el dibuix de la família ha estat l'única persona que no ha dibuixat a la seva família i és un indicador de grans problemes familiars. Mostra un mal estar emocional molt fort i una gran falta de diàleg entre els membres familiars. (Crotti i Magni, 2009)

El primer objectiu s'ha complert plenament, pel fet que s'ha pogut copsar en tots els dibuixos com el nen viu i sent les relacions amb els seus membres familiars, siguin positives o negatives. Pel que fa al segon objectiu, es pot afirmar que s'ha establert coincidència entre la informació emocional extreta dels dibuixos i la realitat familiar segons les entrevistes dels pares i mares del centre psicopedagògic. Així doncs, es pot constatar que hi ha coherència entre els resultats obtinguts dels dibuixos i la informació personal. Finalment, el tercer i últim objectiu, es pot afirmar el seu compliment, ja que he pogut identificar les semblances i diferències que s'han produït entre el cas de referència i els altres nou casos.

En definitiva, puc afirmar que el dibuix aporta molta informació sobre el benestar/malestar emocional que sent el nen, reflectint així com sent i viu les relacions familiars i del seu entorn. L'habilitat gràfica, tot i ser important no l'he valorat, però sí que en aquesta he pogut observar la maduresa o immaduresa dels nens. També cal remarcar que és molt important les actituds i la informació verbal que aporta el nen amb els seus comentaris. És per aquest motiu, que he realitzat una observació i anàlisi de la situació constant durant l'aplicació de les tècniques projectives.

Tots els dibuixos han projectat la naturalesa de les relacions amb tots els àmbits que envolten la vida dels nens, com el seu entorn familiar més proper, la família extensa, els

amics o l'àmbit escolar. Per tant, s'ha pogut evidenciar que el dibuix és una eina útil, fiable i valuosa en l'exploració emocional dels nens.

Seguidament, es passarà al setè apartat d'aquest treball en el qual es presentarà una pàgina web adreçada a tots els professionals de l'educació interessats en copsar els vincles familiars i de l'entorn més proper dels seus alumnes. Conèixer les relacions de l'entorn del menor (especialment les familiars) és essencial perquè l'educador tingui aquesta valuosa informació que l'ajudarà a tractar possibles problemes emocionals d'aquest.

6. PROPOSTA EDUCATIVA

Aquest apartat recull una proposta adreçada a tutors i/o psicopedagogs i altres professionals de l'educació que vulguin copsar a través dels dibuixos com senten i viuen les relacions familiars els nens. Considero que la tècnica del dibuix ha estat molt vàlida, tal com s'ha pogut demostrar amb l'estudi que he realitzat, ja que ha constatat ser una eina molt útil per obtenir informació emocional dels menors.

He realitzat una pàgina web perquè tots els professionals de l'educació interessats en aquesta tècnica puguin obtenir una informació d'aquesta de manera més visual i de fàcil accés. La pàgina web recull els aspectes a tenir en compte abans de plantejar els dibuixos i una breu informació de cada dibuix sobre les consignes de com se'ls hi ha de plantejar als nens perquè realitzin els dibuixos. Per tal de mostrar exemples he adjuntat per a cada dibuix un exemple dels casos estudiats.

A continuació adjunto l'enllaç de la pàgina web que he realitzat:
<https://aamartinezroig.wixsite.com/dibuix>

7. APORTACIONS A LA PEDAGOGIA

En aquest apartat es plantejarà una aproximació a la potencial contribució que pot suposar el present treball dins del camp de la pedagogia.

Primer de tot, tal com s'ha fonamentat al marc teòric, cal esmentar que els dibuixos són expressions dels sentiments i emocions que senten els nens (Crotti i Magni, 2009). Per tant, ens donen una informació que prové absolutament del món interior. És per aquest motiu que els dibuixos cada vegada tenen més pes, com a conseqüència dels resultats que en recollim. A diferència d'altres mètodes d'anàlisi que podrien presentar una informació manipulada o distorsionada.

Seguidament, cal esmentar que existeix una clara dificultat en l'avaluació dels dibuixos, tant pel temps que cal dedicar-hi com pels problemes a l'hora d'objectivar l'anàlisi dels dibuixos. També cal remarcar que aquestes tècniques són poc utilitzades i que no hi ha un consens de com s'han d'avaluar. Es requereix doncs, que el professional hi dediqui tot el temps necessari i hi sigui present per a recollir la màxima informació d'aquests.

Tanmateix, cal esmentar que quan els nens realitzen els dibuixos no ho veuen com una prova difícil, sinó més aviat el contrari, ho interpreten com un acte lúdic, la qual cosa fa que no se sentin avaluats. Per tant, no tenen cap pressió, fet que determina que els dibuixos reflecteixin realment les seves emocions.

Cal ressaltar la figura del professional que intervé en els dibuixos, així com els comentaris i actituds que adopta davant del mètode. És important que aquest sigui una persona neutral, mai dirigint, sinó acompanyant els dibuixos. També és essencial que es creï un ambient de confiança on el nen pugui dibuixar lliurement sense cap mena de pressió.

En definitiva, aquest treball pretén avalar la importància i la font d'informació tan real que es recull a través de les tècniques gràfiques. El dibuix és una eina de gran valor a l'hora de conèixer de manera específica la naturalesa dels conflictes emocionals quant a les relacions familiars i de l'entorn del nen. Altrament, els dibuixos ens permeten obtenir una informació que ve determinada per la comunicació interpersonal, sense la necessitat de què el nen utilitzi el raonament verbal produït pel cervell racional.

8. BIBLIOGRAFIA

- Brittain, W.L., i Lowenfeld, V. (1972). *Desarrollo de la capacidad creadora*. Buenos Aires: Kapelusz.
- Bueno, D. (2017). *Neurociència per a educadors: tot allò que els educadors sempre han volgut saber sobre el cervell dels seus alumnes i mai ningú s'ha atrevit a explicar-los de manera entenedora i útil*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Cherney, I., Seiwert, C., Dickey, T., i Flichtbeil, J. (2006). Children's drawings : a mirror to their minds. *Educational psychology*, 26(1), 127-142. doi: 10.1080/01443410500344167
- Corman, L. (1967). *El test del dibujo de la familia*. Buenos Aires: Kapelusz.
- Crotti, E., i A, Magni. (2009). *Garabatos: el lenguaje secreto de los niños*. Málaga: Sirio.
- González, E. (2015). *Dibujo infantil como medio de diagnóstico*. (Treball final de grau). Universitat de Valladolid, Espanya. Recuperat el 29 de març de 2019 de <https://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/12050/1/TFG-B.627.pdf>
- Guzman, K. (2006). *El Psiconálisis clásico: freud*. Recuperat el 20 de març de <https://www.monografias.com/trabajos/freud/freud.shtml>
- Hammer, E.F. (1982). *Test proyectivos gráficos*. Buenos Aires: Paidós.
- Kendrick, M., i McKay, R. (2004). Drawings as an alternative way of understanding young children's constructions of literacy. *Journal of Early Childhood Literacy*, 4(1), 109-128.
- Maestre, A.B. (2010). El dibujo en la escuela. *Innovación y experiencias educativa*, (26), 1-12.
- Muñoz, A. (2005). La familia como contexto de desarrollo infantil. Dimensiones de análisis relevantes para la intervención educativa y social. *Portularia*,5(2), 147-163.
- Pérez, F., i Timoneda, C. (2015). *La metàfora: una mirada des de la neurociència*. En, *Abriendo nuevas sendas: en la práctica de la intervención neuropsicopedagógica* (pp.11-34). Girona, Espanya: Documenta Universitaria.
- Familia. Real Academia Española. (2014). En *Diccionario de la Real Lengua Española*. Recuperat de <http://lema.rae.es/drae2001/srv/search?id=7spjoFbI1DXX2g6qX80h>

- Sáinz, A. (2003). *El arte infantil: conocer al niño a través de sus dibujos*. Madrid: Eneida.
- Timoneda, C. (2006). *La senzillesa d'aprendre: una visió pràctica de les dificultats d'aprenentatge*. Girona: Curbet Edicions
- Timoneda, C. (2015). *Orientando la orientación: una guía práctica de orientación educativa*. Girona: Documenta Universitaria.
- Timoneda, C. (2017). *Eduquem-nos per educar: una guia per a l'educació emocional dels docents*. Girona: Documenta Universitaria.
- Tojar, J.C. (2006). *Investigación cualitativa: comprender y actuar*. Madrid: La Muralla
- Valdivieso, L. (2015). *Comportamiento familiar y atribuciones causales de los éxitos causales y fracasos escolares de los hijos en edades tempranas* (Tesis doctoral). Universitat de Valladolid, Espanya.
- Vives, M. (1994). *Instrumentos y aplicaciones del psicodiagnóstico infantil*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias.
- Widlöcher, D. (1978). *Los dibujos de los niños: bases para una interpretación psicológica*. Barcelona: Herfer

9. ANNEXOS

LLISTAT DELS ANNEXOS

- ANNEX 1 TAULA D'INFORMACIÓ PERSONAL DE CADA CAS
- ANNEX 2 DESCRIPCIÓ DELS DIBUIXOS
- ANNEX 3 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 1
- ANNEX 4 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 1
- ANNEX 5 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 1
- ANNEX 6 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 1
- ANNEX 7 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 2
- ANNEX 8 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 2
- ANNEX 9 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 2
- ANNEX 10 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 2
- ANNEX 11 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 3
- ANNEX 12 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 3
- ANNEX 13 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 3
- ANNEX 14 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 3
- ANNEX 15 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 4
- ANNEX 16 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 4
- ANNEX 17 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 4
- ANNEX 18 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 4
- ANNEX 19 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 5
- ANNEX 20 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 5
- ANNEX 21 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 5
- ANNEX 22 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 5
- ANNEX 23 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 6
- ANNEX 24 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 6
- ANNEX 25 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 6
- ANNEX 26 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 6
- ANNEX 27 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 7
- ANNEX 28 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 7
- ANNEX 29 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 7
- ANNEX 30 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 7

- ANNEX 31 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 8
- ANNEX 32 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 8
- ANNEX 33 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 8
- ANNEX 34 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 8
- ANNEX 35 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 9
- ANNEX 36 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 9
- ANNEX 37 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 9
- ANNEX 38 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 9
- ANNEX 39 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS DE REFERÈNCIA
- ANNEX 40 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL DE REFERÈNCIA
- ANNEX 41 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL DE REFERÈNCIA
- ANNEX 42 DIBUIX DELS CAMINS DEL DE REFERÈNCIA
- ANNEX 43 DOCUMENT DE CONSENTIMENT PELS TUTORS LEGALS

ANNEX 1. ANNEX 1 TAULA D'INFORMACIÓ PERSONAL DE CADA CAS

CASOS	CONVIVÈNCIA FAMILIAR	MOTIU DE LA CONSULTA	ACTITUD GENERAL	COMENTARIS
Cas 1	Mare i pare	La tutora de l'escola els hi ha dit que ha de millorar la confiança en ell mateix i els altres. Ells no ho havien detectat. Expliquen a l'entrevista que un dia van arribar tard a buscar-lo a piscina i ja estava plorant.	Relació amb els de casa: amb el pare té molt bona relació (diu la mare), perquè és molt tranquil i explica les coses molt bé. La mare no se sent gens desplaçada, però ella és més nerviosa. Com veu la família al seu fill/a? És molt noble, no té malícia, és un tall de pa. Si fa alguna cosa i se l'avisava, fa cas.	No li deixen el mòbil entre setmana. A vegades mengen amb la televisió, però creuen que ho deixaran de fer.
Cas 2	Pare, mare, tres germans més grans i una germana petita.	Els pares expliquen que a nivell d'aprenentatge i escola no els preocupa res. En canvi, des de l'escola veuen que té problemes d'aprenentatge. Les matemàtiques i les ciències del medi ambient, són les assignatures que més li costen. Quan no sap alguna cosa a classe no pregunta per resoldre els seus dubtes. Li costa entendre certs conceptes i també li costa preguntar el que no sap.	Relació amb els de casa: la germana gran és la que s'ocupa de les dues germanes petites. Les ajuda a fer els deures, els hi prepara el dinar i a la tarda les va a buscar a l'escola. Com veu la família al seu fill/a? La veuen com una nena molt oberta, no té cap mena de gelosia cap a la seva germana petita i és força carinyosa.	Des que la seva germana l'ajuda amb els deures està més contenta i motivada.
Cas 3	Pares separats, té la custòdia la mare, cap de setmana alterns i dimecres està amb el pare i té una germana més gran	La tutora de l'escola esmenta que ha passat d'estar molt i molt explosiu i neguitós i a les dues últimes setmanes preocupa justament el contrari, està molt i molt apàtic. La tutora està preocupada perquè diu que porta molta motxilla de culpa de la separació, comenta que s'ha sentit i se sent culpable de tot el que ha passat a la família.	Relació amb els de casa: els pares solen discutir sovint. Últimament a casa és més rebel, contesta malament, "a mi que m'importa", com si en aquest moment li dónes igual, quan veu que la mare arriba al límit (plorar) es rebaixa. Actualment la mare té una nova parella, i aquest home té dues nenes i la relació és molt bona. En canvi, la mare diu que la parella que té el seu exmarit no suporta als nens, i el pare ho confirma. Ell li diu a la mare "no sé per què m'has tingut", "si t'haguessis de quedar amb algú et quedaries amb la Núria". Com veu la família al seu fill/a?	Ell diu que és el més dolent, que és tonto, que no sap res, que no sap per què ha d'anar a l'escola perquè no aprendrà. Té un punt d'immaduresa, sempre vol estar en un grup on se senti important. També diu que els companys no li fan cas, però la mare creu que no és així perquè diu que no li fan cas el grup dels líders. Explica que a casa contesta més i la mare creu que té l'autoestima molt baixa. Per altra banda, el pare creu que el problema del nen és l'addicció que té amb la play, diu que està obsessionat. La mare creu que no, diu que a vegades el deixa jugant a la play perquè

			<p>quan s'enfada o fa alguna cosa a algú malament es preocupa molt i busca la forma de demanar disculpes.</p>	<p>també necessita temps per ella. Ell els diu que es van separar per culpa seva, creu que és pel tema que dormien junts amb ell. Diuen que no assumeix la separació i que per això se sent culpable. Respecte a la germana gran, a vegades es barallen perquè ella és adolescent i solen xocar sovint.</p>
Cas 4	<p>Pare, mare i una germana més gran.</p>	<p>Porta aparells perquè té una deficiència auditiva i ara escolta molt bé. A p3 van veure que tenia problemes de sordera. Quan era petit sí que escoltava. Des de l'escola esmenten que necessita ajuda. La mare diu que el nen no necessita res, que va molt bé a l'escola, és molt espavilat, sempre fa els deures i no hi ha cap problema.</p>	<p>Relació amb els de casa: la relació no és massa bona, a vegades el pare per renyar els nens ho fa picant. El pare només parla marroquí i només s'ajunta amb gent marroquina, no vol estudiar ni treballar. Només està al bar tot el dia, sempre demana favor a la gent. La mare és qui s'ocupa dels fills. Tot i que té bona relació amb la seva germana, a vegades es baralla i sempre guanya ell.</p> <p>Com veu la família al seu fill/a? És molt nerviós, es mou molt, no es queda tranquil, però això passa a casa, en canvi, a l'escola està tranquil.</p>	<p>A l'hora d'anar a dormir diu que té molta por, que entrarà algun monstre a l'habitació. A la seva germana també li passava però ara ja no.</p>
Cas 5	<p>Mare, pare i germana més petita</p>	<p>Sent força gelosia per la seva germana, la seva germana fa rítmica i és molt bona i això no ho porta gaire bé. És un nen molt insegur i amb falta d'autoestima. Fa molt de cas a la mare, sempre se l'escolta i la reclama molt, a vegades es vol quedar a casa només per estar amb ella i que la mare tingui una mica més d'atenció per ell, però ella vol que es desenganxi una mica. Al pare se l'escolta, però necessita l'aprovació de la mare, si per exemple vol anar amb bici amb la mare, però a la mare no li agrada i doncs ell no hi va. Veuen que està molt</p>	<p>Relació amb els de casa: bona relació amb tots, és molt petoner i carinyós amb tots, la seva germana també ho és. Ell està molt pendent de la germana però ella no.</p> <p>Com veu la família al seu fill/a? És molt presumit, "bonachón", bonifaci, ho dona tot.</p>	<p>Era el primer dia que acudia al centre psicopedagògic, abans de començar a fer els dibuixos vam estar parlant una estona i se li pregunta si sap perquè ve al centre, i ell ens diu que perquè es porta malament i pica a la seva germana, mentre ho explica se li posen els ulls plorosos, quasi a punt de plorar.</p> <p>Els pares saben que actuen malament en moltes ocasions, senten molts nervis a casa per la feina i estan poques hores amb els nens. Diuen que ha sigut un nen molt protegit. Saben que els pares han d'anar a una, però a vegades no hi van i parlen de coses davant dels nens. Són molt diferents els pares, però com a parella se'ls veu molt bé. Arriben a casa a les 20:00h i tot són crits, la mare no pot més, tenen una cangur. Quan</p>

		amb el pare perquè la mare està molt pendent de la germana. Des de l'escola veuen que necessita ajuda perquè a vegades es dispersa molt.		es queda a casa amb la mare ella no li deixa la tablet ni res.
Cas 6	Mare, pare i germana més gran	Ve la mare sola. Des de l'escola veuen que necessita ajuda perquè a vegades es posa nerviós i li costa estar quiet. Esmenta que el pare no ha vingut perquè no creu en els psicòlegs i no creu que al nen li passi res d'anormal. La mare diu que és un nen molt nerviós i que ella també, que crida molt a casa cosa que abans de tenir-lo no feia. Ella està angoixada i no sap què fer i ha vingut al centre per orientacions. A part ella és molt impulsiva i nerviosa i no sap si això pot repercutir als seus fills.	Relació amb els de casa: amb el pare i la mare la relació és bona, hi ha un vincle molt fort amb la mare. Com veu la família al seu fill/a? És carinyós, un pel nerviós i protector amb els seus amics, tot i que a vegades té actituds despectives cap als nens i nenes que no són els seus amics	El castiguen sense la nintendo, no el deixen jugar entre setmana, només juga a partir dels divendres i després d'haver fet els deures. El pare i la mare a vegades no van a una, el pare és força radical.
Cas 7	Pare, mare i dos germans (un més gran i l'altre més petit que ell).	Des de l'escola veuen que té problemes d'aprenentatge.	Relació amb els de casa: amb el germà gran es barallen i aquest el pica. La mare no interactua gaire amb els nens, no té gaire vincle amb ells, és una dona que només fa les feines de la casa i mira la televisió. A més a més, la mare està patint una depressió i encara no està del tot recuperada, ella sempre havia desitjat tenir una filla i ha tingut tres nens. Això ho transmet en els fills. El pare treballa molt i es preocupa molt pels fills sempre fa el que pot per ells. Com veu la família al seu fill/a? El veuen força nerviós i que a vegades li costa prestar atenció tot i que el pare el veu espavilat.	Fa poc que va venir amb un senyal a la cara i la professional que treballa amb ella li va preguntar què era. Al principi el nen li va dir que no en volia parlar, però de seguida li va explicar que la seva mare l'havia empès i havia caigut sobre un sofà. El pare esmenta que la seva dona fa això sense pensar i que després quan s'adona del que ha fet, està tot un dia molt trista. Els dibuixos que ha fet al centre, a l'hora de dibuixar a la mare sempre la dibuixa l'última.

Cas 8	Mare, pare i tres germans més petits.	Els pares esmenten que la nena fa cas quan li diuen alguna cosa, però ràpid s'oblida de les coses que li demanen, no les recorda. També diuen que li costa pronunciar les paraules i dir-les, se li entrebanquen moltes vegades. Sap el que vol dir però no li surt. Sovint, canvia de lloc certes paraules d'alguns noms, li passa des de sempre tant a l'escola com a casa. Té un diagnòstic de discapacitat intel·lectual lleu. Des de l'escola comenten que la nena hauria d'haver anat a la "USEE" i que segurament a l'institut sigui derivada al SIEI. A l'escola li van proposar de fer el dibuix de la família però no va voler.	Relació amb els de casa: la relació a casa és molt bona. Amb la mare té molt bona relació, millor que amb el pare, ja que quan ella li vol explicar alguna cosa al seu pare ell no l'escolta i li diu que li expliqui a la seva mare, d'aquesta manera sempre recorre a ella. Com veu la família al seu fill/a? la veuen molt bona nena i que sempre que li demanen alguna cosa els hi fa cas en tot.	Després de viure a Catalunya alguns anys, van marxar cap a Melilla a viure (2 anys) i després al Marroc (4 anys). Ella no va ser escolaritzada fins als 6 anys al Marroc, on només va assistir a les classes un mes. Després, el 2014 van tornar cap a Catalunya on ha estat actualment escolaritzada. A causa d'això, té dificultats per parlar tant el català com el castellà. També té problemes per socialitzar-se amb els nens de la seva edat, fet que li provoca dificultat per comunicar-se. Això la fa estar trista, desmotivada i molt insegura d'ella mateixa. Els pares també els hi sap greu quan la nena els hi diu que li costa fer moltes coses a l'escola i aquest fet els preocupa. La nena l'hi ha comentat a la professional del centre psicopedagògic que treballa amb ella que a l'escola les seves amigues no la tracten bé i que molts cops ha hagut de jugar sola.
Cas 9	Pare, mare i tres germans més petits.	La mare no veu que la nena tingui un problema, la van citar de l'escola i li van dir que es dispersa, baixa atenció i baixa concentració. Li costa més assolir els continguts. La mare diu que no li preocupa res del que passa a casa, per tant, el problema només el té a l'escola. Sent molta admiració per la seva germana i vol que només estigui per ella. Té dificultats en l'estructuració del discurs a nivell oral i també escrit.	Relació amb els de casa: hi ha bona relació familiar amb tots els membres, tot i que molt més amb la seva germana. Com veu la família al seu fill/a? És una nena molt carinyosa, però a vegades li costa fer les coses.	De petita feia rebequeries, ara no. Té por als gossos. A vegades diu coses que no són, per exemple li va dir a la mare que havia de portar un jersei verd, resulta que només ho havien de fer els que anaven a coral. A vegades s'equivoca. A l'hora de fer els deures els fa al menjador o a l'habitació sempre l'ajuda el pare o la mare, però a la nena li dona igual qui que sigui el pare o la mare qui l'ajuda. És una nena que sempre està pendent de l'adult, és molt insegura i pregunta tot i també està molt pendent de l'aprovació dels adults.
Cas de referència	Pare, mare i dos germans grans.	No acudeix al centre psicopedagògic.	Relació amb els de casa: pare i mare solen discutir bastant, no van a una. El pare treballa moltes	Quan era petita sempre volia sortir-se'n amb la seva, sempre havia de ser el germà gran qui

			<p>hores i la mare és qui s'encarrega dels nens, tot i que el pare sol portar-los a l'escola i recollir-los. Té un vincle molt fort amb la mare i el germà més gran, aquest també s'encarrega molt dels nens i a vegades el que no fa el pare ho fa ell. Amb l'altre germà discuteixen molt, es porten dos anys i ell sempre vol destacar per sobre d'ella, a vegades li diu si l'ajuda en fer els deures i ell no la vol ajudar perquè diu que amb ell tampoc ho van fer.</p> <p>Com veu la família al seu fill/a? És molt carinyosa, responsable i perfeccionista. Dedicava molt de temps per les tasques escolars perquè li surtin al més bé possible, inclús li va demanar a la seva mare per anar a repàs. Sempre es preocupa molt perquè els seus estiguin bé.</p>	<p>l'havia de frenar perquè fes cas. Ara ha canviat i tot el que li diu la mare ho fa, en canvi, en el pare no li fa gaire cas perquè diu que molts cops ell no li ha fet de pare, sinó que qui sempre ha estat amb ella ha sigut la seva mare i el seu germà més gran.</p>
--	--	--	--	---

ANNEX 2 DESCRIPCIÓ DELS DIBUIXOS

- CAS 1

Dibuix de les illes

En primer lloc, dibuixa la seva illa amb sorra i diu que també hi ha sorra i arbres. Tot seguit dibuixa l'illa del cosí Joan on esmenta que hi ha pedres i em diu que totes les illes seran iguals. A continuació, dibuixa l'illa del papa, després la del seu oncle Albert, seguidament la de la mama i per últim la de la tia Vanessa. Es pot observar que totes les illes estan molt juntes i totes elles es comuniquen amb onades, tot i que la seva es troba una mica més desplaçada.

- **Com són les illes? Es comuniquen entre elles?**

Aquestes illes són totes iguals, i es comuniquen amb les onades del mar és molt fàcil anar a totes les illes.

- **Com és el mar d'aquestes illes?**

És un mar que sempre fa onades però aquestes onades són petites i el mar sempre va cap a les illes però també hi ha animals en aquest mar i com que el mar va cap a les illes el cuc, el pop, el dofí i la tortuga podran arribar a les illes molt fàcil. Totes arribes igual de fàcil, la més difícil és la de l'oncle Joan i la més fàcil és la de la mama, però tampoc costa arribar a les altres, però totes són fàcils d'anar.

Seguidament, dibuixa un vaixell i diu que en aquest vaixell hi ha molts de pisos i ara marxa de les illes perquè vol anar a Barcelona a passar uns dies.

- **Quin temps fa en aquestes illes?**

Sol, sempre fa sol.

Dibuix de la família

Primer dibuixa el pare, després a ell i finalment a la mare.

1. Qui són?

1. Pare
2. Ell
3. Mare
- 2. Quants anys tenen?**
 1. Molts
 2. 5 i mig
 3. Molts
- 3. Que fan?**

Donar-se la mà (llavors dibuixa la taula de casa i diu “estem menjant xocolata”).
- 4. Qui és el que està més content? Per què?**

Tots estem contents igual de contents
- 5. Qui és el que està més trist? Per què?**

No hi ha ningú trist perquè tots som igual de contents
- 6. Qui és el que es porta més bé? Per què?**

Tots
- 7. Qui és el que es porta més malament? Per què?**

Ningú
- 8. Qui t’agrada més? Per què?**

El del mig perquè sóc jo i de gran com el papa
- 9. Qui t’agradaria ser? Per què?**

El meu papa
- 10. Imagina’t que ve un cotxe però hi ha una persona que s’haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?**

Diu “aquesta” i assenyala la mare.
- 11. Vols pintar aquesta família?**

Sí

Dibuix dels núvols

Orde de com dibuixa els núvols:

1. El seu
2. Mama
3. Papa

4. Avi
5. Àvia
6. Cosí Joan
7. Oncle Albert (pare d'en Joan)
8. Tia Vanessa (mare d'en Joan)

- **Es comuniquen aquests núvols?**

Aquests núvols van de dos amb dos perquè van d'excursió tots m'agraden molt. Jo vaig amb el núvol del papa amb una ratlleta que és fàcil d'anar-hi, la mama amb el papa també va amb una ratlleta que és molt fàcil, el papa amb l'avi també va amb una ratlleta i tots els núvols van amb ratlletes perquè és molt fàcil d'anar-hi. Tots m'agraden però el de la mama al papa i el meu amb el del papa són els que més.

- **Quin temps fa en aquest cel?**

Fa sol.

- **Sempre fa sol?**

Sí, a tot el cel sempre fa sol.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Mama-Papa: hi ha una farola pel papa i una altra per la mama, i s'hi passa per una carretera. És un camí fàcil de passar-hi perquè si passen cotxes pots parar i els dos van a les cases.
2. Ell-Papa: aquí només hi ha una farola i també es passa per una carretera, i és fàcil perquè els dos anem a les cases.
3. Ell-Mama: fa una farola i és fàcil de passar per aquesta carretera perquè els dos podem anar a les cases.

Un cop acaba d'explicar-me els camins em diu que ens hem oblidat de posar portes a les cases i dibuixa ell les portes amb panys.

- **Quin temps fa en aquestes cases?**

Sempre fa sol.

- **CAS 2**

Dibuix de les illes

Primer de tot dibuixa la seva illa, seguidament l'illa de la professora on diu que la dibuixa perquè amb ella aprèn molt i finalment l'illa germana Farah, que diu que la dibuixa perquè així pot jugar una mica.

Un cop ha dibuixat les illes li pregunto si hi hauria alguna illa més en el seu mar i em diu que no hi ha ningú més.

- **Com són les illes? Es comuniquen entre elles?**

La meva illa amb la de la Marta es comunica amb una carretera que hi ha una barrera i torres, és fàcil de passar-hi a vegades has d'anar amb cura per no caure. La meva illa amb la de la meva germana Farah és molt fàcil de passar-hi i no hi ha res que faci difícil el camí.

- **Com és el mar d'aquestes illes?**

El meu mar amb el de la Marta és un mar tranquil, i que sempre està tranquil i que el meu mar amb el de la meva germana és tranquil també però que a vegades surten onades però són onades mitjanes.

- **Quin temps fa en aquestes illes?**

Plou una mica i li pregunto quan és que plou una mica i respon que els dilluns, dimarts, dimecres i dijous plou una mica i que els divendres, dissabtes i diumenges surt el sol perquè es vaporit l'aigua.

Dibuix de la família

Primer dibuixa el terra, tot seguit la làmpada i després els personatges.

1. Qui són?

1. Pare
2. Mare
3. Avi
4. Àvia
5. Filla (ella)
6. Filla petita

2. Quants anys tenen?

1. 63
2. 53
3. 72
4. 75
5. 10
6. 3

3. Que fan?

S'estan fent una foto. (Em demana per dibuixar uns quadres a la paret de la casa)

4. Qui és el que està més content? Per què?

El pare, bueno no, l'avi perquè la mare i el pare treballen molt i no poden estar gaire amb les filles

5. Qui és el que està més trist? Per què?

Les nenes perquè els avis se'n van de viatge a veure els seus pares

6. Qui és el que es porta més bé? Per què?

L'àvia perquè és ella que fa el menjar

7. Qui és el que es porta més malament? Per què?

La nena petita perquè no li deixen comprar tot el que vol perquè es porta malament sempre quan l'àvia o la mare preparen el menjar no vol menjar

8. Qui t'agrada més? Per què?

L'àvia perquè cuina molt bé i fa menjars súper bons

9. Qui t'agradaria ser? Per què?

L'àvia perquè fa menjars molt bons ja t'ho he dit

10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?

La nena petita perquè es podria quedar amb un veí o amb l'amiga de la mare

11. Vols pintar aquesta família?

No

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa els núvols:

1. El seu
2. Elena (professora del centre psicopedagògic)
3. Marta (tutora de l'escola)
4. Anna (jo)
5. Mònica (professora de l'escola)
6. Germana petita
7. Pare
8. Germans
9. Germana
10. Avis
11. Llibre

Un cop dibuixats tots els núvols li pregunto si hi ha algun núvol més en aquest cel, i em diu que no.

- Es comuniquen aquests núvols?

Tots els núvols s'ajunten amb cordes fines.

- Expliquem una mica més com són aquests camins

El meu camí amb el dels germans és de sorra fina i que no costa passar-hi, el de l'Anna amb la Mònica està fet de pedres molt petites i que no és gens difícil passar-hi. Després em diu que tots els camins són fàcils de passar i que tots els altres estan fets de sorra fina. Li dic si aquesta sorra fina és igual per tots els camins i em diu que sí que tots són iguals. Li dic si vol dibuixar algun camí més i em diu que no.

- Quin temps fa en aquest cel?

Fa sol a tot el cel menys al de la meva germana petita que hi neva perquè a ella li agrada molt la neu.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Papa-ella: hi ha pedres petites i és fàcil de passar-hi, és un camí que pots anar i tornar, el papa va i la Salima també.
2. Ella-Mama: té sorra fina, és fàcil de passar-hi i també pots anar i tornar sempre.
3. Papa-Mama: és un camí suau, hi ha una carretera i a vegades és difícil passar-hi perquè passen cotxes però els dos poden anar i tornar.
4. Ella-Yassine: és fàcil de passar perquè hi ha una barrera i puja i baixa quan els dos volen passar, i els dos poden anar i tornar.
5. Ella-Ikram: és fàcil de passar-hi perquè hi ha sorra i pedres petites i els dos també van i tornen.
6. Ella-Farah: és fàcil de passar perquè hi ha un pas de vianants i així no ens farem mal cap de les dues.
7. Ella-Mohamed: és fàcil de passar perquè en aquesta carretera els cotxes paren perquè puguin passar.

Per acabar li pregunto quin temps fa en aquestes cases, i em diu que a totes les cases hi fa sol, menys a la de la meva germana petita que fa neu perquè li agrada molt la neu i li agradaria que nevés.

- CAS 3

Dibuix de les illes

Dibuixa la seva illa però la borra i la torna a fer de nou, tot seguit dibuixa l'illa de la germana, després la del pare i finalment la de la mare.

- Com són les illes? Es comuniquen entre elles?

Es comuniquen per camins fets de metalls i tots els camins tenen entrades i sortides perquè poder en algun moment es poden trencar però després es tornen a fer. A la meua

illa hi he dibuixat els espais de la meua vida, el que m'agrada més és el de l'amistat, alegria, jocs i tranquil·litat i el que menys el de la por i la tristesa.

- **Com és el mar?**

Està ple de cors i és tranquil però es complica i es posa nerviós sobretot quan es barallen el pare amb la mare i també el germà amb la mare.

Dibuix de la família

Primer es dibuixa e ell, després a la seva germana, seguidament al pare i per últim la mare.

1. Qui són?

1. Ell
2. Núria (germana)
3. Papa
4. Mama

2. Quants anys tenen?

1. 10
2. 16
3. 42
4. 44

3. Que fan?

Estan posant per una foto.

4. Qui és el que està més content? Per què?

Tots, bueno més la Núria i ell perquè ells encara estan a la infància i s'ho passen bé i el pare i la mare es preocupen més pels diners i la feina.

5. Qui és el que està més trist? Per què?

La mare perquè hi ha conflictes a la família.

6. Qui és el que es porta més bé? Per què?

Els pares perquè no fan tonteries.

7. Qui és el que es porta més malament? Per què?

Jo perquè a vegades em comporto malament.

8. Qui t'agrada més? Per què?

Els tres: Núria, papa i mama perquè m'ajuden molt.

9. Qui t'agradaria ser? Per què?

Jo perquè no m'he de posar amb una altra personalitat, he d'estar amb la meva i millorar-la.

10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?

No ho sé, bueno jo no pujaria perquè sóc el més petit i em podria quedar a casa els meus avis.

11. Vols pintar aquesta família?

No

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa els núvols:

1. Ell
2. Núria (germana)
3. Anna (mare)
4. Carles (pare)

- Es comuniquen aquests núvols?

El camí del núvol d'ell amb el de la Núria, és fàcil perquè és un camí curt i no costa arribar-hi, i els dos podem anar i tornar. Pel que fa al camí de la meva germana al papa és fàcil, però és diferent a vegades perquè es pot complicar, tot i que els dos van i venen. El camí del papa a la mama és el més complicat de tots perquè a vegades es discuteixen per telèfon, però els dos poden arribar a passar per aquest camí. El camí de la mama al meu es passa molt bé i que els dos hi passem bé. Per últim, el meu camí amb el del papa és un camí recte i que s'hi passa súper bé igual que el de la mama.

- Quin temps fa en aquest cel?

Fa molt bon temps.

- Sempre és bo el temps?

No, a vegades es complica entre fill i mare, entre mare i pare i entre filla i pare, però només a vegades. Entre fill i mare a vegades pot caure un llamp, entre pare i filla també poden caure llamps perquè el pare s'enfada amb la filla perquè ella vol anar amb la seva parella. Per últim entre germà i germana hi ha més llamps perquè quan s'enfaden en surten, però hi ha un petit sol que a vegades es fa gran.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Pare-Mare: és el camí més difícil de tots i està fet de pedra perquè costa de tornar-hi a passar, perquè encara que no tinguin una bona relació, s'han de portar bé. És un camí que encara que els dos van i venen hi va més la meua mare.
2. Ell-Pare: és molt fàcil, està fet de metall i els dos anem i tornem sense cap dificultat.
3. Ell-Mare: és fàcil, bueno molt fàcil, i està fet de metall però a vegades es posa de pedra quan es discuteixen.
4. Ell-Núria: és fàcil, està fet de pedra, però a vegades canvia de forma i es posa de metall i quan es discuteixen es posa de fusta, però els dos van i venen.
5. Mare-Núria: és fàcil, està fet de metall i a vegades quan s'enfaden es torna de pedra.
6. Pare-Núria: ni fàcil ni difícil, està fet de metall però es torna de pedra quan s'enfaden.

- CAS 4

Dibuix de les illes

En primer lloc dibuixa la seva illa al mig, després la del costat esquerre i finalment la del costat dret. Li pregunto que quin nom tenen aquestes illes? I no em sabia contestar, així que opto per dir-li si hi viu algú en aquestes illes. Em respon que a la del mig hi viu ell, a la de la dreta un senyor que es diu Martí i a la de l'esquerra un gos.

- Com són les illes? Es comuniquen entre elles?

No es parlen ni res perquè estan lluny. Li pregunto que si li agradaria que es parlessin i em diu que no.

- **Com és el mar?**

No em respon i li dic si està tranquil o amb onades i em diu que està amb onades perquè fa molt de vent. Per acabar li pregunto si en aquest mar sempre hi fa molt de vent, i em diu que sí perquè fa mal temps.

Dibuix de la família

Primer de tot dibuixa la germana, després la mare, seguidament es dibuixa a ell i per últim el pare.

1. Qui són?

1. Germana
2. Mare
3. Jo
4. Pare (se n'ha anat a França)

2. Quants anys tenen?

1. 9
2. 49
3. 7
4. 40

3. Que fan?

La mare ha anat a fer el menjar, la germana a comprar pa, joestic recollint la taula i el pare ha anat a treballar, a treballar amb les pomes

4. Qui és el que està més content? Per què?

La meva germana perquè ha anat sola a comprar el pa

5. Qui és el que està més trist? Per què?

Jo perquè el meu pare ha anat a França

6. Qui és el que es porta més bé? Per què?

Jo perquè veig la televisió

7. Qui és el que es porta més malament? Per què?

Ningú perquè estem asseguts

8. Qui t'agrada més? Per què?

El meu pare perquè sempre em compra coses

9. Qui t'agradaria ser? Per què?

El meu pare perquè és el més gran

10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?

La mare perquè no hi queb

11. Vols pintar aquesta família?

No

Dibuix dels núvols

Orde de com dibuixa els núvols

1. El seu
2. Adam (amic de l'escola i diu mentides)
3. Kevin (amic de l'escola)

Li costa molt dir de qui són els núvols, quan dibuixa els dos següents li pregunto de qui són i està una bona estona pensant, tot seguit li dic si hi ha algun núvol més al seu cel i em respon que no.

- **Es comuniquen aquests núvols?**

Tots es parlen amb una pilota. Jo vaig amb l'Adam amb una pilota i amb en Kevin també va amb una pilota.

- **És difícil que aquesta pilota arribi als núvols?**

Si perquè si algú la xuta molt alta pot fer mal.

- **Quin temps fa en aquest cel?**

Sol i núvol

- **Sempre fa sol?**

No també fa turmenta

- **Quan fa turmenta?**

Quan és hivern i en el núvol d'en Kevin a vegades fa turmenta.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Papa-Mama: està fet de pedra, algunes són gegants, és fàcil passar per aquest camí només hem de caminar normal i ja està, sempre la mama va a casa del papa.
2. Ell-Germana: de maons, és fàcil, la germana és sempre que va a la meva casa
3. Ell-Papa: està fet de vidre, és una mica difícil perquè es pot trencar el vidre, és els dos que anem a les cases.
4. Ell-Mama: hi ha un pont i és súper fàcil de passar-hi, però hem de vigilar perquè ens podem caure. La mama sempre va a la meva casa.

Finalment li pregunto quin temps fa en aquest poble de les cases i em respon que fa sol, li dic si sempre fa sol i em diu que sí perquè així no pot ploure.

- **CAS 5**

Era el primer dia que acudia al centre psicopedagògic, abans de començar a fer els dibuixos vam estar parlant una estona i se li pregunta si sap perquè ve al centre, i ell ens diu que perquè es porta malament i pica a la seva germana, mentre ho explica se li posen els ulls plorosos, quasi a punt de plorar.

Dibuix de les illes

Comença fent la seva illa que és la més gran de totes, tot seguit dibuixa la del pare després la de la mare, la germana i per últim la de l'amic.

- **Es comuniquen entre elles?**

Si mira faig uns camins que són paral·lels i tots es comuniquen entre tots. Un cop fet els camins li vaig dir de quin material eren, i em va dir que tots els camins estaven fets de sorra i que a vegades hi havia obstacles perquè estaven creuats i era difícil anar-hi perquè s'havia de caminar molt.

- **Com és el mar?**

És un mar tranquil, però que a vegades hi havia onades perquè bufava el vent i feia mala temperatura.

Dibuix de la família

En primer lloc cal dir que ha dibuixat la casa, esmentat que la dibuixa perquè és casa seva, tot seguit la seva germana, després a ell, la seva mare i per últim el pare.

1. Qui són?

1. Germana
2. Jo
3. Mama
4. Papa

2. Quants anys tenen?

1. 7
2. 9
3. 40
4. 46

3. Que fan?

Estan veient la casa

4. Qui és el que està més content? Per què?

Jo perquè no ho se

5. Qui és el que està més trist? Per què?

La mama i el papa perquè s'enfaden

6. Qui és el que es porta més bé? Per què?

La meva germana però no gaire, la mama i el papa, perquè ens deixen fer coses

7. Qui és el que es porta més malament? Per què?

Jo perquè pico a la meva germana i la faig enfadar

8. Qui t'agrada més? Per què?

Tots tres perquè són la meva família

9. Qui t'agradaria ser? Per què?

Tots perquè tots són iguals

10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?

Jo perquè així els faria contents

11. Vols pintar aquesta família?

Sí

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa els núvols:

1. Pare
2. Mare
3. Germana
4. El seu

- Es comuniquen aquests núvols?

Estan tots junts i poden travessar sense cap problema.

- Hi ha algun tros que és una mica més difícil?

No tots són iguals. Totes les parts m'agraden molt.

Dibuix camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Ell-Mare: està fet de terra, és fàcil, els dos van i venen.

2. Ell-Pare: està fet de terra, és fàcil, els dos van i venen.
3. Ell-Germana: està fet de terra, és fàcil, els dos van i venen.
4. Ell-Pare: està fet de terra, és fàcil, els dos van i venen.

Borra una mica el principi dels camins per fer-los com si tots anessin junts, diu que estan tots sempre junts aquests camins i que no es separen.

Per acabar li pregunto quin temps fa en aquestes cases i em diu que fa sol. Li dic si sempre fa sol? Sí sempre fa sol perquè així pot il·luminar totes les cases.

- CAS 6

Dibuix de les illes

Primer fa la seva illa i diu aquí hi poso sorra, després fa el sol, una palmera a la seva illa, fa els núvols i el mar i seguidament dibuixa les altres dues illes; primer la de la seva mare i després la de la seva germana.

- Com són les illes? Es comuniquen entre elles?

Totes les illes són iguals i es comuniquen amb uns camins de fusta i que totes les illes van i venen igual. El mar em diu que està amb onades perquè les illes estan molt lluny i clar hi ha moltes onades.

Dibuix de la família

Primer dibuixa la mama, després al papa, tot seguit a ell i finalment a la seva germana.

1. Qui són?

1. Mama
2. Papa
3. Jo
4. Germana

2. Quants anys tenen?

1. 41

2. 42
3. 7
4. 14
- 3. Que fan?**
Fent-se una foto
- 4. Qui és el que està més content? Per què?**
Tots perquè sempre són feliços
- 5. Qui és el que està més trist? Per què?**
Ningú perquè no és una família que plora
- 6. Qui és el que es porta més bé? Per què?**
Jo i la meva germana perquè a vegades els pares es parlen malament i diuen paraulotes i fan coses i nosaltres no ho diem aquestes coses
- 7. Qui és el que es porta més malament? Per què?**
Els pares perquè a vegades s'enfaden amb nosaltres i no ens fan cas
- 8. Qui t'agrada més? Per què?**
Tots perquè és la meva família i els estimo molt
- 9. Qui t'agradaria ser? Per què?**
Jo perquè m'agrada com sóc
- 10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?**
La meva mare perquè com que està treballant i nosaltres l'hauríem d'esperar al cotxe
- 11. Vols pintar aquesta família?**
Sí

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa les illes:

1. Ell
2. Sira (germana)
3. Rafa (pare)
4. Eva (mama)

- **Es comuniquen aquests núvols?**

El meu núvol amb el de la Sira es comunica amb un fot de tub i és fàcil de parlar-hi perquè se sent molt bé, i tots els núvols es comuniquen de la mateixa manera. El meu núvol amb el de la mare és fàcil, i també es comunica amb got de tub. Per últim el meu núvol amb el del pare, és molt fàcil de parlar-hi perquè també es pot parlar molt bé a través del got de tub.

- **Quin temps fa en aquest cel?**

Pluja, a vegades para però segueix plovent. Al núvol de l'Eva (mare) sempre neva, el núvol d'en Rafa (pare) sempre fa sol, el núvol de la Sira fa un vent fort i al meu núvol fa sol però a vegades també plou.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Ell-Papa: és un camí de fusta i és fàcil de passar-hi, els dos van i venen.
2. Ell-Mama: està fet de terra i diu és fàcil i els dos poden anar i tornar.
3. Mama-Papa: està fet pedres, és més fàcil que els altres dos i els dos van.
4. Ell-Sira: està fet de carretera i és un dels camins més fàcils però jo vaig més a casa la Sira que ella a la meua.

Per últim li pregunto quin temps fa en aquestes cases i em diu que sempre fa sol.

- **CAS 7**

Dibuix de les illes

Abans de començar a fer el dibuix em pregunta si pot posar-hi amics, i li dic que sí. Comença fent la seva illa, tot seguit la del seu germà Yasin, després la del seu amic Ian, seguidament la d'un altre amic Adam, i per últim la d'un amic que diu que és més o menys amic.

- **Com són les illes? Es comuniquen entre elles?**

Sí, totes les illes tenen camins però són de diferent material. Comença a dibuixar els camins. Primer fa el camí de la seva illa cap a la d'un amic i em diu que no és un camí difícil perquè està fet de sorra fina, tot seguit el camí de l'amic Rubén i Ian em diu que està fet de plàstic i que a vegades és una mica difícil passar-hi. Seguidament el camí d'en Rubén a l'Adam diu que està fet de fusta i que t'has d'anar aguantant pels costats per no caure, el camí de Yasin a l'Adam diu que està fet de cartó i que potser difícil a vegades de passar-hi perquè el cartó no suporta molt de pes. Per últim, el seu a en Yasin (que són germans), diu que és una mica difícil a vegades perquè has de saltar pels quadrats i vigilar no caure.

- **Com és el mar que envolta aquestes illes?**

És un mar amb moltes onades i turmenta però que per baix està més tranquil i a dalt hi ha més turmenta.

Dibuix de la família

Abans de començar a dibuixar la família diu: és d'un amic que s'ha anat de viatge. No dibuixa a la seva família, i primer dibuixa en Manel, després la mare d'en Manel i per últim el pare.

1. Qui són?

1. Manel
2. Mare
3. Pare

2. Quants anys tenen?

1. 9
2. 30
3. 50

3. Que fan?

Ara mateix la mare fa un "ok" amb els dits, el pare està mirant a la mare i segueix el reto del "ok" i en Manel està enfadadíssim perquè vol picar una paret perquè està súper enfadat.

4. Qui és el que està més content? Per què?

La mare i el pare perquè estan veient el reto del “ok”

5. Qui és el que està més trist? Per què?

Ningú perquè ningú està trist

6. Qui és el que es porta més bé? Per què?

Una mica en Manel, només dues vegades s’ha enfadat, perquè fa els deures, després juga una mica i després cuida de la casa

7. Qui és el que es porta més malament? Per què?

Ningú, perquè no n’hi ha cap que es porti malament

8. Qui t’agrada més? Per què?

En Manel perquè és responsable

9. Qui t’agradaria ser? Per què?

El pare, bueno no en Manel però no ho sé perquè

10. Imagina’t que ve un cotxe però hi ha una persona que s’haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?

El pare perquè és molt amable

11. Vols pintar aquesta família?

No

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa els núvols:

1. Ell
2. Salima (professora del centre psicopedagògic)
3. Rubén (amic)
4. Yassin (germà gran)
5. Adam (germà petit)
6. Famílies que conec (famílies dels meus amics)
7. Quim (amic)
8. Roniny (amic)
9. Youssef (amic)

- **Es comuniquen aquests núvols?**

El meu camí amb el de la Salima és un camí fet de pedra i fil i és normal de passar-hi, però els dos anem i tornem. El meu camí amb el d'en Rubén és súper fàcil, no has de fer res i està fet de pedra i altres materials, però normalment sempre sóc jo que vaig al d'en Rubén. El meu camí amb el d'en Yassin és el més llarg i està fet de "rubí", però que és molt fàcil i divertit perquè hi ha laberints i els dos poden anar i tornar. El meu camí amb el de l'Adam no és ni fàcil ni difícil perquè està fet "d'adulite" però sempre sóc jo que vaig a l'Adam. El meu camí amb el de les famílies que coneix està fet d'esponges i és difícil de passar-hi perquè has de saltar, i a més sempre sóc jo que vaig a les famílies. El camí meu amb el d'en Quim és el camí més estrany perquè hi ha moltes "X" i això vol dir que està fet de tots els materials, i no és ni fàcil ni difícil, però els dos anem i tornem. El meu camí amb el d'en Roniny s'aguanta amb un fil i és de diamant és molt fàcil de passar però sempre sóc jo que vaig a en Roniny. Per últim el camí meu amb el del meu amic Youssefe és de vidre i no passa ningú perquè és un camí màgic.

- **Quin temps fa en aquest cel?**

Fa sempre sol.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Ell-Papa: està fet de pedra i és bastant difícil, i els dos podem anar-hi.
2. Ell-Mama: és el camí més difícil, està fet de fusta i és una mica difícil i jo hi vaig més.
3. Papa-Mama: hi ha una mica de foc, perquè es pot passar intentant apagar-lo, és difícil perquè moltes vegades han de portar l'extintor per poder passar.
4. Ell-Yassin: està fet de diamants i és súper fàcil i divertit de passar-hi perquè els dos van i venen sense problemes.
5. Ell-Adam: està fet de coixins i és facilíssim de passar-hi, però sempre és ell que va cap a l'Adam.

Un cop explicats tots els camins li dic quin temps fa i em diu que no ho sap.

- CAS 8

Dibuix de les cases

Li passo el dibuix de les cases perquè no coneix el concepte d'illes, així doncs, segueixo les mateixes directrius de la metàfora de les illes però les canvio per cases.

Primer dibuixa la casa de la mare, després la del pare, seguidament la seva, la del seu germà de 7 anys, l'altra germà de 3 anys i per últim la seva germana de 2 anys. Un cop fetes les cases li pregunto si hi ha camins i com són aquests camins si és fàcil o difícil de passar-hi. Així doncs, fa els camins, primer el d'ella cap al seu pare i em diu que no és difícil de passar-hi, després fa el del germà de 3 anys cap al pare i em diu que tampoc és difícil passar-hi i per últim fa el del germà de 7 anys cap a la seva mare em diu que està fet de pedres i també és fàcil de passar-hi. Em diu que els camins a vegades són difícils perquè són lents. Per últim li pregunto quin temps fa i em diu que núvol.

Dibuix de la família

Primer dibuixa a la seva mare, després al pare, seguidament dibuixa al tercer personatge i un cop el té dibuixat el torna a esborrar i diu que és l'àvia, tot seguit dibuixa a l'avi, després el cinquè personatge el dibuixa i el torna a esborrar i diu que és l'àvia, i per últim fa a l'avi.

1. Qui són?

1. Mare
2. Pare
3. Àvia
4. Avi
5. Àvia
6. Avi

2. Quants anys tenen?

1. No ho sé
2. No ho sé
3. No ho sé
4. No ho sé
5. No ho sé

6. No ho sé
- 3. Que fan?**
Estan parlant, li pregunto de què parlen? I em diu que no ho sap
- 4. Qui és el que està més content? Per què?**
Tots perquè quan parlen estan contents
- 5. Qui és el que està més trist? Per què?**
El meu avi (número 6) perquè quan passa alguna cosa està trist
- 6. Qui és el que es porta més be? Per què?**
El meu pare i la mare perquè quan van amb els amics es porten bé i la meva mare i el meu pare no criden mai
- 7. Qui és el que es porta més malament? Per què?**
Jo i la meva germana perquè ens barallem a vegades
- 8. Qui t'agrada més? Per què?**
El meu pare i mare perquè a vegades juguen amb mi i quan tinc un treball m'ajuden
- 9. Qui t'agradaria ser? Per què?**
Tots
- 10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?**
La meva àvia perquè no ho sé
- 11. Vols pintar aquesta família?**
No

Dibuix dels núvols

Orde de com dibuixa els núvols:

1. Ella
 2. Mare
 3. Pare
 4. Germà Anuar
 5. Germana Noran
 6. Germà Sala
- **Com es comuniquen aquests núvols?**

Amb uns camins de ratlles, i tots els camins van amb mi. Tots els camins són rectes i estan tots fets de pedres. Un cop m'ha dit això li pregunto si són fàcils o difícils i em diu que no sap què vol dir fàcil o difícil. Li explico i em diu ah val, així doncs li torno a preguntar com són cada un dels camins i em diu que tots són fàcils de passar-hi.

- **Quin temps fa?**

Pluja, i posa la pluja a sota els núvols dels germans. Perquè fa pluja? No sé.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Pare-Mare: està fet de pedra, és fàcil els dos van i venen a la casa
2. Ella-Nora: està fet de pedra, és fàcil les dues van i venen
3. Ella-Pare: està fet de pedra, és fàcil, els dos van i venen
4. Ella-Mare: està fet de pedra, és fàcil les dues van i venen
5. Ella-Anuar: està fet de pedra, és fàcil, els dos van i venen
6. Ella-Salah: està fet de pedra, és fàcil, els dos van i venen

Un cop explicats els camins li pregunto quin temps fa en aquest poble i em respon que fa núvol, li dic si sempre fa núvol i em diu que no, només a vegades. Per últim li pregunto si sempre fa núvol i em diu que no ho sap.

- **CAS 9**

Dibuix de les illes

Primer de tot dibuixa la seva illa, un cop dibuixada li pregunto quines altres illes hi hauria més, i em respon la seva família. Així doncs, després de dibuixar la seva illa fa la de l'Anas, Dúnia, mama, papa i finalment la d'en Mohamed.

- **Com són les illes?**

La meva illa té forma d'arbre i també hi ha sorra, la de l'Anas és de diamants, la de la Dúnia de cors, la de la mama de plantes, la del papa de ratlles i per últim la d'en Mohamed de gos.

- **Es comuniquen entre elles?**

La meva amb la de l'Anas s'hi va amb un pont fet de flors i és molt fàcil d'anar-hi i els dos van i venen. Seguidament, la meva amb la de la Dúnia s'hi va amb gossos i és molt fàcil d'anar-hi però sempre és la Dúnia que va amb mi. Per anar a la de la mama s'hi va amb un pont fet de ninus i que és fàcil però aquí és més difícil perquè és llarg el camí i les dues van i venen. La meva illa amb la del papa s'hi va amb uns gossos, és fàcil però sempre ella va al pare. Per últim la meva illa amb la de Mohamed s'hi va amb un camí fet de flors i és molt fàcil de passar-hi perquè els dos podem anar-hi.

- **Com és el mar?**

És tranquil a totes les illes.

Dibuix de la família

El primer personatge que fa que és la germana un cop dibuixat el cos l'esborra i el torna a fer, el segon i tercer personatge fa el mateix i borra tot el cos i el torna a fer els següents personatges els dibuixa sense esborrar. Esmenta que no ha dibuixat a la mare perquè no ha tingut suficient espai.

1. Qui són?

1. Germana Dúnia
2. Germà Mohamed
3. Jo
4. Mohamed
5. Anas
6. Papa

2. Quants anys tenen?

1. 6 anys
2. 3 anys
3. 8 anys

4. 6 anys
5. 0 anys
6. 35 anys
- 3. Que fan?**
Mirant el full
- 4. Qui és el que està més content? Per què?**
Tots perquè tenen les cares contentes
- 5. Qui és el que està més trist? Per què?**
Ningú perquè no tenen la boca trista
- 6. Qui és el que es porta més bé? Per què?**
El petit l'Anas perquè no plora ni pica ni res
- 7. Qui és el que es porta més malament? Per què?**
Ningú perquè tots es porten bé
- 8. Qui t'agrada més? Per què?**
L'Anas perquè és petit i és molt mono
- 9. Qui t'agradaria ser? Per què?**
La Dúnia perquè no molesta
- 10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?**
Aquest i assenyala al personatge que ha dibuixat però no sap qui és
- 11. Vols pintar aquesta família?**
No

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa els núvols:

1. Ella
2. Papa
3. Mama
4. Dúnia
5. Mohamed
6. Anas

- **Com es comuniquen aquests núvols?**

El meu núvol amb el del meu pare es comuniquen amb un fil fet de pedres i és molt fàcil d'anar-hi, però sempre sóc jo que vaig al del papa. El meu núvol amb el de la mare s'hi va amb una ratlla i està fet de flors i les dues poden anar i tornar. Per anar del meu núvol al de la Dúnia també s'hi va amb una ratlla i és fàcil d'anar-hi perquè les dues podem passar-hi. El meu núvol amb el d'en Mohamed està fet de cotxes i és fàcil d'anar-hi, els dos podem anar i tornar. Per acabar el meu núvol amb el de l'Anas està fet d'una ratlla feta de diamants, i és fàcil d'anar però sempre sóc jo que vaig a l'Anas.

- **Quin temps fa en aquest cel?**

Fa primavera i sempre fa sol.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Ella-Papa: està fet de flors i no és difícil de passar, però sempre són jo que hi passa.
2. Ella-Mama: camí fet de ratlles i és fàcil de passar, les dues anem i tornem, però quasi sempre sóc jo que hi vaig.
3. Papa-Mama: camí fet de cors i és molt fàcil d'anar els dos van i tornen.
4. Ella-Dúnia: és el camí més fàcil de tots i està fet de diamants i és fàcil de passar-hi perquè és curt.
5. Ella-Mohamed: camí fet de punts i és fàcil però és bastant llarg.
6. Ella-Anas: camí fet d'estrelles i és fàcil també però és llarg i els dos anem i tornem.

Per últim li pregunto quin temps fa en aquestes cases, i em diu que fa temps de primavera.

- CAS de referència

Dibuix de les illes

Abans de fer les illes em pregunta si han de ser grans i li dic com tu vulguis. Primer de tot dibuixa l'illa del pare, després la de la mare, seguidament la del germà gran, llavors la del germà mitjà i per últim la seva. Tot seguit em diu que a l'illa del pare hi ha només una palmera, a la de la mama una palmera amb molts de cocs, a la meva una mini illa amb una palmera dins, a la d'en Cristian una palmera i a la d'en Jehimer una palmera amb molts de cocos.

- **Com són les illes? Es comuniquen entre elles?**

El camí del meu germà gran amb el del papa és un camí que es comunica amb un pont i que està format per marbre i que és una mica difícil passar-hi. El camí del meu pare amb el de la mama també es comunica amb un pont i està fet de vidre i a vegades costa de passar-hi i d'altres no. El camí d'en Cristian amb el meu s'hi arriba amb un pont fet de plàstic i és bastant difícil de passar-hi. Per últim el camí de la mama amb el meu està fet per un pont de metall i no costa gens passar-hi.

Un cop explicats els camins li pregunto com són les direccions d'aquests camins i em diu que tots són de doble direcció menys el meu i el d'en Cristian perquè sempre sóc jo que vaig a la seva illa perquè ell mai es preocupa per mi.

- **Com és el mar?**

La part nord està tranquil, però que a vegades venen algunes onades però que normalment està tranquil, en canvi, la part sud esmenta que venen forces onades i a la part oest a vegades també venen onades.

Dibuix de la família

Comença fent el terra i després una flor i diu que abans de posar el personatge hi dibuixarà una flor. Així doncs, primer dibuixa al pare, després la mare, després el germà gran, seguidament el germà mitjà i per últim a ella. Un cop dibuixada la família diu que els ha dibuixat per ordre de més gran a més petit.

1. Qui són?

1. Papa
 1. Mama
 2. Jehimer
 3. Cristian
 4. Jo
- 2. Quants anys tenen?**
1. 65
 2. 44
 3. 26
 4. 13
 5. 10
- 3. Que fan?**
- Estan fent una reunió familiar al patí
- 4. Qui és el que està més content? Per què?**
- La meva mare i jo perquè sempre estem felices i passi el que passi sempre estarem contentes
- 5. Qui és el que està més trist? Per què?**
- El meu pare perquè ell diu que es morirà
- 6. Qui és el que es porta més bé? Per què?**
- La meva mare perquè és molt educada i ens ensenya una bona educació
- 7. Qui és el que es porta més malament? Per què?**
- En Cristian, perquè contesta molt a la meva mare, em pica a mi i diu coses que no s'han de dir
- 8. Qui t'agrada més? Per què?**
- Tots perquè els estimo molt
- 9. Qui t'agradaria ser? Per què?**
- Jo mateixa, no vull ser com ningú perquè hi ha persones que volen ser com la seva mare i crec que una persona ha de ser ella mateixa
- 10. Imagina't que ve un cotxe però hi ha una persona que s'haurà de quedar fora perquè no hi cap. Qui es quedaria a fora?**
- Jo perquè prefereixo mil vegades que la meva família vagi i em passi a mi tot el dolent.
- 11. Vols pintar aquesta família?**
- Sí

Dibuix dels núvols

Ordre de com dibuixa els núvols:

1. Ella
2. Cristian
3. Jehimer
4. Papa
5. Mama

- Com es comuniquen aquests núvols?

El núvol meu amb el d'en Cristian es comunica amb un pont fet de marbre, és una mica difícil passar-hi, del meu a en Cristian no és gaire difícil de passar-hi, però d'en Cristian al meu si, i normalment sempre sóc jo que vaig al seu. Tots els núvols estan fets amb ponts, però de diferents materials i hi ha que són més fàcils o difícils passar. El meu núvol amb el d'en Jehimer és de fusta i és molt fàcil de passar-hi, els dos anem als núvols. El meu núvol amb el del papa està fet de plàstic i és una mica difícil de passar-hi, del meu cap al papa no és gaire difícil, però del papa cap al meu si que és difícil i costa una mica a vegades. El meu núvol amb el de la mama està fet de ferro i és molt i molt fàcil i les dues anem als núvols.

- Quin temps fa en aquest cel?

A vegades fa sol, a vegades fa tempesta, depèn. Normalment al meu núvol, al d'en Jehimer i el de la meva mare fa sol, però al núvol del meu pare i el meu germà fa més tempesta.

Dibuix dels camins

Li dibuixo les cases de la seva família i seguidament li dic que m'expliqui com són els camins:

1. Papa-Mama: està fet de plàstic, és una mica difícil perquè a vegades no es porten molt bé i sempre és la mama que va al papa.
2. Ella-Papa: fet de marbre, per anar jo a la seva casa és fàcil, però de la casa del papa a la meva costa de passar perquè sí que m'estima però es relaciona més

amb en Cristian perquè ell juga a futbol i sempre diu que és molt bo i li diu moltes més coses a ell que a mi.

3. Ella-Mama: està fet de fusta i és molt fàcil d'anar, les dues podem passar pel camí sense problema.
4. Ella-Jehimer: fet de paper i és un camí molt fàcil, els dos anem a les cases.
5. Ella-Cristian: és de plàstic i de la meva casa a la d'en Cristian és molt fàcil, però d'en Cristian a la meva és molt difícil perquè ell em tracta com qualsevol persona i em pica i no vol que estigui amb ell, en canvi jo l'estimo i vull ser la seva germana però ell em deprecia.

Per últim li pregunto quin temps fa en aquestes cases, i em diu que a la casa del papa fa pluja i molts de núvols, a la de la mama un sol molt gran de molta felicitat, a la d'en Jehimer també fa un sol molt gran, a la d'en Cristian a vegades fa tempesta i núvols i a la meva un sol molt gran.

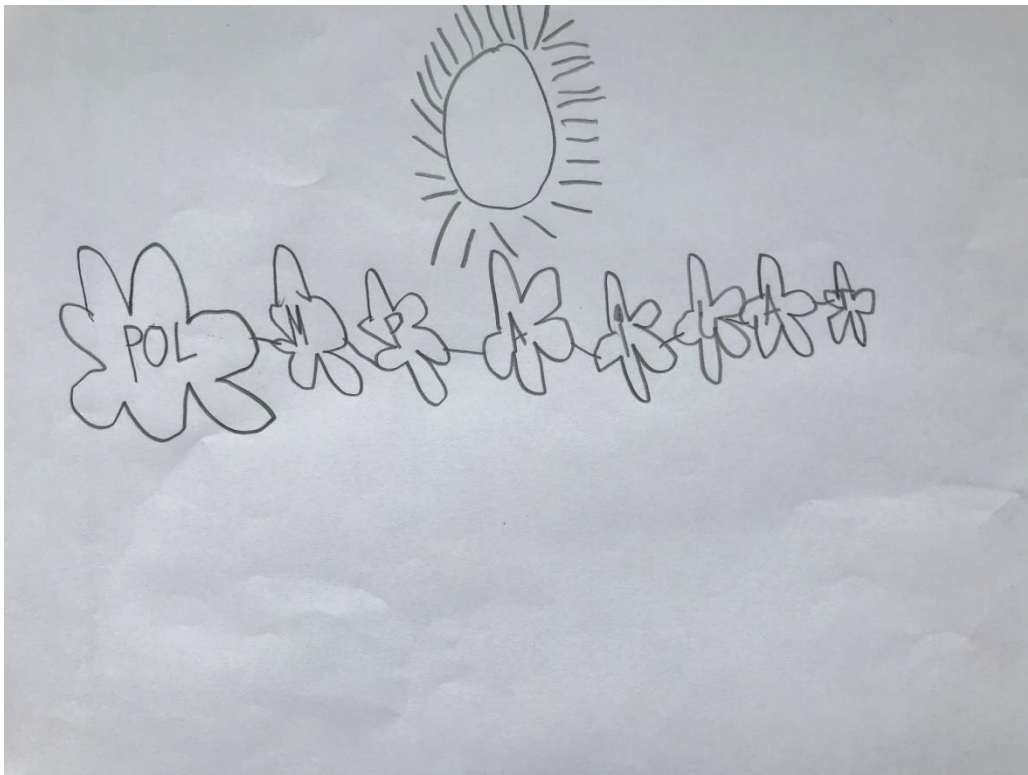
ANNEX 3 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 1

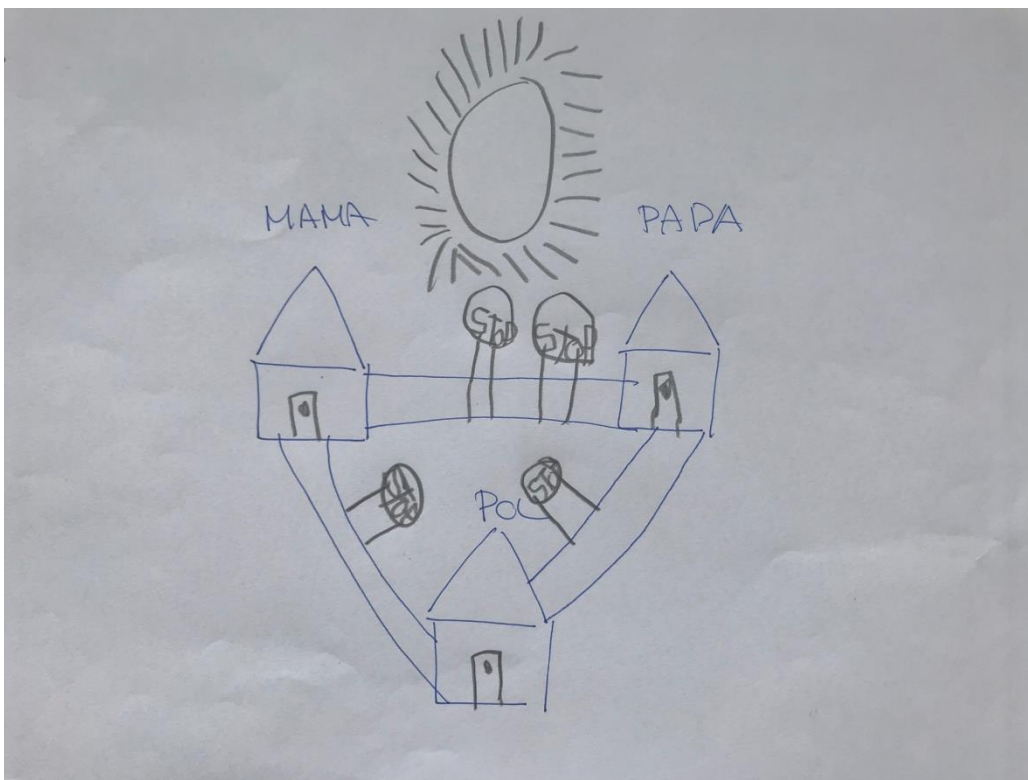
ANNEX 4 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 1

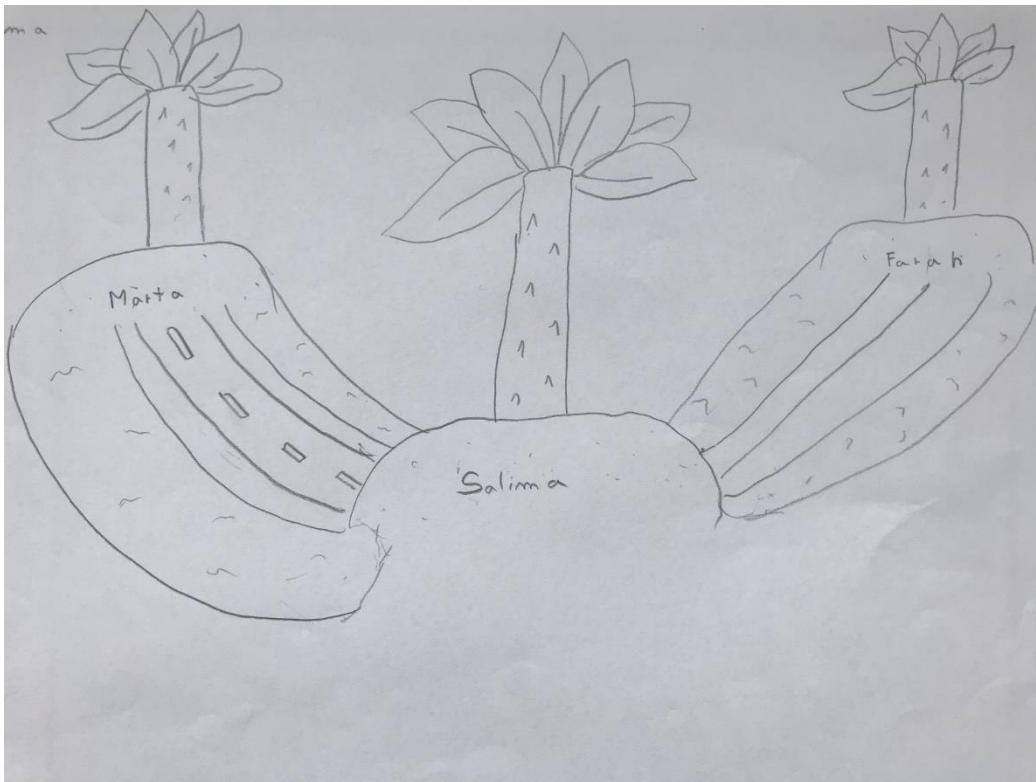
ANNEX 5 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 1

ANNEX 6 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 1

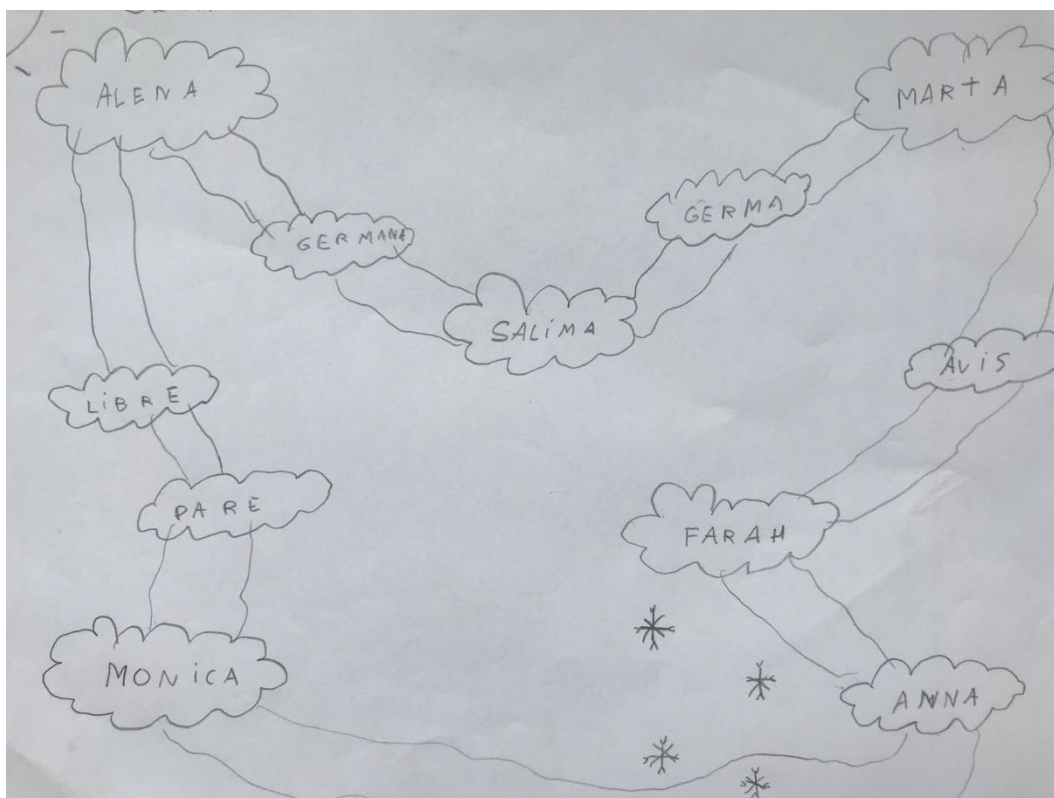
ANNEX 7 DIBUIX LES ILLES DEL CAS 2

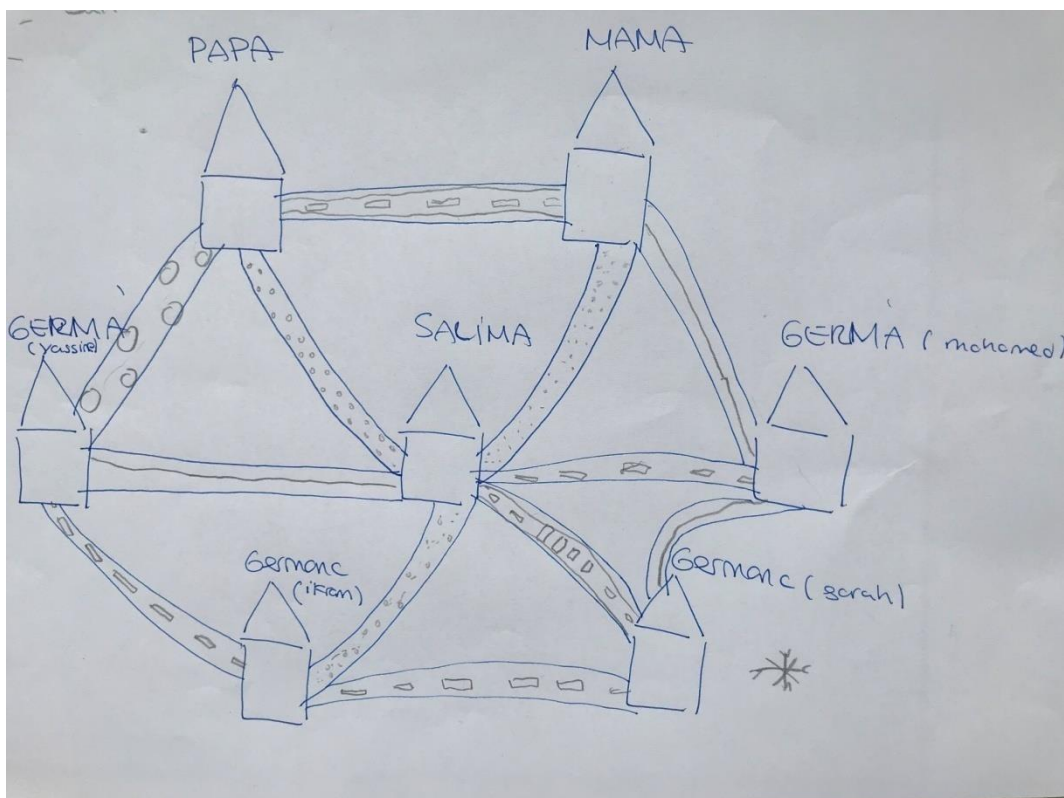
ANNEX 8 DIBUIX LA FAMÍLIA DEL CAS 2

ANNEX 9 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 2

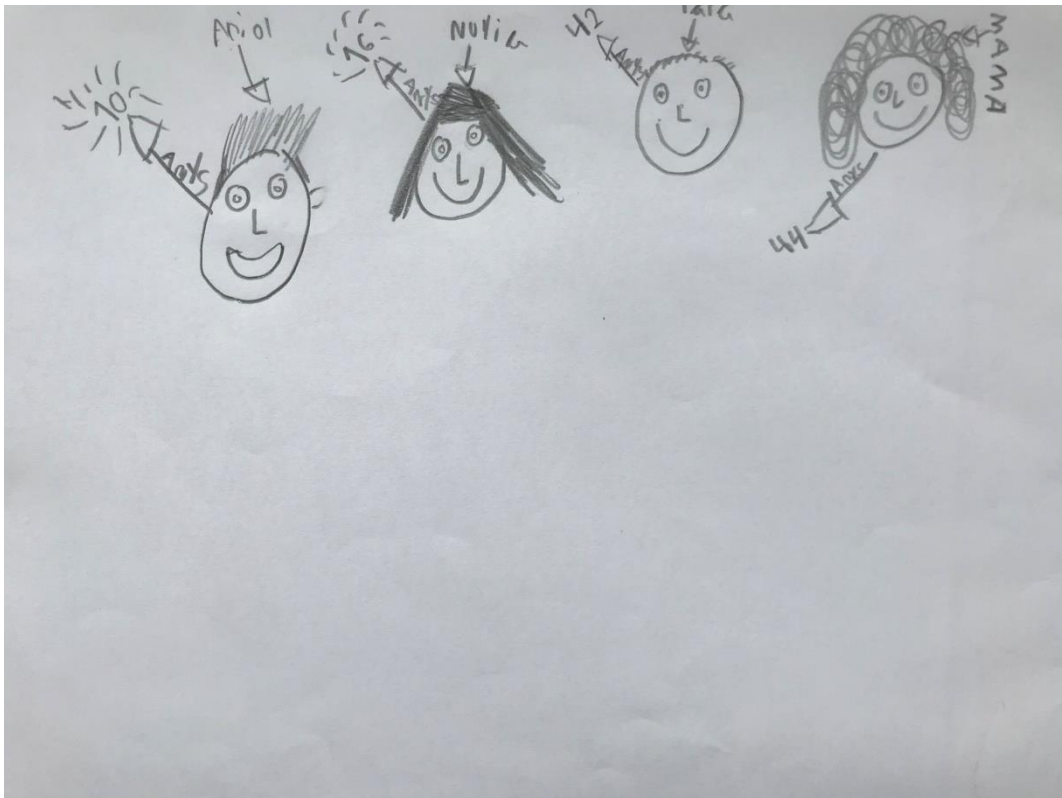
ANNEX 10 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 2

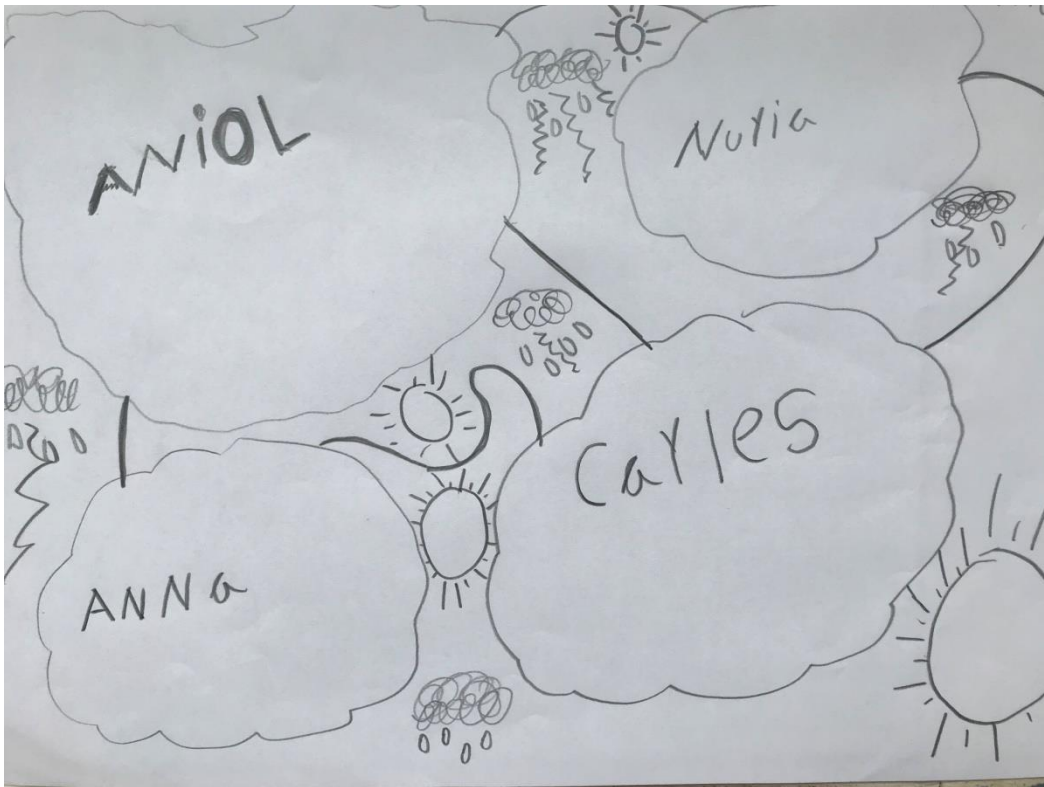
ANNEX 11 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 3

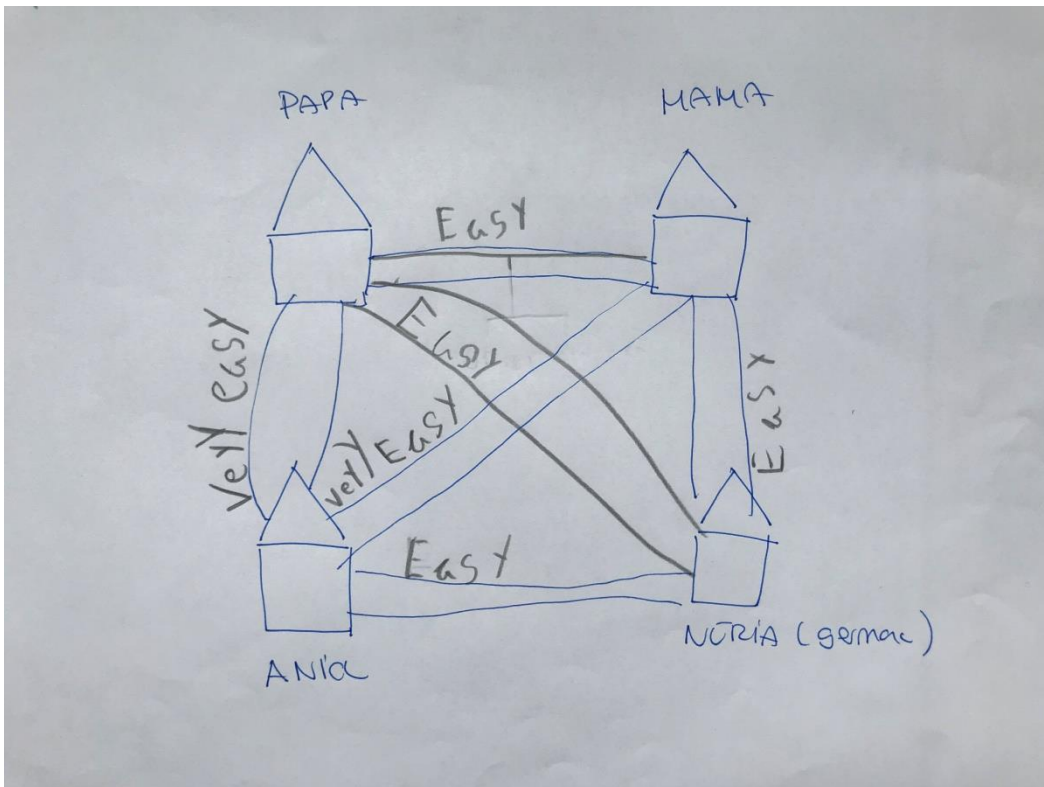
ANNEX 12 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 3

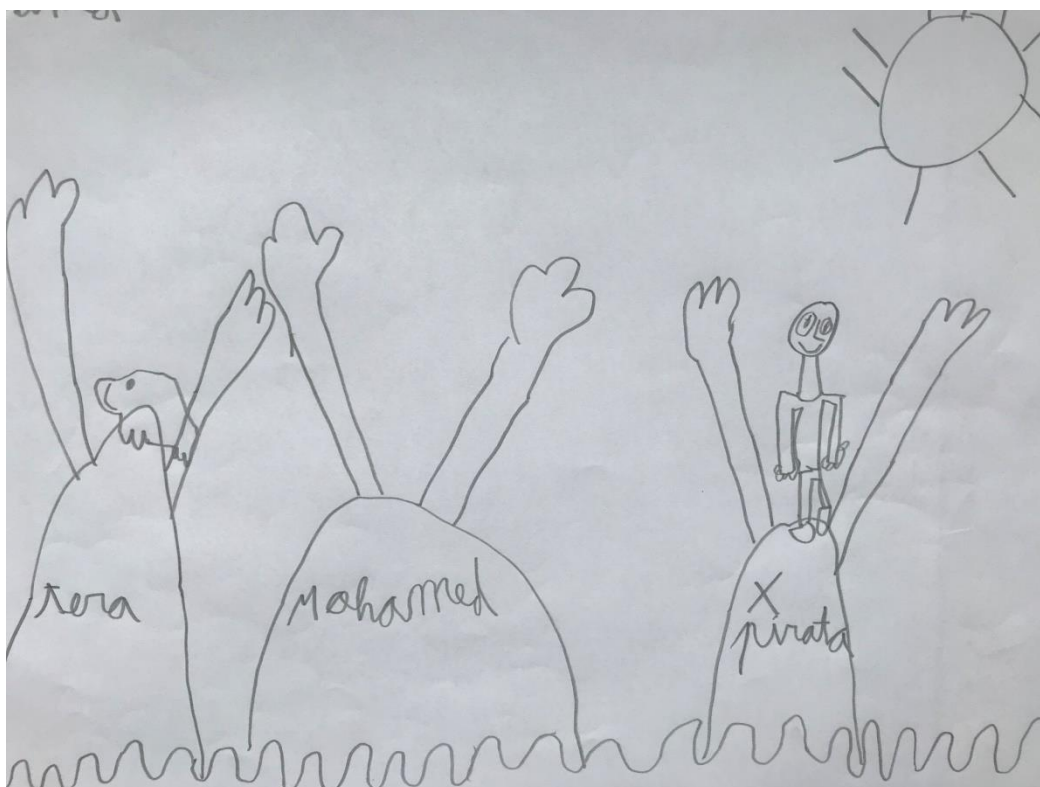
ANNEX 13 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 3

ANNEX 14 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 3

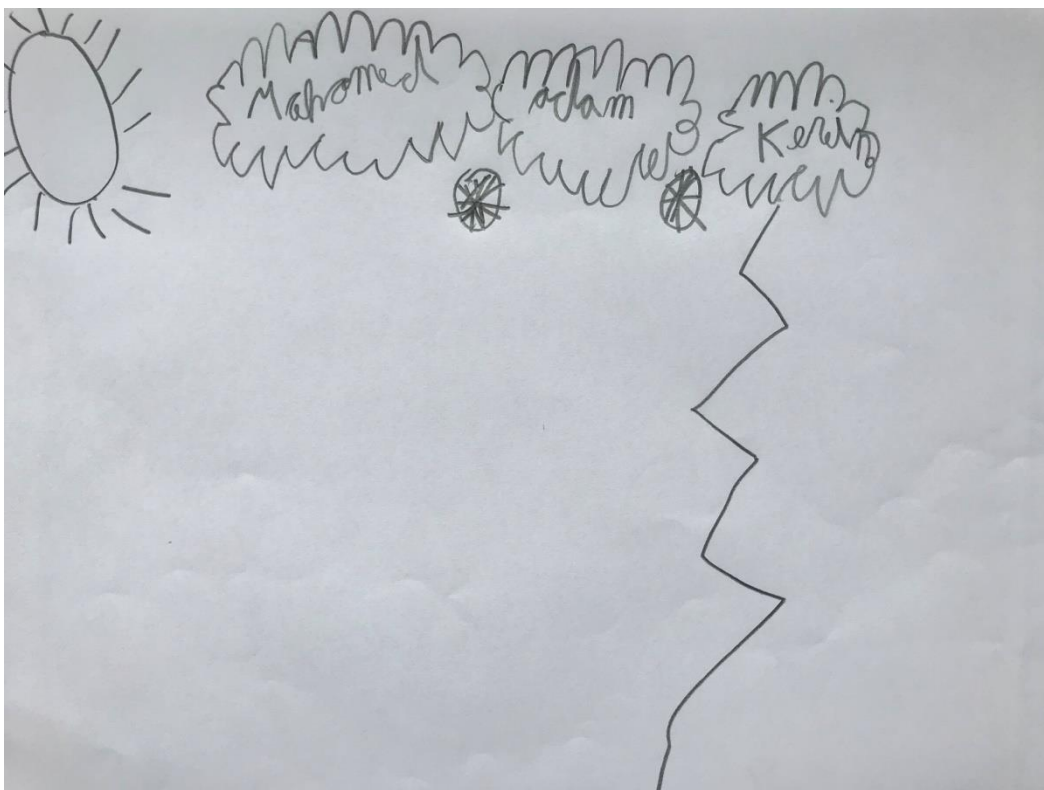
ANNEX 15 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 4

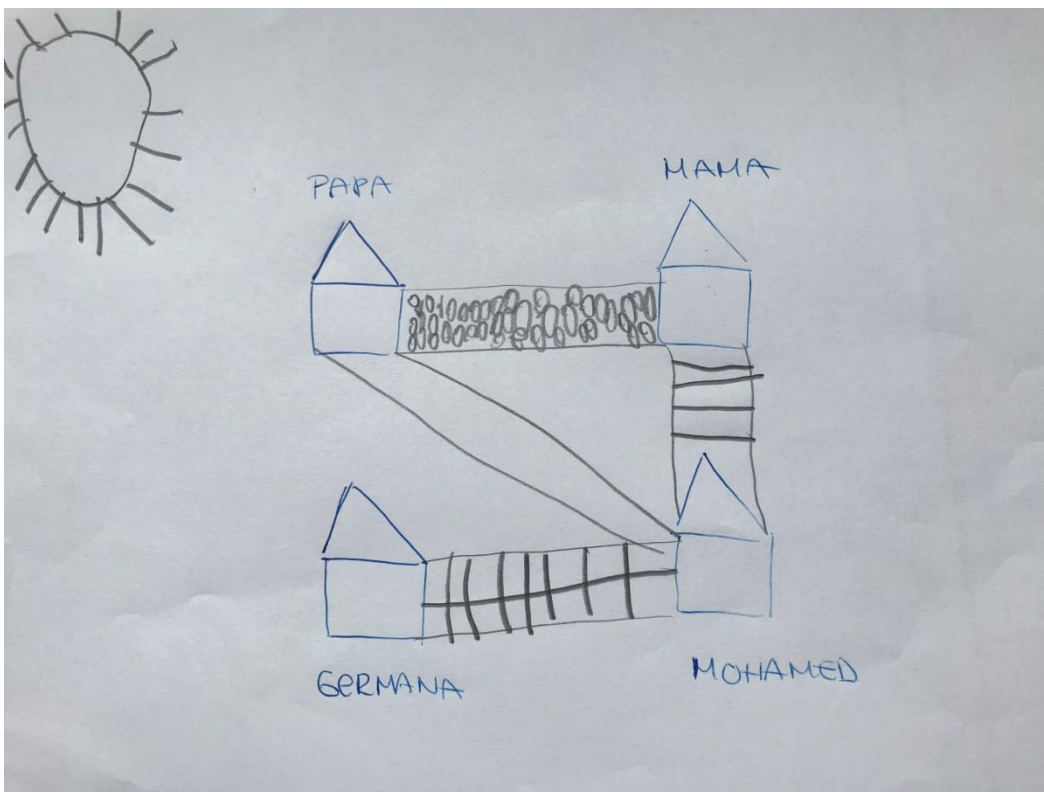
ANNEX 16 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 4

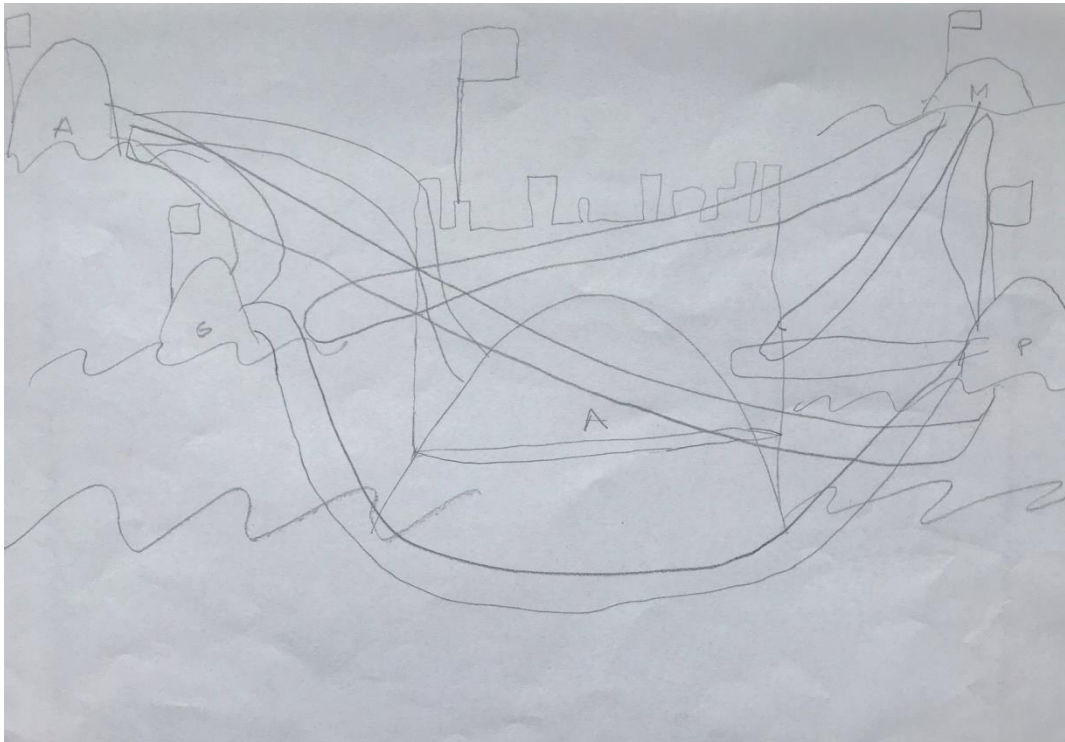
ANNEX 17 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 4

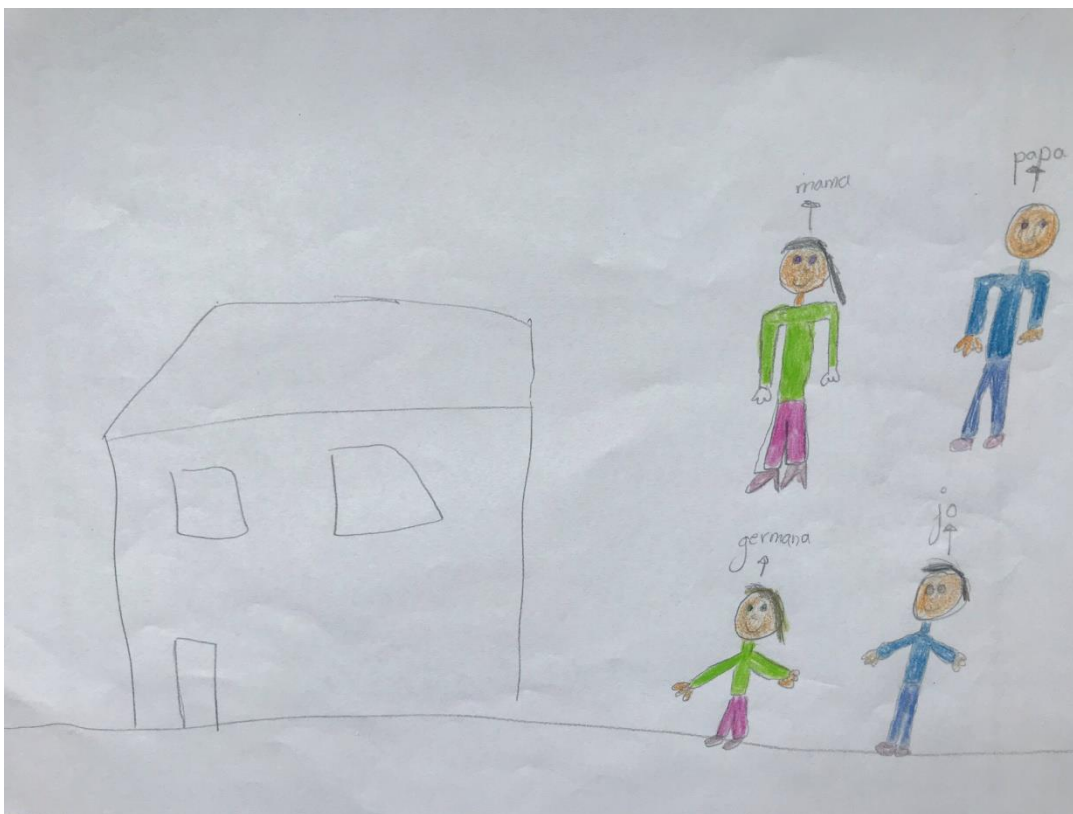
ANNEX 18 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 4

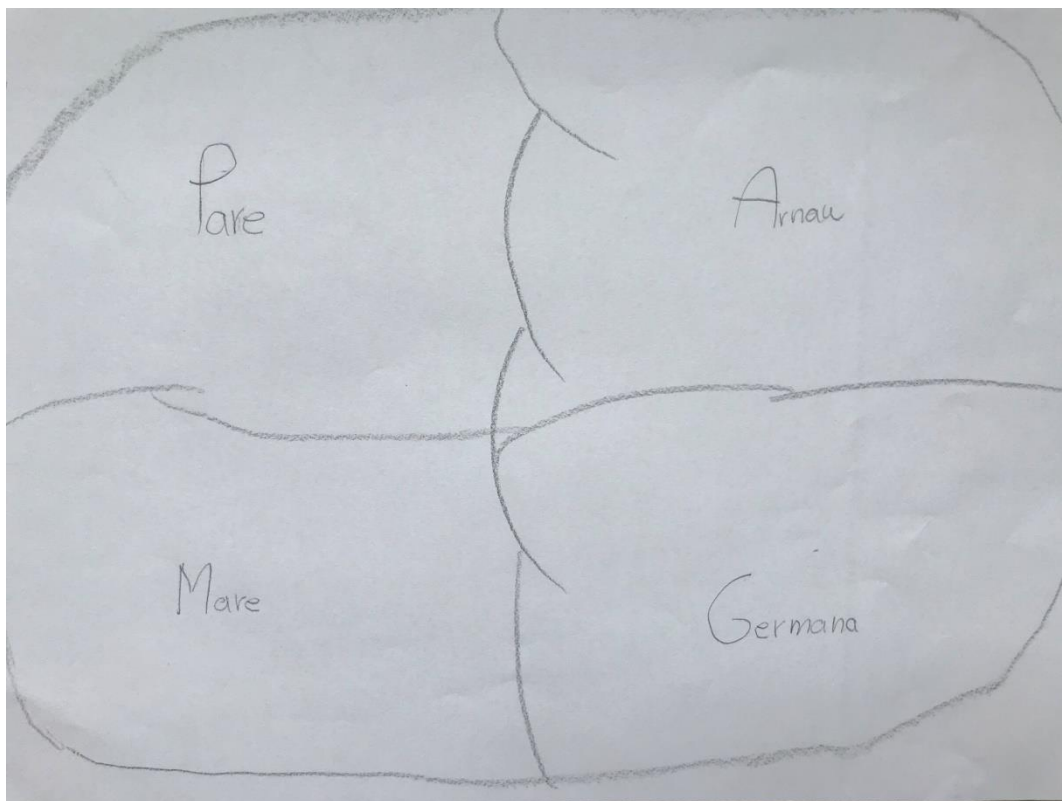
ANNEX 19 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 5

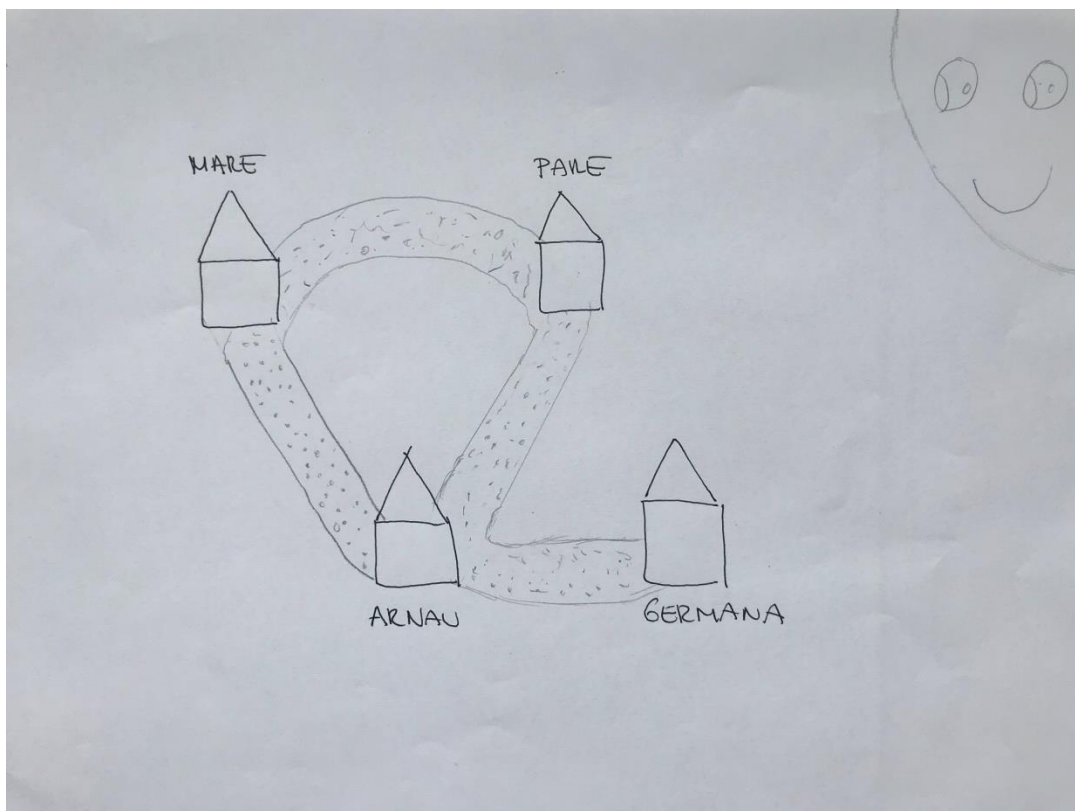
ANNEX 20 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 5

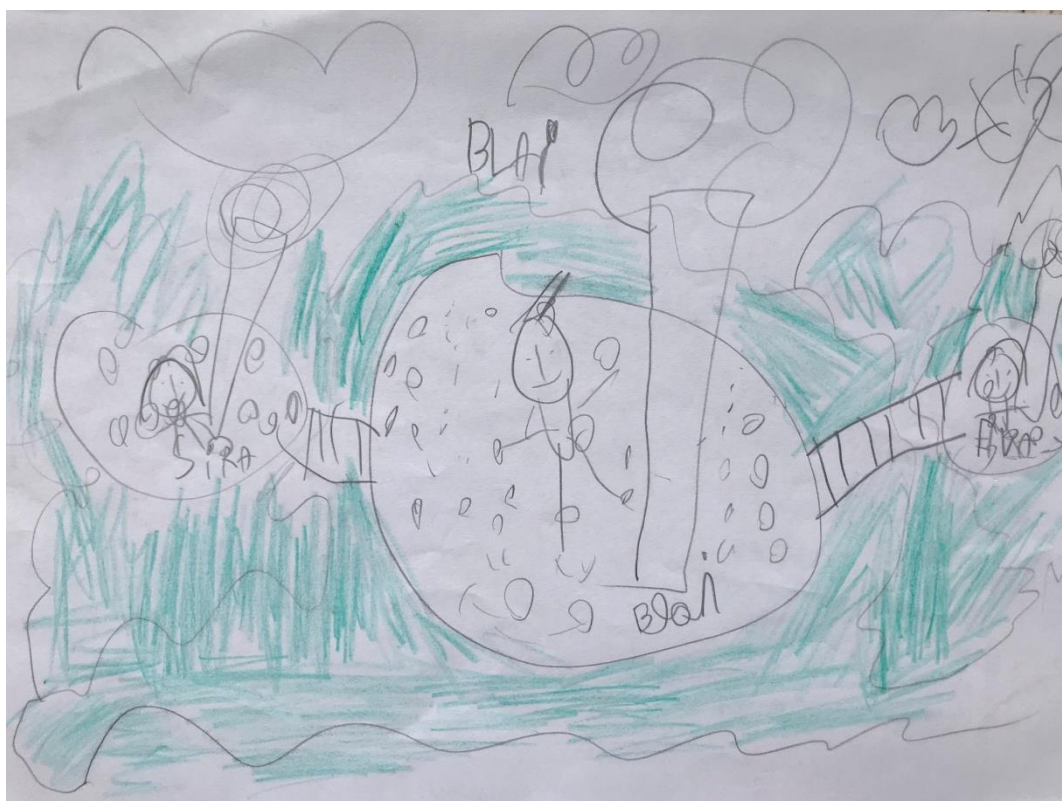
ANNEX 21 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 5

ANNEX 22 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 5

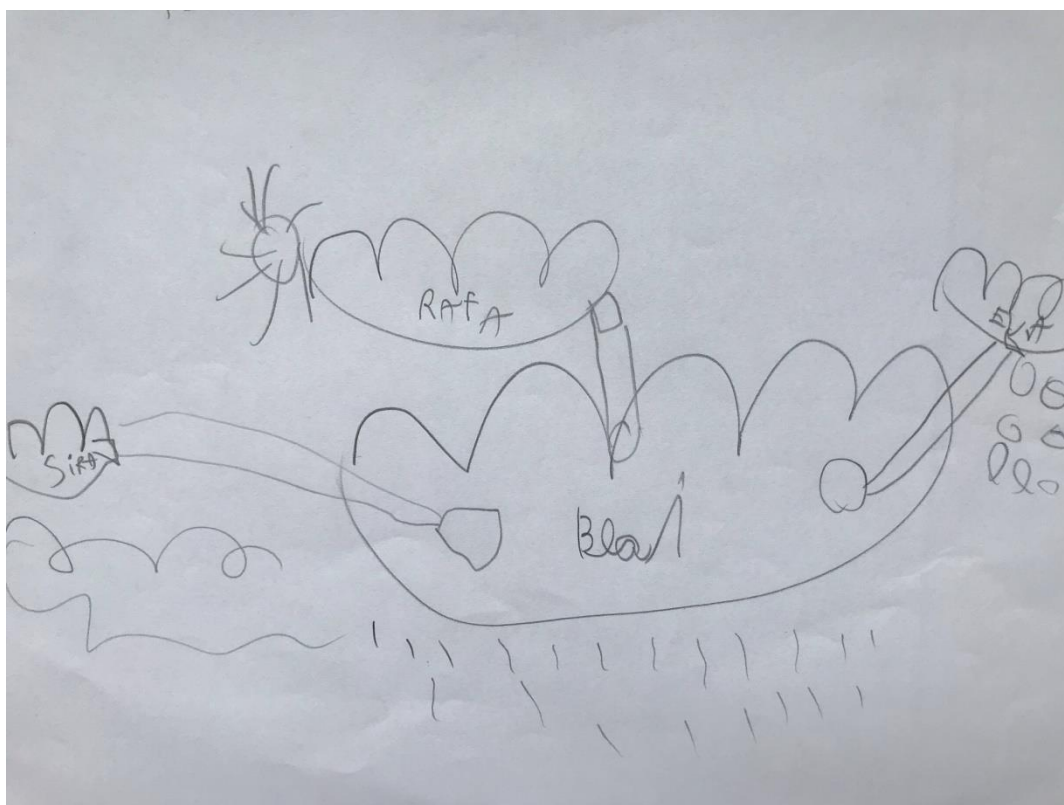
ANNEX 23 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 6

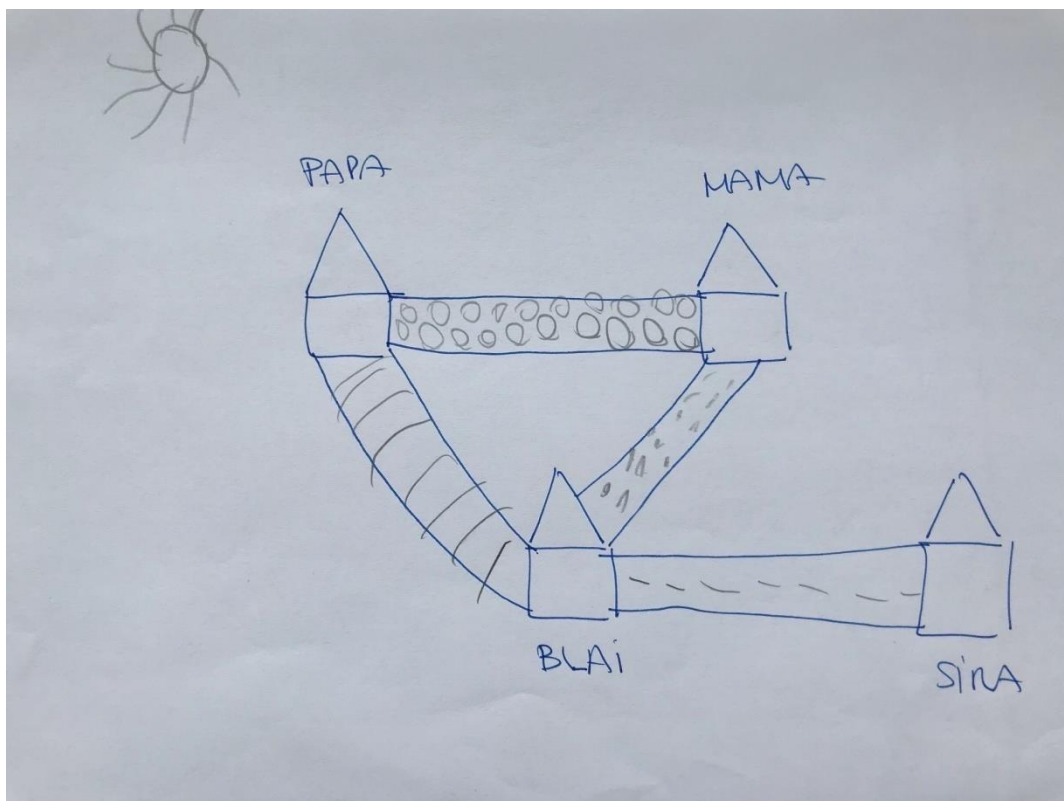
ANNEX 24 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 6

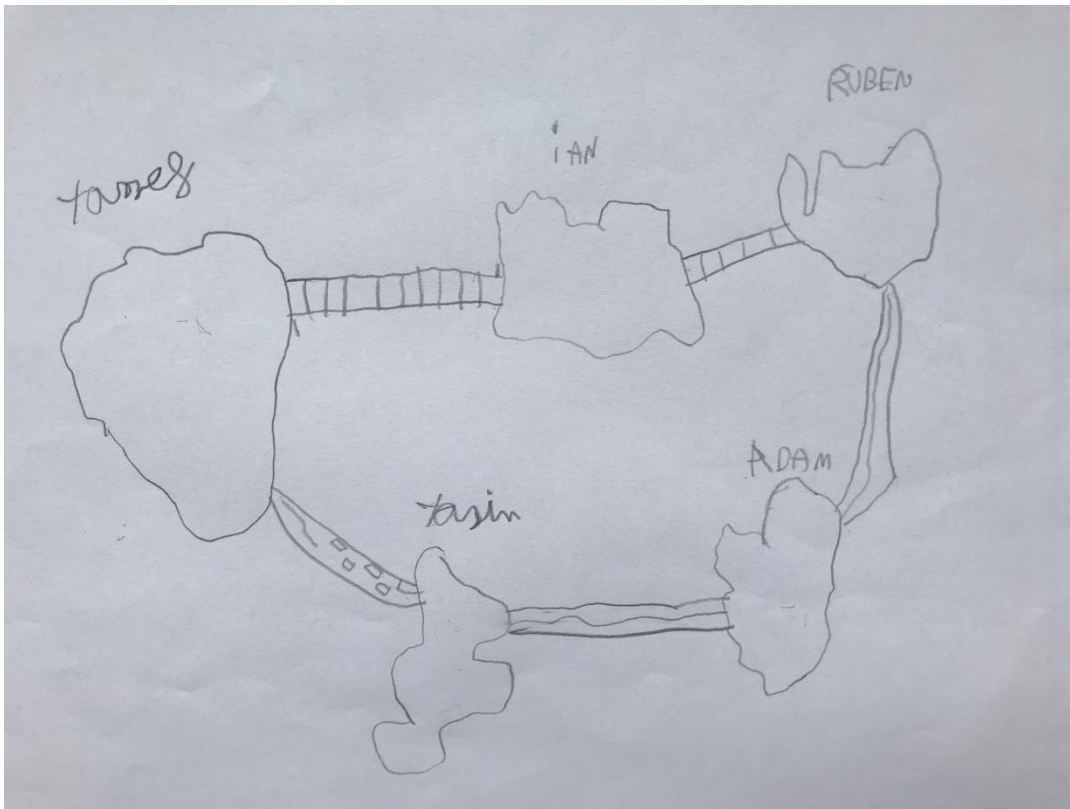
ANNEX 25 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 6

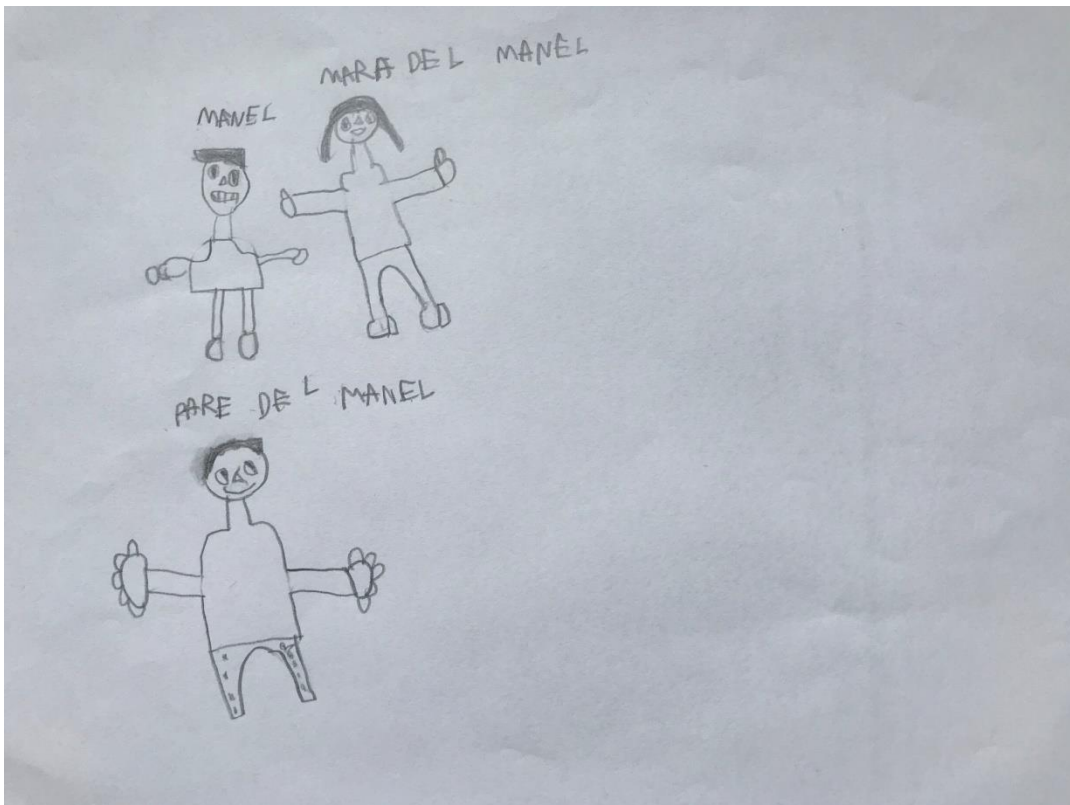
ANNEX 26 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 6

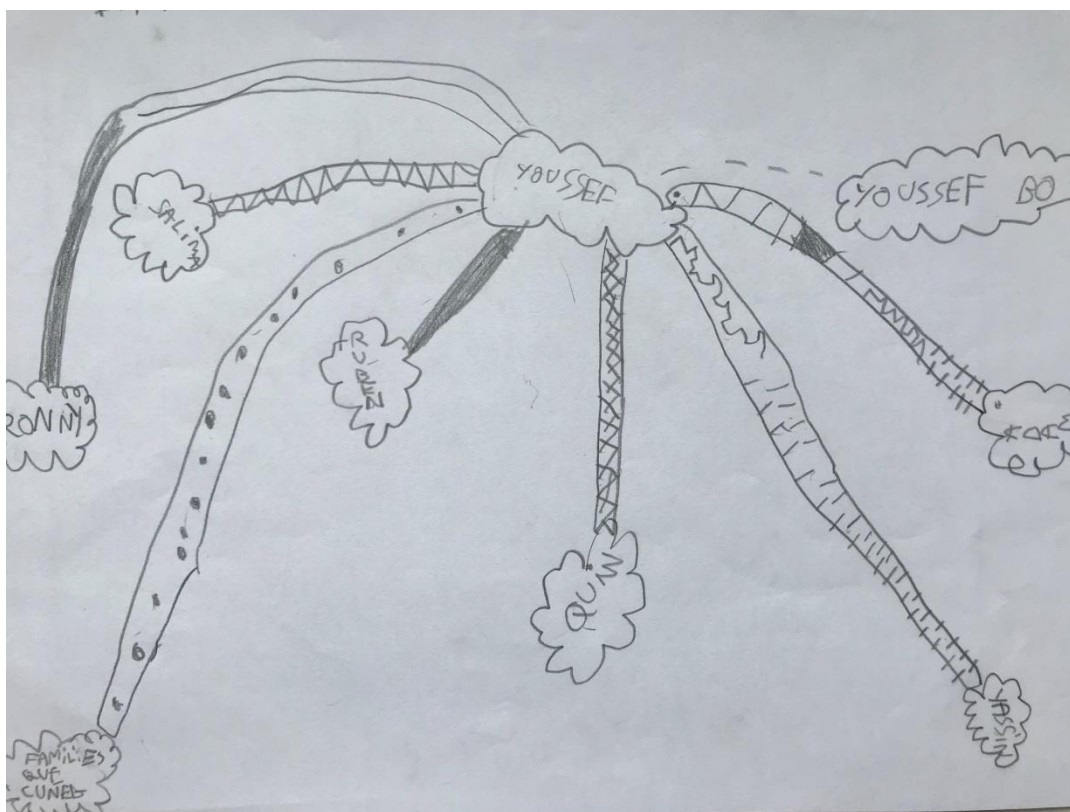
ANNEX 27 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 7

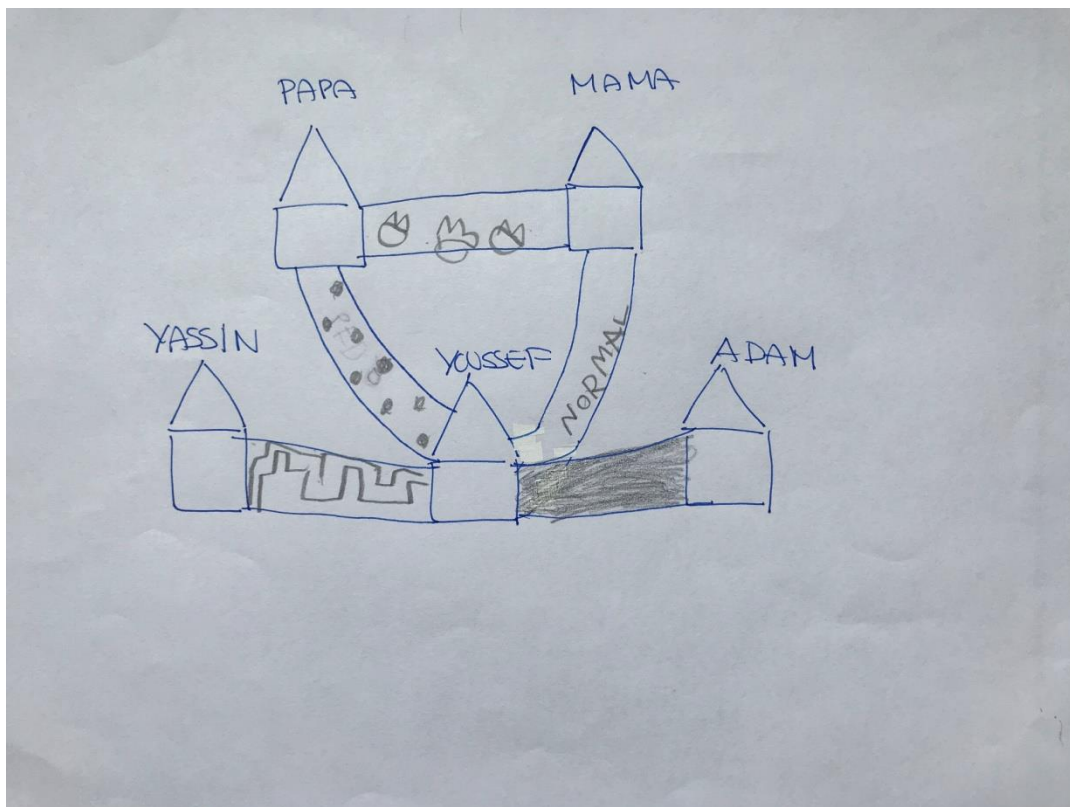
ANNEX 28 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 7

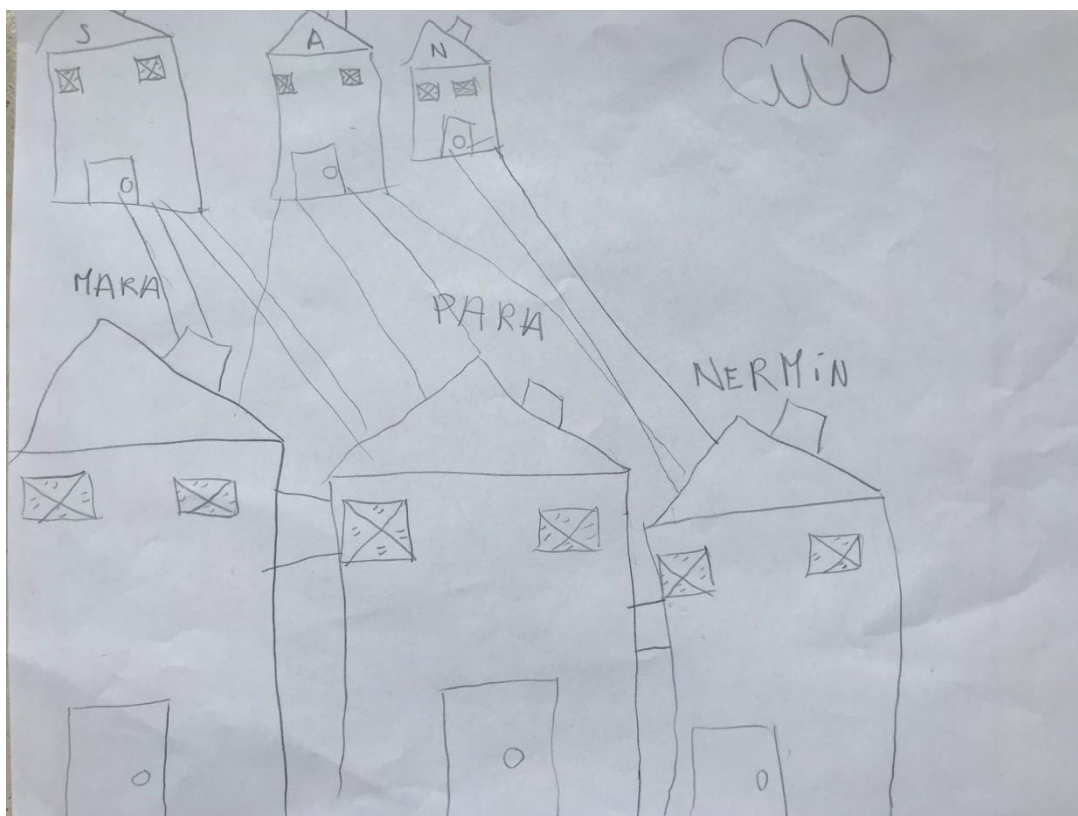
ANNEX 29 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 7

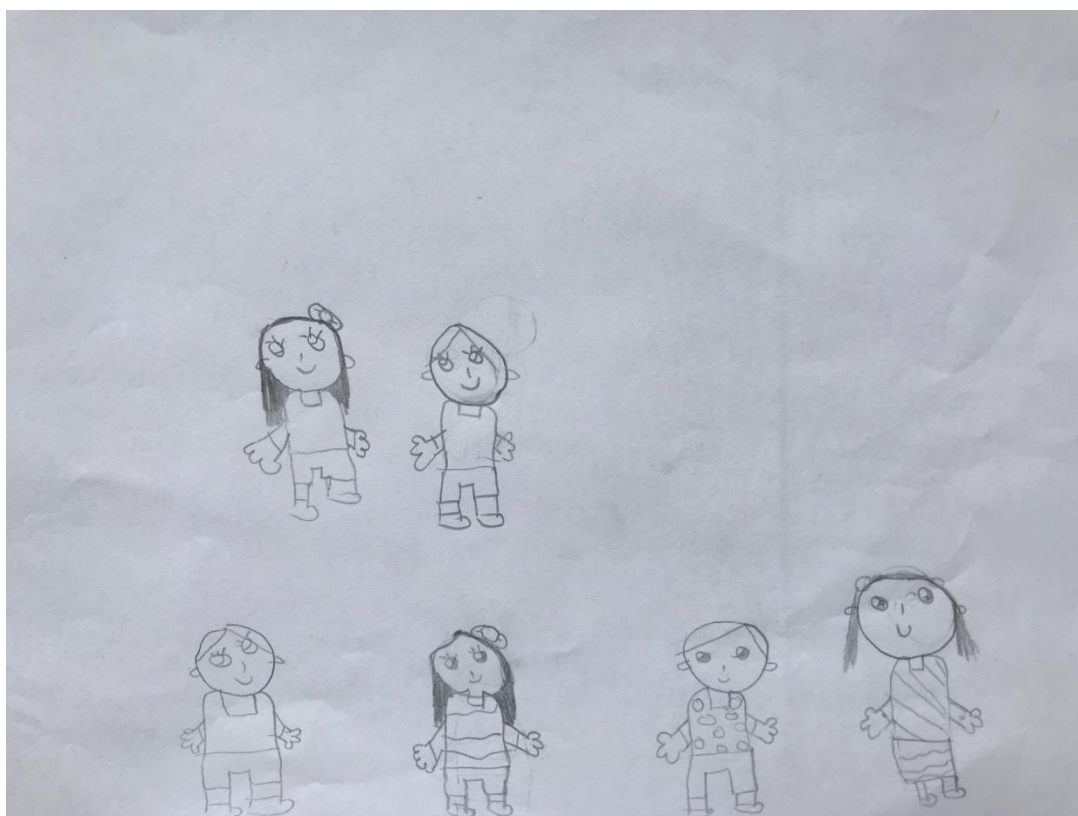
ANNEX 30 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 7

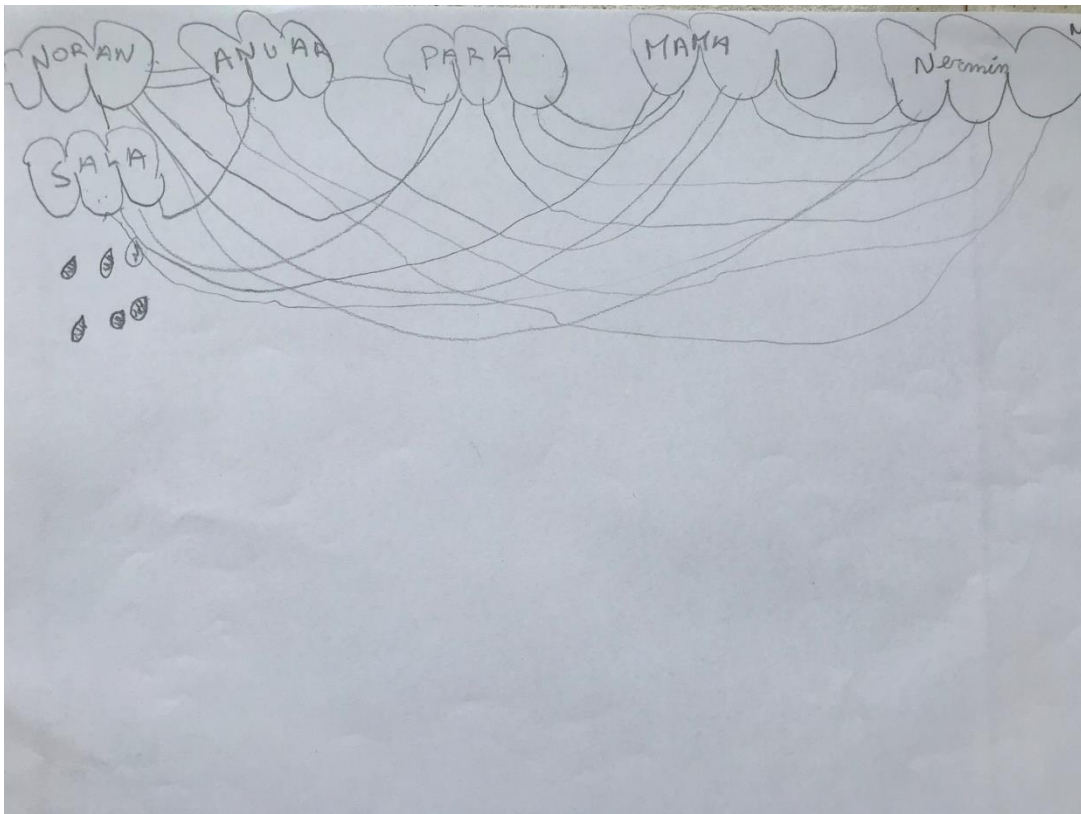
ANNEX 31 DIBUIX DE LES CASES DEL CAS 8

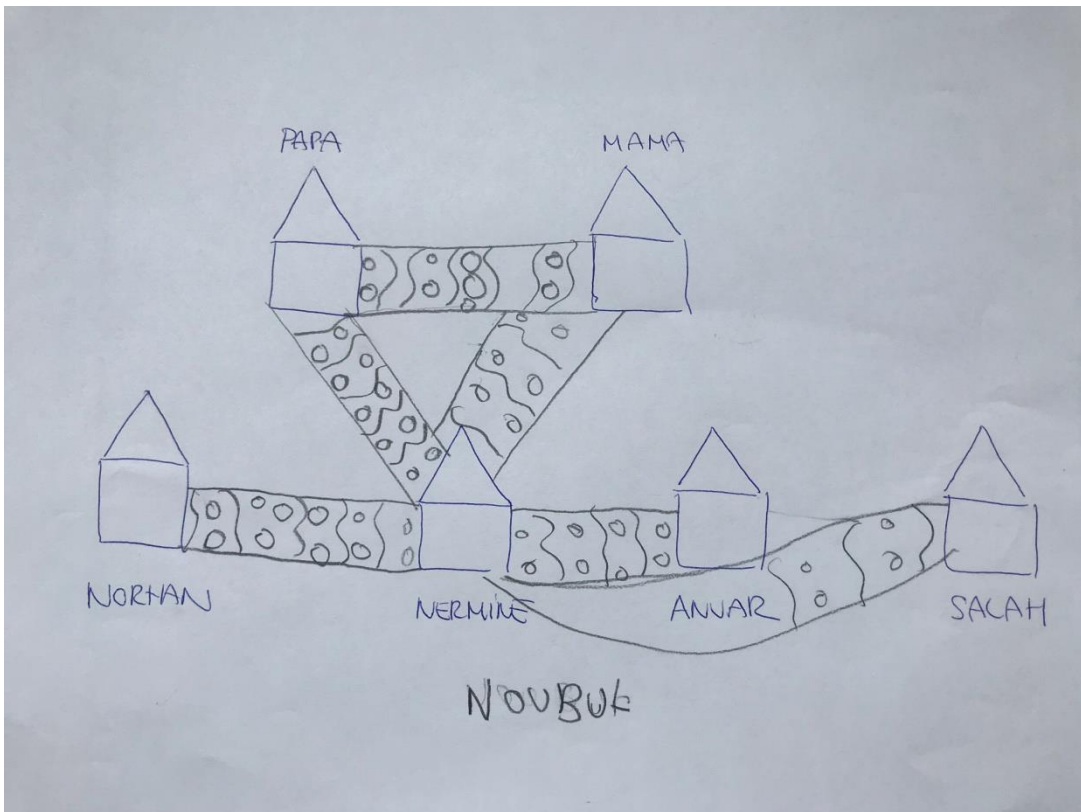
ANNEX 32 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 8

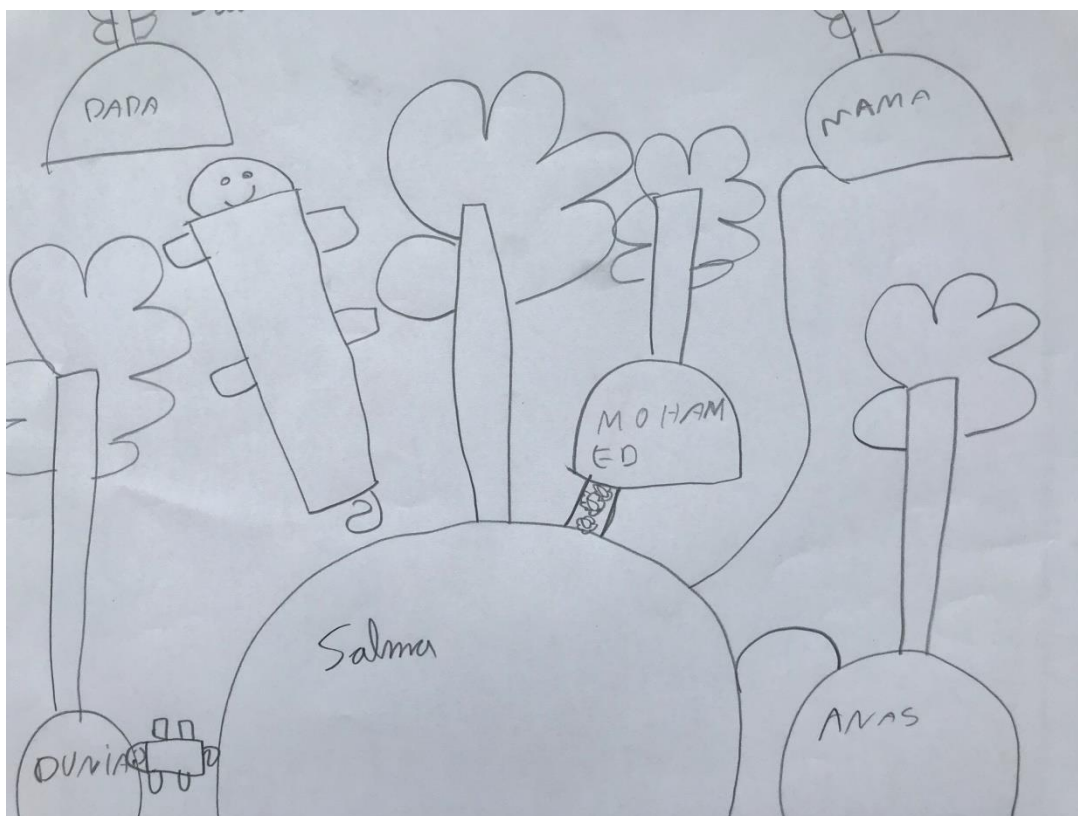
ANNEX 33 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 8

ANNEX 34 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 8

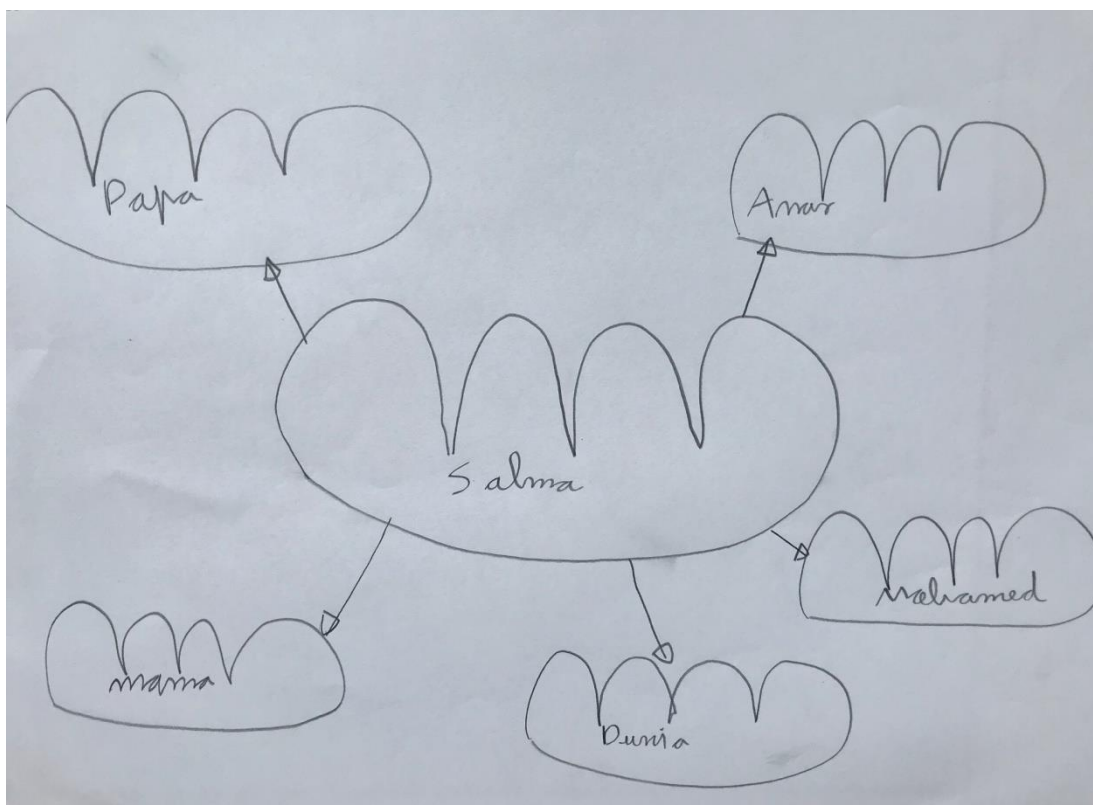
ANNEX 35 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS 9

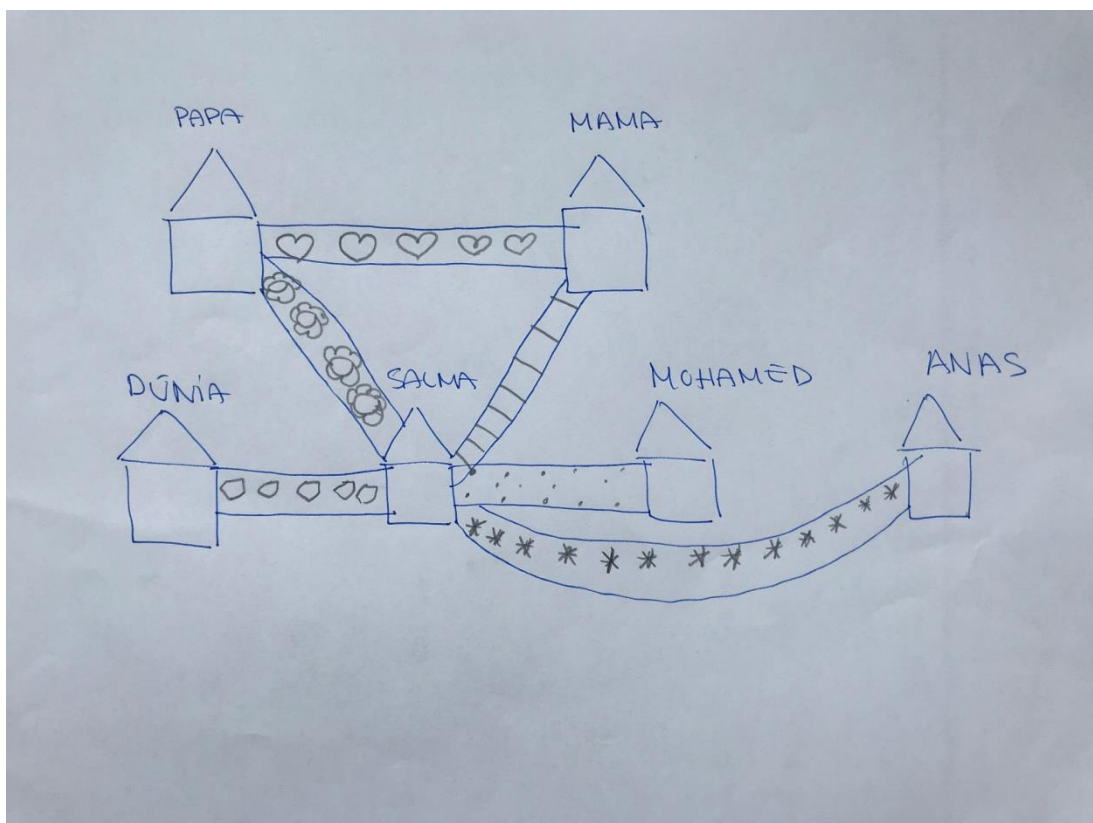
ANNEX 36 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS 9

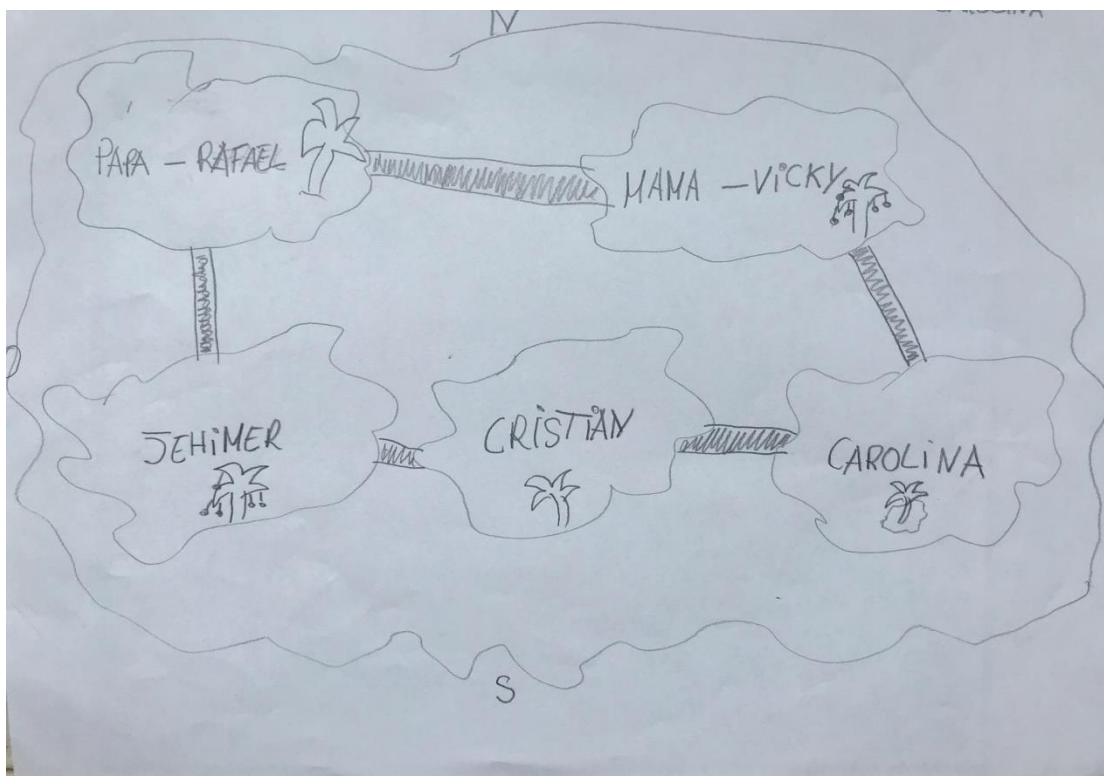
ANNEX 37 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS 9

ANNEX 38 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS 9

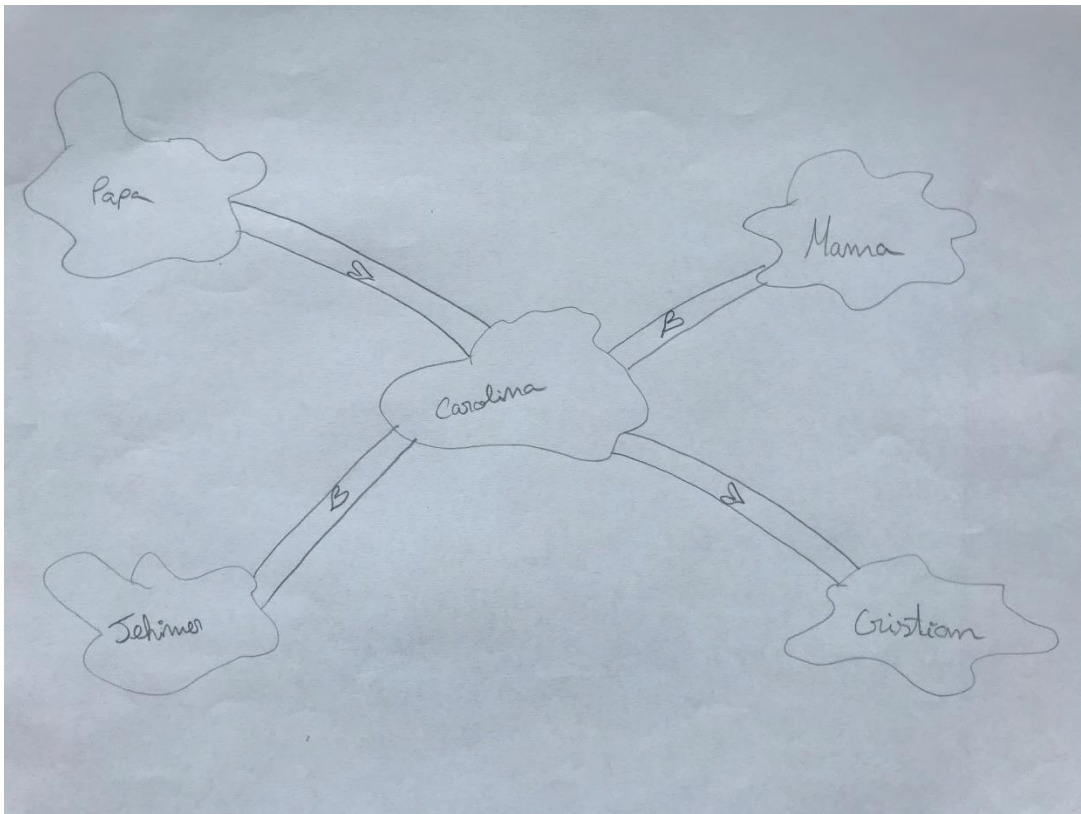
ANNEX 39 DIBUIX DE LES ILLES DEL CAS DE REFERÈNCIA

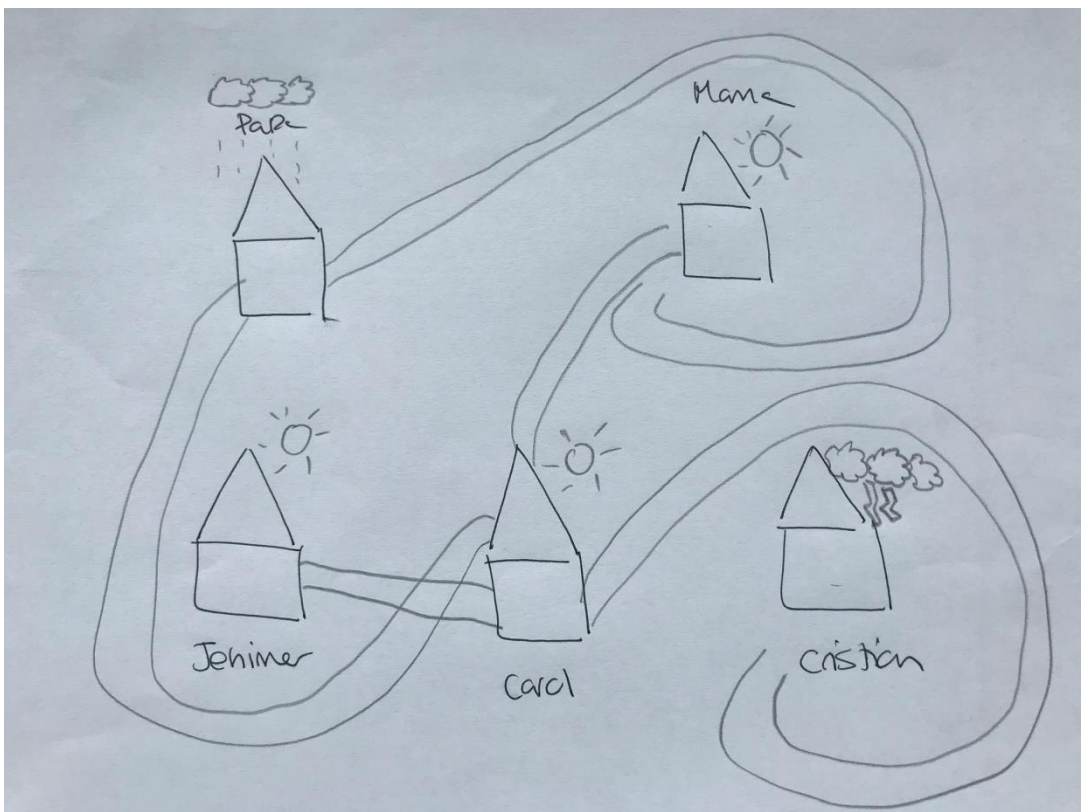
ANNEX 40 DIBUIX DE LA FAMÍLIA DEL CAS DE REFERÈNCIA

ANNEX 41 DIBUIX DELS NÚVOLS DEL CAS DE REFERÈNCIA

ANNEX 42 DIBUIX DELS CAMINS DEL CAS DE REFERÈNCIA

ANNEX 43 DOCUMENT DE CONSENTIMENT PELS TUTORS LEGALS

Benvolgudes famílies,

Sóc l'Anna Martínez, estudiant de Pedagogia de la Universitat de Girona. Estic realitzant el treball de final de carrera en el qual vull intentar detectar a través del dibuix com són les relacions familiars, per aquest motiu, necessito la col·laboració dels vostres fills/es per dur-ho a terme. Es tracta de què elaborin els quatre dibuixos següents: illes, família, núvols i camins, per tal de copsar les relacions del menor. Em comprometo en tot moment a què les dades extretes dels vostres fills quedin totalment confidencials.

Gràcies,

Anna.

Queridas familias,

Soy Anna Martínez, estudiante de Pedagogía de la Universidad de Gerona. Estoy realizando el trabajo de final de carrera en el cual quiero intentar detectar a través del dibujo como son las relaciones familiares, por este motivo, necesito la colaboración de vuestros hijos/se para llevarlo a cabo. Se trata de que elaboren los cuatro dibujos siguientes: islas, familia, nubes y caminos, para conocer las relaciones del menor. Me comprometo en todo momento a que los datos extraídos de vuestros hijos queden totalmente confidenciales.

Gracias,

Anna.

Signatura tutor/a legal

